

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ – ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΦΟΡΕΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΟΡΟΥΣ ΠΑΡΝΩΝΑ ΚΑΙ ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ ΜΟΥΣΤΟΥ

ΕΤΟΣ 2013

Συντάκτες έκδοσης:

Δημητρακοπούλου Αγγελική, Πανταζή Αικατερίνη,

Αναστασιάδη Αγνή, Αρβανίτης Διαμαντής

Τμήμα Πληροφόρησης, Εκπαίδευσης & Δημοσιότητας

Επιμέλεια έκδοσης: Πανταζή Κατερίνα

Εγκρίθηκε: με την υπ' αριθμ. 17/22-3-2013 απόφαση του Δ.Σ.

Άστρος, ΜΑΡΤΙΟΣ 2013

Περιεχόμενα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΗΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

Περιοχές Natura 2000

Ζωνοποίηση Προστατευόμενης Περιοχής

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ – ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

Αναγκαιότητα & Στόχοι

Δράσεις ανάδειξης

Ενημέρωση Κοινού

Δημοσιότητα – Διάχυση ενημέρωσης

Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση

Ημερίδες

Πρώθηση συμμετοχικής διαδικασίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ

Στελέχωση

Κέντρα Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης

Εξοπλισμός Τμήματος

Εξοπλισμός Κέντρων Ενημέρωσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ – ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2012

Έντυπο πληροφορικό υλικό

Πληροφοριακές πινακίδες – Πίνακες

Ξεναγήσεις μαθητών – φοιτητών

Ξεναγήσεις σχολείων

Εκδηλώσεις – Περιβαλλοντική ενημέρωση

Κατάρτιση – Επιμόρφωση προσωπικού

Δελτία τύπου

Πρόγραμμα περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης μαθητών

Δικτυακός Τόπος

Κοινωνική δικτύωση

Συνεργασίες

Ημερίδες

Πρώθηση συμμετοχικής διαδικασίας

Ειδικό Σχέδιο Δράσης

Τήρηση ηλεκτρονικού αρχείου – αλληλογραφία τμήματος

Δράσεις εκτός Ε.Π.ΠΕΡ.Α.Α.

Συμπεράσματα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2013

Οργάνωση και υλοποίηση σχεδίων διασφάλισης οικονομικών πόρων

Προσέλκυση και πληροφόρηση επισκεπτών

Περιβαλλοντική ενημέρωση – εκπαίδευση

Προβολή, δημοσιότητα και ανάπτυξη δημοσίων σχέσεων

Σχεδιασμός και οργάνωση προγράμματος εθελοντών

Κατάρτιση και επιμόρφωση προσωπικού

Επισκέψεις πεδίου

Έκθεση αναφοράς έτους 2013

Δράσεις εκτός Ε.Π.ΠΕΡ.Α.Α.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κεφάλαιο 1

Η ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

ΟΡΟΣ ΠΑΡΝΩΝΑΣ ΚΑΙ ΥΓΡΟΤΟΠΟΣ ΜΟΥΣΤΟΥ

Ο Φορέας Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού ιδρύθηκε με τους Νόμους 2742/1999 (ΦΕΚ 207Α/7-10-1999) και 3044/2002 (ΦΕΚ 197Α/27-08-2002), με σκοπό τη διοίκηση και διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής του όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού. Η συγκρότηση του παρόντος Δ.Σ. του Φορέα Διαχείρισης προκύπτει από την υπ' αριθμ. Υ.Α. 3946/2009 (ΦΕΚ/303/ΥΟΔΔ/14.7.2009) όπως αυτή τροποποιήθηκε με το υπ' αριθμ. ΦΕΚ 375/3-11-2011: Τροποποίηση της υπ' αριθμ. 3946/3-7-2009 απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων «Συγκρότηση του Διοικητικού Συμβουλίου του Φορέα Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού» (ΥΟΔΔ 303/2009), όπως ισχύει.

Ο Φορέας διοικείται από 11μελές Δ.Σ. που ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Π.Ε.Κ.Α. και αποτελείται από εκπροσώπους υπουργείων, της αυτοδιοίκησης, τοπικών φορέων και περιβαλλοντικών οργανώσεων.

Στην περιοχή του Πάρνωνα υπάρχουν περισσότεροι από 15 τύποι οικοτόπων. Μερικοί από αυτούς είναι μοναδικοί ή ιδιαίτερα αξιόλογοι για τον ελλαδικό και τον ευρωπαϊκό χώρο, όπως είναι οι εκτεταμένες δασικές εκτάσεις με μαύρη πεύκη, τα δάση με δενδρόκεδρο στη Μονή Μαλεβής, οι καστανέωνες στην Καστάνιτσα, η λιμνοθάλασσα Μουστού νότια του Άστρους, η χαράδρα του Δαφνώνα κ.ά.

Οι σημαντικότερες περιοχές στον Πάρνωνα είναι οι α) υγροτοπικές ζώνες και οι εκτάσεις με δενδρόκεδρους (πυκνές συστάδες και θαμνολίβαδα) β) εκτάσεις που έχουν χαρακτηριστεί ως σημαντικές για την χλωρίδα, οι οποίες είναι αποκλειστικά θαμνολίβαδα και γ) οι κορυφές του όρους Πάρνωνα οι οποίες εκτός από θαμνολίβαδα περιλαμβάνουν και χορτολίβαδα σε ένα μικρό οροπέδιο (Μπουρδάκης 2008).

Ο Υγροτόπος Μουστού περιλαμβάνει τους επιμέρους υγροτόπους που παλαιότερα συνδέονταν μεταξύ τους:

- Λιμνοθάλασσα Μουστού
- Χερονήσι (παλιά κοίτη του Βρασιάτη κοντά στον ομώνυμο λόφο)
- Έλος των Κάτω Βερβένων, βόρεια του Παραλίου Άστρους

Και οι τρεις υγρότοποι έχουν σχηματιστεί από την δράση των ποταμών Τάνου και Βρασιάτη και από υπόγεια νερά (καρστικές πηγές). Οι ποταμοί φέρνουν πολλά φερτά, λόγω των μεγάλων κλίσεων των ανατολικών πλαγιών του Πάρνωνα. Τα φερτά δημιούργησαν δέλτα με τις αποθέσεις τους από τα οποία απέμειναν οι σημερινοί υγρότοποι (Goester 1993). Η λιμνοθάλασσα του Μουστού δέχεται γλυκά νερά από πηγή και θαλασσινό νερό από το κανάλι. Στην περιοχή φωλιάζουν ορισμένα προστατευόμενα είδη υδρόβιων και στρουθιόμορφων πουλιών αλλά η περιοχή είναι σημαντική κυρίως για την διαχείριση και τη μετανάστευση. Η περιοχή είναι επίσης σημαντική για την βίδα, ένα είδος πρόσφατα και αποτελεί έναν απομονωμένο βιώσιμο πληθυσμό (Μπουρδάκης 2008). Επίσης στην περιοχή του Μουστού και στις γύρω ρεματιές εντοπίζεται το τσακάλι, το οποίο απειλείται στην Ελλάδα με εξαφάνιση (Giannatos 2004).

Ο δρυπώδης άρκευθος (*Juniperus drupaceae*) είναι ένα ασιατικό είδος με μοναδική περιοχή εξάπλωσης στην Ευρώπη τις βόρειες πλαγιές του Πάρνωνα. Λόγω της μοναδικότητάς του προστατεύεται σε όλες τις περιοχές εξάπλωσής του.

Στις σημαντικές ζώνες περιλαμβάνονται επίσης και εκτάσεις με ορθοπλαγιές και πλαγιές με πολύ μικρή δενδρώδη ή θαμνώδη κάλυψη, όπως είναι αυτές στην χαράδρα της Έλυνας. Οι εκτάσεις αυτές είναι πολύ σημαντικές καθώς περιλαμβάνουν τέσσερα στενά ενδημικά είδη της χλωρίδας, που απαντούν μόνο σ' αυτήν την περιοχή, και πολλά είδη σπάνιων χασμόφυτων.

Το σημαντικότερο στοιχείο της προστατευόμενης περιοχής είναι η σπάνια και στενά ενδημική χλωρίδα της, η οποία πρέπει να διατηρηθεί και να προστατευτεί από τον Φορέα Διαχείρισης.

Περιοχές NATURA 2000

Η Προστατευόμενη Περιοχή καταλαμβάνει έκταση 1.147.010 στρέμματα και περιλαμβάνει πέντε περιοχές που περιλήφθηκαν στον Επιστημονικό Κατάλογο εκ των οποίων οι τρεις εντάχθηκαν στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο "NATURA 2000" (ΤΚΣ: Τόποι Κοινοτικής Σημασίας):

- Περιοχή Παράλιου Άστρους και λίμνη Μουστού (κωδικός: GR 2520003)
- Όρος Οριώντας (κωδικός: GR 2520004)¹
- Μονή Ελώνης και Χαράδρα Λεωνιδίου (κωδικός: GR 2520005)
- Κορυφές όρους Πάρνωνα και περιοχή Μονής Μαλεβής (κωδικός: GR 2520006)
- Όρη Γιδοβούνι, Χιονοβούνι, Γαϊδουροβούνι, Κορακιά, Καλογεροβούνι, Κουλοχέρα & Περιοχή Μονεμβάσιας (κωδικός: GR 2540001)²

Ζωνοποίηση Προστατευόμενης Περιοχής

Η προστατευόμενη περιοχή του Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού θεσμοθετήθηκε το φθινόπωρο του έτους 2010 με την έκδοση της ΚΥΑ 33999/6.09.2010 (ΦΕΚ353 Α.Α.Π.Π./6.09.2010) με σκοπό την προστασία της περιοχής ως εθνική φυσική κληρονομιά. Σύμφωνα με την Κοινή Υπουργική Απόφαση «Καθορισμός χρήσεων όρων και περιορισμών δόμησης για την προστασία χερσαίων και υδάτινων εκτάσεων των Δήμων Βόρειας Κυνουρίας, Λεωνιδίου, Σκιρίτιδας και Απόλλωνος του Ν. Αρκαδίας, των Δήμων Θεραπνών, Οινούντος και Γερωνθρών του Ν. Λακωνίας και των κοινοτήτων Κοσμά (Ν. Αρκαδίας) και Καρυών (Ν. Λακωνίας) της περιοχής όρους Πάρνωνα-υγροτόπου Μουστού» (η οποία αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του παρόντος) η προστατευόμενη περιοχή περιλαμβάνει τις εξής ζώνες προστασίας του Ν. 1650/1986:

Α. Περιοχές Απόλυτης προστασίας της Φύσης: εξαιρετικά ευαίσθητα οικοσυστήματα, βιότοποι ή οικότοποι σπάνιων ή απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών της αυτοφυούς χλωρίδας ή της άγριας πανίδας, εκτάσεις που έχουν αποφασιστική θέση στον κύκλο ζωής σπάνιων ή απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών της άγριας πανίδας.

α. Συστάδα Δενδρόκεδρου Μονής Μαλεβής (2.I): πρόκειται για την περιοχή γύρω από τη Μονή Μαλεβής και κυρίως νότια αυτής. Εδώ απαντά ένα από τα πιο αξιόλογα δάση με δενδρόκεδρο, όπου έκταση 740 στρ. σύμφωνα με το ΦΕΚ 121Δ/1980 έχει κηρυχθεί "Διατηρητέο Μνημείο της Φύσης".

β. Υγρότοπος Μουστού (2.II): φιλοξενεί πολλά σπάνια, απειλούμενα και προστατευόμενα είδη παρυδάτιων και υδρόβιων πουλιών. Επιπλέον, είναι ο σημαντικότερος και ο μόνος αξιόλογος μεγέθους υγρότοπος στην ανατολική Πελοπόννησο και ο πρώτος που συναντούν προς το βορρά τα μεταναστευτικά πουλιά που ακολουθούν τις ανατολικές ακτές της Ελλάδας.

Σε αυτές τις περιοχές επιτρέπεται μόνο η επιστημονική έρευνα και καμία ανθρώπινη δραστηριότητα που έχει χαρακτήρα περιστασιακής ή μόνιμης παρέμβασης στο φυσικό περιβάλλον.

Β. Περιοχές προστασίας της Φύσης: πρόκειται για εκτάσεις οικολογικής ή βιολογικής σημασίας, στις οποίες προστατεύεται το φυσικό περιβάλλον από δραστηριότητες και επεμβάσεις που είναι δυνατό να μεταβάλλουν ή να αλλοιώσουν τη φυσική κατάσταση, σύνθεση ή εξέλιξη του. Στην προστατευόμενη περιοχή Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού περιλαμβάνονται οι παρακάτω:

α. Δάση Δενδρόκεδρου Πραστού (3.I)

¹ Περιοχή που έχει περιληφθεί μόνο στον Επιστημονικό Κατάλογο

² Η προστατευόμενη περιοχή περιλαμβάνει ένα πολύ μικρό κομμάτι αυτού του ΤΚΣ

β. Δάση Δενδρόκεδρου Αγίου Βασιλείου-Πλατανακίου (3.II): Το κύριο χαρακτηριστικό και των δύο αυτών περιοχών είναι η παρουσία του σπάνιου και μοναδικού για την Ευρώπη δρυπώδους άρκευθου, το οποίο σχηματίζει γύρω από τα χωριά πανέμορφα δάση μεγάλης οικολογικής αξίας.

γ. Δάση Δενδρόκεδρου Παλαιχωριού (3.III): Χαρακτηριστική η παρουσία του σπάνιου και μοναδικού για την Ευρώπη δρυπώδους άρκευθου, δασικό είδος το οποίο σχηματίζει γύρω από τα χωριά πανέμορφα δάση μεγάλης οικολογικής αξίας.

δ. Σημαντική περιοχή χλωρίδας Κορυφών Πάρνωννα (3.IV): Πρόκειται για μια μεγάλη, επιμήκη περιοχή με υψόμετρο άνω των 1.500μ., που περιλαμβάνει την κύρια κορυφογραμμή του Πάρνωννα, από τις κορυφές Μαλαβάζο (1.503 μ.) και Μεγάλη Τούρλα (1.935 μ.) στα βόρεια μέχρι την κορυφή Μαδαρή (1.685 μ.) στα νότια. Περιλαμβάνει σπάνια ενδημική χλωρίδα.

ε. Σημαντική περιοχή χλωρίδας Μαζιάς-Κοντολινάς (3V): πρόκειται για μόνιμο Καταφύγιο Άγριας Ζωής με σημαντική πανίδα και χλωρίδα, και ένα φαράγγι ιδιαίτερου κάλλους.

στ. Σημαντική περιοχή χλωρίδας Αγίου Ιωάννη-Ορεινής Μελιγούς (3V.I): περιοχή ιδιαίτερα σημαντική για την χλωρίδα.

ζ. Περιοχή Χαράδρας Δαφνώννα και Μονών Ελώνης και Σίντζας (3.VII): Περιοχή με μεγάλη γεωμορφολογική αξία και ιδιαίτερα σημαντική για τη χλωρίδα της. Εδώ φυτρώνουν μερικά πολύ σπάνια είδη φυτών και είναι έντονη η παρουσία ορισμένων βραχόφιλων ειδών πουλιών και αρπακτικών.

η. Υγρότοπος Μουστού (4.1): Περιμετρικά της Περιοχής Απολύτου Προστασίας εκτίνεται η ζώνη Προστασίας του Υγροτόπου Μουστού, περιοχή ύψιστης σημασίας για την διατήρηση του υγροτόπου.

Επιτρέπονται αρκετές υφιστάμενες δραστηριότητες, οι οποίες δεν έχουν αρνητικές επιδράσεις στην προστατευόμενη περιοχή.

Γ. Περιοχές Προστασίας Ρεμάτων: Καθορίζονται οι γραμμικές περιοχές προστασίας κατά μήκος των ρεμάτων Δαφνώννα, Βρασιάτη και Τάνου και εκατέρωθεν των όχθων τους πλάτους 50 μέτρων.

Δ. Οι υπόλοιπες εκτάσεις εκτός των περιοχών Απόλυτης Προστασίας της Φύσης, των Περιοχών Προστασίας της Φύσης, της ζώνης Προστασίας Μουστού και των περιοχών με εγκεκριμένο σχέδιο πόλης: Πρόκειται για το σύνολο της προστατευόμενης περιοχής, το οποίο δεν εμπίπτει στην παραπάνω ζωνοποίηση. Περιλαμβάνει οικισμούς ή χωριά με ιδιαίτερη αξία και ενδιαφέρον, λόγω της ποιότητας των φυσικών και πολιτιστικών τους χαρακτηριστικών και παράλληλα προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες για ανάπτυξη δραστηριοτήτων που εναρμονίζονται με την προστασία της φύσης και του τοπίου.

Επιτρέπονται σχεδόν όλες οι δραστηριότητες με ορισμένες ελάχιστες προϋποθέσεις.

Κεφάλαιο 2

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ – ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

ΕΠΠΕΡΑΑ 2007-2013

Αναγκαιότητα & Στόχοι

Η προστατευόμενη περιοχή του Όρους Πάρωνα – Υγροτόπου Μουστού λόγω του ότι καταλαμβάνει έκταση 1.147.000 στρεμμάτων κυρίως δασικού τύπου, περιλαμβάνει πολυάριθμα ιστορικά χωριά των οποίων οι κάτοικοι αναπτύσσουν δραστηριότητες που θα πρέπει να εναρμονίζονται με την προστασία της φύσης και του τοπίου. Κατά συνέπεια λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι στο χώρο της προστατευόμενης περιοχής υπάρχει έντονη ανθρώπινη δραστηριότητα καθ' όλη τη διάρκεια του έτους (κτηνοτροφία, γεωργία, δενδροκομία, μελισσοκομία, συλλογή βοτάνων, λατόμηση μαρμάρων, υπηρεσίες τουρισμού, περιορισμένη βιομηχανική παραγωγή), πέραν των επισκεπτών που δέχεται κυρίως τις τουριστικές περιόδους, και το γεγονός ότι η ενημέρωση, εκπαίδευση και κατάρτιση του πληθυσμού είναι ανεπαρκής σε θέματα προστασίας των περιοχών ευθύνης του φορέα διαχείρισης, δημιουργούνται προβλήματα ακατάλληλης συμπεριφοράς. Επίσης η εκπόνηση και εφαρμογή του Κανονισμού Διοίκησης και Λειτουργίας της προστατευόμενης περιοχής καθώς και η τροποποίηση και εφαρμογή του Σχεδίου Διαχείρισης αυτής που αναμένεται να υλοποιηθούν στο προσεχές μέλλον (στα πλαίσια του Ε.Π.ΠΕΡ.Α.Α. 2007-2013), θα περιγράφουν τους εξειδικευμένους περιορισμούς και στόχους που θα τεθούν για την προστασία της περιοχής, οι οποίοι πρέπει να γίνουν ευρέως γνωστοί μέσα από σωστά σχεδιασμένα έργα περιβαλλοντικής ενημέρωσης.

Η δράση αυτή λοιπόν καθίσταται απαραίτητη προκειμένου οι κάτοικοι και οι επισκέπτες του όρους Πάρωνα-υγροτόπου Μουστού να εξοικειωθούν με την ιδέα της προστατευόμενης περιοχής, με τους κανονισμούς και τους όρους που τη διέπουν, με τους στόχους που τίθενται α) για την προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς και β) για τη βιώσιμη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, και να αποκτήσουν ενημέρωση και εκπαίδευση προς όφελος της προστασίας και της πρόληψης.

Ο φορέας διαχείρισης μέσω της υλοποίησης αυτής της δράσης στοχεύει επίσης στην ενίσχυση των συμμετοχικών διαδικασιών. Παράλληλα, θα γίνει προσέγγιση όλων των συναρμόδιων υπηρεσιών, των τοπικών συλλόγων και των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην προστατευόμενη περιοχή για την από κοινού υλοποίηση των στόχων που τίθενται από το διαχειριστικό σχέδιο της προστατευόμενης περιοχής. Τέλος, θα γίνει προσπάθεια προώθησης των προτάσεων οικοτουρισμού που θα προτείνει ο φορέας μέσω επιτόπιων επισκέψεων σε στοχευμένες ομάδες πληθυσμού και με μικρές εκδηλώσεις που θα διοργανώνονται είτε αποκλειστικά από τον φορέα είτε σε συνεργασία με τους τοπικούς συλλόγους ή/και την τοπική αυτοδιοίκηση.

Η αναγκαιότητα της δράσης αυτής εντοπίζεται στη γενικότερη προσπάθεια που έχει ξεκινήσει ο φορέας διαχείρισης για την ενίσχυση της συμμετοχικότητας και της υιοθέτησης ενός εξωστρεφούς χαρακτήρα που αφουγκράζεται τις ανάγκες, τις προτάσεις και τις ιδέες της τοπικής και όχι μόνο κοινωνίας.

Η προκείμενη δράση στοχεύει στην επίλυση του προαναφερόμενου προβλήματος που αποτελεί η ελλιπής και αποσπασματική ενημέρωση των επισκεπτών της προστατευόμενης περιοχής. Γι' αυτό το λόγο θα πρέπει να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν ειδικές δράσεις ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης του κοινού που θα αποσκοπούν στα ακόλουθα:

1. Γενική ενημέρωση σχετικά με τους γενικούς όρους και κανονισμούς που έχουν καθοριστεί με το νομοθέτημα θεσμοθέτησης της ΠΠ και θα εξειδικευθούν με τον Κανονισμό Διοίκησης και Λειτουργίας της ΠΠ, καθώς επίσης με το σύνολο των ενεργειών και μέτρων που είναι απαραίτητα για την προστασία, οργάνωση και λειτουργία της και στοχεύει στην ανάδειξη όλων

- των αξιών και λειτουργιών της (οικολογικών, αισθητικών, ιστορικών, πολιτιστικών, οικονομικών κ),
2. Εξειδικευμένη ενημέρωση σχετικά με την σπουδαιότητα της χλωρίδας, της πανίδας, των οικοσυστημάτων και την ανάδειξη του κάλους των τοπίων της ΠΠ, και τη
  3. Συνεχή ενημέρωση του κοινού για τις δράσεις που διεξάγονται στο χώρο της ΠΠ.
  4. Ενδυνάμωση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, στην ενίσχυση της πολυγνωμίας και στην επίτευξη μιας θετικότερης αντιμετώπισης του ΦΔ ως προς το ρόλο του και τις αρμοδιότητές του, τόσο από την τοπική κοινωνία όσο και από τους εμπλεκόμενους φορείς.

Η περιβαλλοντική ενημέρωση του τοπικού πληθυσμού αλλά και των επισκεπτών της περιοχής σε θέματα που συνδέονται με την προστασία του φυσικού πλούτου της προστατευόμενης περιοχής, αποτελεί ένα βασικό εργαλείο για αλλαγή της αντίληψης που βλέπει τον άνθρωπο ως απόλυτο κυρίαρχο και διαμόρφωση νέων ηθικών αξιών του ανθρώπου σε σχέση με το περιβάλλον. Η αναγκαιότητα των δράσεων αυτών έγκειται στην κατανόηση του κοινά αποδεκτού πορίσματος ότι ο άνθρωπος αποτελεί μέρος της φύσης, και επομένως πρέπει να σέβεται τη φύση και να μεριμνά για την αρμονική συμβίωσή του με αυτήν. Έχοντας ως στόχο την παραπάνω αρχή, το τμήμα πληροφόρησης προσελκύει επισκέπτες στην προστατευόμενη περιοχή, τους πληροφορήσει για τις αξίες και τις φυσικές λειτουργίες της περιοχής και τους καθοδηγεί ώστε να γνωρίσουν από κοντά τον Πάρνωνα χωρίς να βλάψουν τα ευαίσθητα φυσικά οικοσυστήματα της προστατευόμενης περιοχής.

Δράσεις ανάδειξης

Για το έτος 2013 θα πρέπει να γίνει η παρακολούθηση και αξιολόγηση των δράσεων που εφαρμόστηκαν για την ανάδειξη του χώρου της προστατευόμενης περιοχής και ακολούθως καταρτίζεται το παρόν **Ειδικό Σχέδιο Δράσης** για την ενημέρωση – ευαισθητοποίηση του κοινού. Το σχέδιο αυτό, περιλαμβάνει τον καθορισμό των ομάδων-στόχων, τον προσδιορισμό της αναγκαίας υποδομής υποστήριξης και της χωροθέτησής της, τα κατάλληλα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν.

Ενημέρωση Κοινού

Η πληροφόρηση, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των ομάδων επισκεπτών, των κατοίκων της περιοχής και των εμπλεκόμενων φορέων, σε θέματα που αφορούν στην οικολογική και ιστορική-πολιτιστική αξία της περιοχής αλλά και στη συνεπαγόμενη ανάγκη προστασίας και διατήρησης της βιοποικιλότητας και των φυσικών και πολιτισμικών αξιών της προστατευόμενης περιοχής, μπορεί να βασιστεί σε μεγάλο βαθμό στην παραγωγή και την κατάλληλη χρήση και διανομή ποικίλου υλικού ενημέρωσης.

Από την έως τώρα εμπειρία του ΦΔΟΠΥΜ, οι επισκέπτες της προστατευόμενης περιοχής κατηγοριοποιούνται σε πέντε ομάδες-στόχους:

1. **Δυνητικοί επισκέπτες:** σε αυτούς θα μοιράζονται οι οικοτουριστικοί οδηγοί που θα έχουν ως σκοπό την οικοτουριστική ανάπτυξη και προσέλκυση στην ΠΠ οικοτουριστών από την Ελλάδα και το εξωτερικό.
2. **Επισκέπτες Υγροτόπου Μουστού:** οι επισκέπτες αυτοί έρχονται προκειμένου να κάνουν πεζοπορία, ποδηλατική διαδρομή ή να παρατηρήσουν την ορνιθοπανίδα της περιοχής. Σε αυτούς θα μοιράζονται φυλλάδια που θα περιλαμβάνουν, α) την περιγραφή της μεγάλης οικολογικής και βιολογικής αξίας του υγροτόπου, της σπουδαιότητάς του για την ορνιθοπανίδα της ΠΠ (Περιοχή Απολύτου Προστασίας της Φύσης) καθώς επίσης, β) τα μέτρα προστασίας που λαμβάνονται και οι στόχοι που τίθενται, προκειμένου να μείνει αναλλοίωτη η φυσική κατάσταση, σύνθεση ή εξέλιξη του.
3. **Περιπατητικός τουρισμός:** οι επισκέπτες αυτοί συμμετέχουν σε περιπατητικές διαδρομές και μορφωτικές περιβαλλοντικές δραστηριότητες στις εκτεταμένες δασικές περιοχές της ΠΠ με την εξαιρετικά πλούσια χλωρίδα του Πάρνωνα. Σε αυτούς θα μοιράζονται οι εκδόσεις οδηγού χλωρίδας εμπλουτισμένες με κατάλληλο φωτογραφικό υλικό.

4. **Επισκέπτες Κέντρων Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης:** οι επισκέπτες αυτοί επιθυμούν να ξεναγηθούν στην προστατευόμενη περιοχή. Σε αυτούς θα μοιράζονται φυλλάδια με τα κύρια είδη οικοτόπων και προστατευόμενων ειδών και χάρτες με τις ζώνες προστασίας της ΠΠ.
5. **Κάτοικοι της περιοχής:** οι οποίοι θα ενημερώνονται γύρω από θέματα αναγόμενα στους διαχειριστικούς στόχους και στις δράσεις που υλοποιεί ο ΦΔ για την ΠΠ - όχι μόνο για την προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και για τη βιώσιμη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Η ενημέρωση του πληθυσμού στοχεύει στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και στην υποστήριξη της τοπικής ανάπτυξης, προκειμένου να διασφαλιστεί η ευημερία στην περιοχή.

Για την υποστήριξη της ενημέρωσης του κοινού θα αναρτηθούν ενημερωτικές πινακίδες για τη σωστή καθοδήγηση-ενημέρωση των επισκεπτών και την επισήμανση των ιδιαίτερων στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος καθώς και ένας Πίνακας Ανακοινώσεων για την ανάρτηση εγγράφων έξω από το Κέντρο Ενημέρωσης Άστρους όπου βρίσκεται και η έδρα του φορέα διαχείρισης. Επίσης, το προσωπικό του φορέα θα φροντίσει για τη συνεχή ενημέρωση και επικαιροποίηση του δικτυακού του τόπου.

Το πρόγραμμα της ενημέρωσης κοινού βασίζεται ουσιαστικά στο εξειδικευμένο και κατάλληλα καταρτισμένο στελεχιακό δυναμικό του φορέα, το οποίο θα την αναλάβει σχετικά με τους περιορισμούς που ισχύουν στην προστατευόμενη περιοχή, τα κύρια διαχειριστικά μέτρα που υλοποιούνται και κάθε πληροφορία που συμβάλλει στη διατήρηση του περιβάλλοντος (καθαριότητα χώρου, θόρυβος, κλπ). Οι ενεργούντες της ενημέρωσης κοινού θα ελέγχουν και θα καταγράφουν τις δραστηριότητες και την κίνηση των επισκεπτών.

Δημοσιότητα – Διάχυση ενημέρωσης

Η πληροφόρηση, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σε θέματα που αφορούν στην οικολογική και ιστορική-πολιτιστική αξία της περιοχής, άρα και στη συνεπαγόμενη ανάγκη προστασίας και διατήρησης της, μπορεί να βασιστεί σε μεγάλο βαθμό και στην προώθηση κατάλληλων ενεργειών προβολής.

Για την ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού ο ΦΔ θα δημιουργήσει σχετικές καταχωρήσεις, ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά σποτ για την προβολή της οικολογικής αξίας και της ΠΠ του έργου του.

Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση

Για τη διαφύλαξη και διατήρηση των προστατευόμενων αντικειμένων, προβλέπεται να θεσμοθετηθούν, εκτός από τον Κανονισμό διοίκησης και λειτουργίας, κανόνες για τη διαχείριση των επισκεπτών. Η διαχείριση των επισκεπτών απαιτεί σχεδιασμό και τη διενέργεια λεπτομερούς μελέτης των επισκεπτών της περιοχής (αριθμός επισκεπτών, τυπολογία, προτιμήσεις, απαιτήσεις, κλπ), ανάλυσης των γνωρισμάτων των επισκεπτών, των προτύπων επισκεψιμότητας και των επιπτώσεών τους στην περιοχή, των προσδοκιών των επισκεπτών και του βαθμού πλήρωσής τους, καθώς και παρακολούθησης και αξιολόγησης της διαδικασίας επισκεψιμότητας.

Εκτός από τη λήψη μέτρων και την τήρηση κανόνων είναι πολύ σημαντικό να γίνει συνείδηση του καθενός ότι η προστασία του περιβάλλοντος και συγκεκριμένα της προστατευόμενης περιοχής Όρους Πάρνωννα και Υγροτόπου Μουστου είναι υπόθεση και υποχρέωση όλων μας. Το χρησιμότερο εργαλείο για την ευαισθητοποίηση του κοινού είναι η περιβαλλοντική ενημέρωση.

Ο ΦΔ έχει αντιληφθεί τη σημασία και την αναγκαιότητα της Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης και σκοπεύει να συντάξει υλικό και να συμβάλει σε **πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης**. Το πρόγραμμα θα απευθύνεται σε μαθητές Α΄ βάθμιας και Β΄ βάθμιας εκπαίδευσης και φοιτητές με αντικείμενο το περιβάλλον. Μπορούν να συμμετάσχουν και διάφορες άλλες ομάδες – στόχοι (πχ πολιτιστικοί, ορειβατικοί σύλλογοι).

Στο πλαίσιο των παραπάνω δράσεων θα παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά της προστατευόμενης περιοχής, η ανάγκη για προστασία και ανάδειξη της χλωρίδας, της πανίδας και

των φυσικών οικοτόπων, οι διαχειριστικοί στόχοι, οι ανθρωπογενείς πιέσεις, ενώ θα ενθαρρύνεται η οργάνωση ερευνών από μαθητές και φοιτητές, αλλά και η οργάνωση δραστηριοτήτων παιδαγωγικού χαρακτήρα στην περιοχή.

Ημερίδες

Η διοργάνωση συνολικά πέντε θεματικών ημερίδων και μίας διημερίδας που θα έχουν ως στόχο τη γνωριμία του ευρύτερου κοινού με την πανίδα, τη χλωρίδα και τους φυσικούς οικοτόπους της περιοχής και η διοργάνωση μίας ημερίδας με θέματα α) την γενική παρουσίαση της ΠΠΟΠΥΜ και β) τις δυνατότητες που προσφέρουν οι φυσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες της ΠΠ για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως ο οικοτουρισμός και ο αγροτουρισμός. Οι ενέργειες αυτές κρίνονται απαραίτητες σε μια προσπάθεια α) ενημέρωσης και κατάρτισης του πληθυσμού και των επισκεπτών γύρω από θέματα αναγόμενα στην διατήρηση των προστατευτέων αντικειμένων στις περιοχές ευθύνης του ΦΔ και β) ανάπτυξης και προώθησης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και της κοινωνικοοικονομικής ευημερίας της ευρύτερης περιοχής, μέσω της ανταλλαγής των επιστημονικών απόψεων αλλά και της ανάδειξης των καλών πρακτικών εφαρμογής σε άλλες προστατευόμενες περιοχές.

Πρώθηση συμμετοχικής διαδικασίας

Οι στόχοι της δράσης αυτής αφορούν στην ενημέρωση για τις δράσεις που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο της λειτουργίας του Φορέα Διαχείρισης, στην ενημέρωση για τους περιορισμούς που θέτει η εθνική και κοινοτική νομοθεσία αναφορικά με την προστασία της περιοχής, στην κατάρτιση για μεθόδους ορθής πρακτικής αναφορικά με την άσκηση ανθρώπινων δραστηριοτήτων, στην προώθηση προγραμμάτων δράσης και διαχειριστικών μέτρων στο πλαίσιο της δημιουργίας ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης βασισμένο στην αρχή της αειφορίας. Θα οργανώνονται αποκλειστικά από το προσωπικό του ΦΔ ή σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές. Επιπλέον, η εν λόγω δράση στοχεύει στη δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης και στην καλλιέργεια συμμετοχικών διαδικασιών στη λήψη αποφάσεων για την προστασία της περιοχής.

Οργάνωση εθελοντικής δομής

Στόχος του προγράμματος εθελοντισμού είναι η δημιουργία, οργάνωση και εκπαίδευση ομάδας εθελοντών για την προστασία της περιοχής και η ανάπτυξη σταθερών συνεργασιών με υφιστάμενες ομάδες εθελοντών. Η ομάδα των εθελοντών θα λάβει από το προσωπικό του φορέα διαχείρισης την κατάλληλη κατάρτιση ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες του φορέα για προγραμματισμένες ή έκτακτες δράσεις. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην προσέγγιση και ενεργοποίηση των κατοίκων της περιοχής, οι οποίοι και μπορούν να ανταποκριθούν πιο άμεσα σε κάλεσμα του φορέα. Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, προβλέπονται να υλοποιηθούν ημερίδες, σεμινάρια εκπαίδευσης, διοργάνωση συναντήσεων με την τοπική κοινωνία, δημιουργία ηλεκτρονικής βάσης με τα στοιχεία των εθελοντών, διοργάνωση τακτικών εθελοντικών δράσεων.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι κατόπιν της αποτίμησης των καταστροφικών πυρκαγιών του Αυγούστου 2007 στην Πελοπόννησο, όπου υπολογίστηκε ότι κάηκαν συνολικά 43.989 στρέμματα εντός της προστατευόμενης περιοχής (το 3,8% του συνόλου της), η ενεργοποίηση – κινητοποίηση της τοπικής κοινωνίας για την αντιμετώπιση κάθε είδους φυσική καταστροφή με άξονα τη συγκρότηση ομάδων εθελοντών είναι η πλέον αποτελεσματική λύση για τη μακροπρόθεσμη διατήρηση των φυσικών πόρων της προστατευόμενης περιοχής

Κεφάλαιο 3

ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ

Στελέχωση

Το τμήμα Πληροφόρησης, Εκπαίδευσης & Δημοσιότητας είναι στελεχωμένο με τέσσερα άτομα, μία Περιβαλλοντολόγο ΠΕ, η οποία είναι και η υπεύθυνη του Τμήματος, μία Ξεναγό ΤΕ η οποία είναι υπεύθυνη δημοσίων σχέσεων και δύο Ξεναγούς ΔΕ.

Η Περιβαλλοντολόγος ΠΕ ευθύνεται για την αποδοτική λειτουργία και εκτέλεση των εργασιών που αναλαμβάνει το Τμήμα και προβαίνει σε κάθε ενέργεια και μέτρο που προωθεί την αποτελεσματική και αποδοτική λειτουργία του. Ειδικότερα, εισηγείται προς το Διευθυντή για:

- τα προγράμματα δράσης του Τμήματος.
- πρωτοβουλίες και ενέργειες για την ανάπτυξη και την προώθηση των εργασιών του Τμήματος στα πλαίσια του αντικειμένου του.
- την ανάπτυξη συγκεκριμένων συνεργασιών με τρίτους φορείς για την από κοινού ανάληψη δράσεων που αφορούν στο Τμήμα. (Επεξεργασία των προτάσεων από απόψεως κόστους, αναγκαίου προσωπικού και οικονομικών πόρων για την υλοποίηση των δράσεων αυτών).
- ενέργειες και μέτρα για την αποτελεσματικότερη λειτουργία του Τμήματος.
- κάθε άλλο θέμα που ο Υπεύθυνος του Τμήματος θεωρεί ότι πρέπει να επικυρωθεί από το Διευθυντή ή που ο Διευθυντής αναθέτει τη μελέτη και εισηγήση στον Υπεύθυνο Τμήματος.

Επίσης,

- Μεριμνά για την αποτελεσματική και αποδοτική εφαρμογή των αποφάσεων του Διευθυντή που απορρέουν από τις προηγούμενες εισηγήσεις,
- Ενημερώνει τον Διευθυντή για την πορεία υλοποίησης των έργων/ εργασιών του Τμήματος.
- Συμμετέχει προσωπικά στην υλοποίηση των έργων/εργασιών του Τμήματος.
- Συμμετέχει στο Συμβούλιο Προγραμματισμού & Συντονισμού.
- Παρακολουθεί, συντονίζει και ελέγχει τις εργασίες που αναλαμβάνει το προσωπικό του Τμήματος.
- Ελέγχει και ευθύνεται για την υλοποίηση των έργων/ εργασιών που αναλαμβάνει το Τμήμα μέσα στα προγραμματισμένα χρονικά όρια και μέσα στα προγραμματισθέντα οικονομικά μεγέθη.
- Μεριμνά για την εφαρμογή από το Τμήμα των κάθε είδους οργανωτικών και διοικητικών διαδικασιών που απορρέουν από τους Κανονισμούς και τα συστήματα λειτουργίας που έχει θεσπίσει ο Φορέας.
- Μεριμνά για την αξιολόγηση, την ανάπτυξη και τηναξιοποίηση των γνώσεων, των ικανοτήτων και των εμπειριών των στελεχών του Τμήματος, καθώς και για την διαμόρφωση στο Τμήμα καλών εργασιακών σχέσεων.
- Ασκεί κάθε άλλη αρμοδιότητα που του ανατίθεται από το Δ.Σ. και από το Διευθυντή ή προβλέπεται από τους Κανονισμούς του Φορέα.

Οι Ξεναγοί είναι υπεύθυνοι για τη λειτουργία των τριών Κέντρων Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης. Το αντικείμενο της εργασίας τους είναι:

1. Υπεύθυνοι Λειτουργίας, οργάνωσης και εξοπλισμού των Κέντρων Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Άστρους, Αγίου Πέτρου και Καστάνιτσας

2. Αποτελούν στελέχη του Τμήματος Πληροφόρησης, Εκπαίδευσης και Δημοσιότητας. Οι αρμοδιότητες του τμήματος αναφέρονται αναλυτικά στον «Κανονισμό λειτουργίας υπηρεσιών και του προσωπικού του Φορέα Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού» [Υ.Α. υπ' αριθμ. 21393 Υ.Α. (ΦΕΚ747/Β/21-6-2006)].

Συνοπτικά παρουσιάζονται οι κύριες αρμοδιότητες του Τμήματος:

- Λειτουργίες προγραμματισμού, οργάνωσης και υλοποίησης σχεδίων διασφάλισης οικονομικών πόρων
  - Λειτουργίες προσέλκυσης/πληροφόρησης επισκεπτών
  - Λειτουργίες περιβαλλοντικής ενημέρωσης/εκπαίδευσης
  - Λειτουργίες προβολής, δημοσιότητας, δημοσίων σχέσεων
  - Έκδοση αδειών ξενάγησης/χορήγηση σήματος ποιότητας
  - Σχεδιασμού και οργάνωσης προγραμμάτων εθελοντών
  - Προώθηση και διακίνηση ενημερωτικού υλικού του Φορέα Διαχείρισης και ανάληψη πρωτοβουλιών για τη δημιουργία νέου υλικού.
3. Λειτουργίες υποδοχής/ξενάγησης επισκεπτών: Οργάνωση και εφαρμογή οικοτουριστικών προγραμμάτων.
4. Προώθηση και υποστήριξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα σχολεία της περιοχής.
5. Διοργάνωση συνεδρίων, σεμιναρίων, διαλέξεων, ημερίδων, συναντήσεων, εκθέσεων και άλλων εκδηλώσεων πληροφόρησης και δημοσιότητας.
6. Διαχείριση και εμπλουτισμός του δικτυακού τόπου του Φορέα Διαχείρισης.
7. Υποστήριξη του λοιπού επιστημονικού για την υλοποίηση των δράσεων στα πλαίσια του Ε.Π.ΠΕΡ.Α.Α.
8. Συνεργασία με άλλους φορείς, όπως πυροσβεστική υπηρεσία, ΟΤΑ, δασική υπηρεσία, κυνηγετικούς συλλόγους ή ομάδες εθελοντών κ.λπ., κατόπιν εντολής του Γενικού Συντονιστή.
9. Εξωτερικές εργασίες του Φορέα που τυχόν θα του ανατεθούν από τον εκάστοτε προϊστάμενό του στα πλαίσια υλοποίησης του Ε.Π.ΠΕΡ.Α.Α.
10. Συνεργασία με τα μέλη του Φορέα και τις λοιπές επιτροπές του Δ.Σ. για την διεκπεραίωση των υποέργων του Ε.Π.ΠΕΡ.Α.Α.
11. Οποιαδήποτε εργασία και αρμοδιότητα ανατεθεί στον εργαζόμενο από τον Υπεύθυνο του Τμήματος Πληροφόρησης, Εκπαίδευσης και Δημοσιότητας ή τον Γενικό Συντονιστή ή τον Πρόεδρο του Φορέα Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού, για την υλοποίηση γενικότερων δράσεων και έργων, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων και υποχρεώσεων του Φορέα για την εύρυθμη λειτουργία του και την ολοκλήρωση του έργου Ε.Π.ΠΕΡ.Α.Α.

Κέντρα Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης

Τα Κέντρα Ενημέρωσης απευθύνονται κυρίως σε μη εξειδικευμένο κοινό και σε επισκέπτες κάθε ηλικίας. Κύριος στόχος είναι η ενημέρωσή τους για τη σημασία της προστατευόμενης περιοχής, για τις αξίες και τις φυσικές λειτουργίες της και για την πανάρχαια και αδιάλειπτη ανθρώπινη παρουσία στον Πάρνωνα. Σκοπός είναι ο επισκέπτης να γνωρίσει από κοντά την προστατευόμενη περιοχή, χωρίς να βλάψει τα ευαίσθητα φυσικά οικοσυστήματα, να κατανοήσει ότι η φύση αποτελεί κομμάτι της ζωής του και ότι πρέπει να διαφυλαχθεί για τις επόμενες γενεές.

Στους χώρους των Κέντρων Ενημέρωσης ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα μέσω του εκθεσιακού και ενημερωτικού υλικού, α) να γνωρίσει τα αξιόλογα οικολογικά και πολιτισμικά στοιχεία της περιοχής και να ενημερωθεί για το ρόλο του φορέα διαχείρισης στην προστατευόμενη περιοχή όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού, β) να ενημερωθεί για τις Περιοχές Απόλυτης Προστασίας και τα Τοπία Φυσικού Κάλλους, για τα σπάνια και ενδημικά φυτά και τα είδη προς εξαφάνιση και γ) να πληροφορηθεί για τοποθεσίες με ιδιαίτερο ιστορικό, θρησκευτικό και αρχαιολογικό ενδιαφέρον αλλά και για προβλήματα που υποβαθμίζουν την προστατευόμενη περιοχή, όπως είναι οι πυρκαγιές, η επέκταση οικισμών, η λαθροθηρία κ.α.

Στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης του φορέα διαχείρισης υλοποιούνται προγράμματα ξενάγησης και είναι επισκέψιμα εργάσιμες ημέρες, αλλά και σαββατοκύριακα και αργίες κατόπιν ραντεβού, για απλές επισκέψεις ή επισκέψεις σχολείων στο πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Η επίσκεψη πραγματοποιείται χωρίς καμία οικονομική επιβάρυνση, διαμορφώνεται ανάλογα με τις ηλικίες και τα ενδιαφέροντα της ομάδας και μπορεί να περιλαμβάνει:

Α. Ξενάγηση στα Κέντρα Πληροφόρησης, στους ειδικά διαμορφωμένους χώρους με εκθεματικές επιφάνειες και ενημερωτικό υλικό, για μια συνολική παρουσίαση της προστατευόμενης περιοχής,

Β. Περιήγηση στην προστατευόμενη περιοχή, σε ειδικά επιλεγμένες διαδρομές, για γνωριμία με τους 15 τύπους οικοτόπων, μερικοί από τους οποίους μοναδικοί (π.χ. η περιοχή δάσους με δρυπώδη άρκευθο γύρω από την Μονή Μαλεβής στον Άγιο Πέτρο Κυνουρίας που έχει κηρυχθεί από το 1980 «Διατηρητέο Μνημείο της Φύσης») ή ιδιαίτερα αξιόλογοι για τον ελλαδικό και τον ευρωπαϊκό χώρο, όπως οι παράκτιοι υγρότοποι με προεξάρχουσα τη λιμνοθάλασσα Μουστού, οι εκτεταμένοι καστανεώνες και τα δάση της μαύρης πεύκης.

Γ. Θεματικές παρουσιάσεις για το μεγαλύτερο πλούτο της περιοχής τη χλωρίδα, με έναν πολύ μεγάλο αριθμό σημαντικών ειδών φυτών, πολλά από τα οποία είναι ενδημικά, σπάνια ή απειλούμενα, όταν υλοποιούνται αντίστοιχα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης,

Δ. Επιλεγμένες δραστηριότητες όπως πεζοπορίες σε μονοπάτια της προστατευόμενης περιοχής και εκπαιδευτικές δραστηριότητες που θα στοχεύουν στη γνωριμία με την φύση.

Στο πλαίσιο του προγράμματος περιβαλλοντικής ενημέρωσης των σχολείων και σε συνεργασία με τους υπεύθυνους καθηγητές, οι μαθητές όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων θα έχουν τη δυνατότητα να μάθουν για τη σημασία της προστατευόμενης περιοχής. Επιπλέον, για χρήση στην τάξη και για την προετοιμασία των μαθητών πριν την επίσκεψη στην προστατευόμενη περιοχή, υπάρχει η δυνατότητα να αποσταλεί πληροφοριακό υλικό από τη βιβλιοθήκη του φορέα διαχείρισης (σε ηλεκτρονική και έντυπη μορφή) για τον εκπαιδευτικό καθώς και δραστηριότητες σε φύλλα εργασίας για τους μαθητές (Δημοτικού & Γυμνασίου) που δανείζεται απευθείας στα σχολεία κατόπιν συνεννόησης με το φορέα.

Ξεναγήσεις στα Κέντρα πραγματοποιούνται επίσης και σε ομάδες τρίτων, όπως φοιτητές, Σύλλογοι και επισκέπτες της περιοχής.

Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Άστρους Κυνουρίας

Το Κέντρο Ενημέρωσης Άστρους βρίσκεται στη μία από τις δύο κύριες εισόδους στην περιοχή του Πάρνωνα (παραθαλάσσια είσοδος από Ναύπλιο) πλησίον της Περιοχής Απολύτου Προστασίας της Φύσης (υγρότοπος Μουστού) και ενημερώνει τους επισκέπτες για τον Πάρνωνα με έμφαση στον υγρότοπο του Μουστού. Στους χώρους του Κέντρου λειτουργεί Αίθουσα Έκθεσης Ερμηνείας Περιβάλλοντος με θεματικό πεδίο τον υγρότοπο.

Η περιοχή του υγροτόπου Μουστού είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς φιλοξενεί πολλά σπάνια, απειλούμενα και προστατευόμενα είδη παρυδάτιων και υδρόβιων πουλιών. Η σημασία του αφορά βασικά στη χρήση του ως σταθμού ξεκούρασης και ανεφοδιασμού τους κατά τις μεταναστεύσεις. Επιπλέον, είναι ο σημαντικότερος και ο μόνος αξιόλογος μεγέθους υγρότοπος στην ανατολική Πελοπόννησο και ο πρώτος που συναντούν προς το βορρά τα μεταναστευτικά πουλιά που ακολουθούν τις ανατολικές ακτές της Ελλάδας, που αν και είναι σχετικά μικρός (έχουν απομείνει 1.600 περίπου στρέμματα), παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία επιμέρους υγροτοπικών ενδιαιτημάτων και ειδών. Άλλη αντίστοιχη σημαντική περιοχή για την орνιθοπανίδα ή και την υπόλοιπη πανίδα, δεν έχει εντοπιστεί στον Πάρνωνα.

Σε αυτή την περιοχή επιτρέπεται μόνο η επιστημονική έρευνα και καμία ανθρώπινη δραστηριότητα που έχει χαρακτήρα περιστασιακής ή μόνιμης παρέμβασης στο φυσικό περιβάλλον.

Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Αγίου Πέτρου Κυνουρίας

Το Κέντρο Ενημέρωσης Αγίου Πέτρου βρίσκεται στη μία από τις δύο κύριες εισόδους στην περιοχή του Πάρνωνα (ορεινή είσοδος από Σπάρτη και από Τρίπολη) πλησίον της Περιοχής Απολύτου Προστασίας της Φύσης (Συστάδα Δενδρόκεδρου Μονής Μαλεβής). Η προσέγγιση στο Κέντρο μπορεί να γίνει επίσης μέσω Άστρους.

Το Κέντρο ενημερώνει τους επισκέπτες για τον Πάρνωνα με έμφαση στο ορεινό τμήμα. Στους χώρους του λειτουργεί Αίθουσα Έκθεσης Ερμηνείας Περιβάλλοντος με θεματικό πεδίο τα ενδημικά και σπάνια είδη χλωρίδας και πανίδας του Πάρνωνα.

Η περιοχή αυτή είναι από περιβαλλοντική άποψη αξιόλογη και έχει αναγνωριστεί ως ιδιαίτερα σημαντική εξαιτίας του σπάνιου Δάσους με δρυώδη άρκευθο ή δενδρόκεδρο (*Juniperus drupacea*) γύρω από τη Μονή Μαλεβής. Και σε αυτή την περιοχή επιτρέπεται μόνο η επιστημονική έρευνα και καμία ανθρώπινη δραστηριότητα που έχει χαρακτήρα περιστασιακής ή μόνιμης παρέμβασης στο φυσικό περιβάλλον.

Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Καστάνιτσας Κυνουρίας

Το Κέντρο Ενημέρωσης Καστάνιτσας βρίσκεται στο εσωτερικό του ορεινού όγκου του Πάρνωνα, σε περίπου ίση απόσταση από τις δύο κύριες εισόδους της προστατευόμενης περιοχής (Αγ. Πέτρος: ορεινή είσοδος από Σπάρτη, Άστρος: είσοδος από Ναύπλιο) και έχει αντικείμενο κυρίως τη χρήση των ορεινών οικοσυστημάτων από τον άνθρωπο.

Ο οικισμός της Καστάνιτσας έχει χαρακτηριστεί ως Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους. Στους χώρους του Κέντρου λειτουργεί Αίθουσα Έκθεσης Ερμηνείας Περιβάλλοντος με θεματικό πεδίο τη μακρόχρονη παρουσία του ανθρώπου στον Πάρνωνα.

Εξοπλισμός Τμήματος

Ο υλικός εξοπλισμός που διαθέτει το Τμήμα Πληροφόρησης, Εκπαίδευσης και Δημοσιότητας αφορά στη χρήση του από το έμπυχο δυναμικό του και περιλαμβάνει πάγια καθώς και προμήθειες υλικών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.

Εκτός από το έντυπο υλικό ενημέρωσης ευαισθητοποίησης και τις πινακίδες πληροφόρησης, τα οποία περιγράφονται αναλυτικά στο κεφάλαιο 4 (παρ. Έντυπο πληροφοριακό υλικό και παρ. Πληροφοριακές πινακίδες-πίνακες) καθώς και τα ραδιοτηλεοπτικά σποτ (τα οποία περιγράφονται αναλυτικά στο κεφάλαιο 5 παρ. Περιβαλλοντική ενημέρωση – εκπαίδευση) ο πάγιος εξοπλισμός που έχει ήδη προμηθευτεί και διαθέτει το Τμήμα και ο οποίος έχει κατανεμηθεί στα τρία Κέντρα Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης, περιλαμβάνει συνοπτικά:

- δύο τηλεοράσεις
- φορητούς και σταθερούς Η/Υ
- τέσσερα κινητά τηλέφωνα
- ένα όχημα τύπου jeep
- τηλεσκόπιο και πέντε ζευγάρια κιάλια
- έγχρωμο φωτοτυπικό μηχάνημα
- έγχρωμο εκτυπωτή
- εκτυπωτή τύπου Plotter
- συσκευή αναπαραγωγής DVD
- δύο συσκευές αναπαραγωγής πολυμέσων (mediaplayers).
- βιβλία και επιστημονικά συγγράμματα
- οδηγούς αναγνώρισης πουλιών
- φορητή συσκευή προβολής (projector)
- τρεις φωτογραφικές μηχανές PocketCompact

- τρίποδο/α τηλεσκοπίου και φωτογραφικών μηχανών
- βιντεοκάμερα καταγραφής υψηλής ανάλυσης HD
- Πτυσσόμενο εκθετήριο
- Πτυσσόμενος, ανεξάρτητος τοίχος εκθετηρίου
- Πτυσσόμενο σκίαστρο

Εξοπλισμός Κέντρων Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης

Στους χώρους των τριών Κέντρων Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης λειτουργεί Αίθουσα Έκθεσης Ερμηνείας Περιβάλλοντος. Η Έκθεση συνδυάζει τη σύγχρονη τεχνολογία με τα κλασικά μέσα παρουσίασης, με σκοπό να αναδείξει ότι πιο αξιόλογο έχει η περιοχή και να μεταδώσει το μήνυμα της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας. Πληροφορεί και προβληματίζει τον επισκέπτη σχετικά με το φυσικό περιβάλλον του Πάρνωνα και τον τρόπο που σχετίζεται ο άνθρωπος με αυτό. Το εκθεσιακό υλικό παρουσιάζεται σε αυτόνομες ενότητες και με την κατάλληλη δομή ώστε να γίνεται κατανοητό από τους επισκέπτες, ανεξάρτητα από τη φορά που αυτοί κινούνται ή από το αν συνοδεύονται από ειδικευμένο ξεναγό. Ο εξοπλισμός των αιθουσών περιλαμβάνει εκθεματικές επιφάνειες, που είναι διαμορφωμένες σε ενιαίο ύψος και συνδυάζουν σύντομα κείμενα με ποικίλες εικόνες (φωτογραφίες, σχέδια, χάρτες, κ.ά.). Οι χώροι των Κέντρων εξυπηρετούν τις ανάγκες ενημέρωσης μεμονωμένων ατόμων ή ομάδων μέχρι 30 άτομα.

Το **Κέντρο του Άστρους** έχει θεματικό πεδίο τον υγρότοπο. Περιλαμβάνει επιπλέον τρισδιάστατη μακέτα της περιοχής του υγροτόπου Μουστού και τμήματος του Πάρνωνα ως την κύρια κορυφή που παρουσιάζει το ανάγλυφο της περιοχής, τη φυτοκάλυψη και άλλα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς και βασικά στοιχεία του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος (οικισμούς, μοναστήρια, αρχαιολογικούς χώρους κ.α.).

Το **Κέντρο του Αγίου Πέτρου** έχει θεματικό πεδίο το σπάνιο είδος του δενδρόκεδρου (*Juniperus drupacea*), τα ενδημικά και σπάνια είδη χλωρίδας του Πάρνωνα. Η τρισδιάστατη μακέτα της περιοχής που υπάρχει παρουσιάζει το ανάγλυφο της περιοχής, τη φυτοκάλυψη και άλλα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος.

Το **Κέντρο της Καστάνισσας** έχει θεματικό πεδίο την μακρόχρονη παρουσία του ανθρώπου στον Πάρνωνα, την καλή προσαρμογή του στις τοπικές συνθήκες και την επίδρασή του στα φυτά και τα ζώα, καθώς την ανάγκη διατήρησης της φυσικής και της πολιτιστικής κληρονομιάς του Πάρνωνα. Επίσης, παρουσιάζονται βασικές οικολογικές και βιολογικές έννοιες και στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής.

Οι χώροι των Κέντρων εξυπηρετούν τις ανάγκες ενημέρωσης μεμονωμένων ατόμων ή ομάδων. Οι τοίχοι εξασφαλίζουν ευρείς και ενιαίους χώρους για την ανάρτηση εκθεματικών επιφανειών και είναι απαλλαγμένοι από παράθυρα σε λειτουργία, σώματα κεντρικής θέρμανσης (καλοριφέρ), διακόπτες, πρίζες κ.λπ. Οι εκθεματικές επιφάνειες φωτίζονται από φωτιστικά σώματα κατάλληλα επιλεγμένα και τοποθετημένα. Οι παροχές ρυθμίζονται από κεντρικούς διακόπτες και ικανοποιούν τις ανάγκες για γενικό και ειδικό φωτισμό (φωτισμό της αίθουσας και φωτισμό των επιμέρους εκθεμάτων).

Τέλος τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Άστρους και Καστάνισσας εξοπλίστηκαν στους εξωτερικούς τους χώρους, εντός του έτους 2012, με τέσσερα νέα ξύλινα στέγαστρα για την βέλτιστη εξυπηρέτηση των επισκεπτών αλλά και για την καλύτερη συντήρηση του κελύφους των κτιρίων.

Κεφάλαιο 4

ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ – ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2012

Το τμήμα πληροφόρησης, εκπαίδευσης και δημοσιότητας κατά το έτος 2012 υλοποίησε δράσεις για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του τοπικού πληθυσμού, των επισκεπτών της περιοχής και της κοινωνίας γενικότερα. Κατά το έτος 2012 το προσωπικό του τμήματος πληροφόρησης, έχοντας ως εφόδια τη γνώση και την εμπειρία που αποκόμισε από την περσινή χρονιά, προέβη σε υλοποίηση ποικίλων δράσεων ευαισθητοποίησης του κοινού μέσω κατάλληλα προγραμματισμένων ενεργειών προβολής και ενημέρωσης. Η στρατηγική που ακολουθήθηκε, βασίστηκε στο εγκεκριμένο Σχέδιο Δράσης που εκπονήθηκε το 2011, έχοντας ως επιδίωξη την προώθηση των δράσεων ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης που εντάσσονται στην πράξη με τίτλο: «Προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας του Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ 2007-2013». Αντικείμενο του σχεδίου ήταν:

- η προσέλκυση και γνωριμία της κοινωνίας με την προστατευόμενη περιοχή μέσω της διαρκούς προβολής της και των δράσεων του φορέα διαχείρισης σε αυτήν (αποστολή δελτίων τύπου, παροχή πληροφοριών μέσω συνεντεύξεων σε δημοσιογράφους, τήρηση σελίδας στο facebook και κανάλι στο youtube κ.ά.).
- η διοργάνωση δράσεων ευαισθητοποίησης σε ημέρες με παγκόσμιο περιβαλλοντικό ενδιαφέρον και σε τοπικές γιορτές οικισμών που βρίσκονται εντός των ορίων του φορέα.
- η ενημέρωση – ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για την αξία της προστατευόμενης περιοχής μέσω της υλοποίησης ξεναγήσεων, της παραγωγής φυλλαδίων και λοιπού πληροφοριακού υλικού, της κατασκευής πινακίδων, της παραγωγής και μετάδοσης τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών μηνυμάτων, της παραγωγής ταινιών.
- η οργάνωση δράσεων κατάρτισης – επιμόρφωσης του προσωπικού του φορέα
- η διοργάνωση ημερίδων
- η συμμετοχή και η υποστήριξη της συμμετοχής του προσωπικού του φορέα σε συνέδρια

Έντυπο πληροφοριακό υλικό

Για την ενίσχυση της ενημέρωσης, πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης του τοπικού πληθυσμού, των επισκεπτών της περιοχής και της κοινωνίας γενικότερα, σχετικά με: α) την αναγκαιότητα της ορθολογικής διαχείρισης της βιοποικιλότητας της προστατευόμενης περιοχής και β) την ανάδειξη της οικολογικής, ιστορικής - πολιτιστικής αξίας της, το τμήμα πληροφόρησης προέβη στην σύνταξη προκήρυξης ανοιχτού διαγωνισμού με θέμα: «Παραγωγής εντύπων και υλικών ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης». Η προκήρυξη έχει σταλεί στην Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠΠΕΡΑΑ για έγκριση με το υπ' αριθ. 391/17-5-2012 και στη συνέχεια με το υπ' αριθ. 1130/17-12-2012 διαβιβαστικό. Μετά την έγκρισή της, θα ακολουθήσουν όλες οι απαραίτητες ενέργειες για την επιλογή του Αναδόχου που θα αναλάβει τις παρακάτω υπηρεσίες:

- Παραγωγή οικοτουριστικού οδηγού «προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού»
- Παραγωγή Βιβλίου με τίτλο "Το Αλφαβητάρι του Πάρνωνα"
- Παραγωγή Φυλλαδίου με τα μέτρα προστασίας «προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού»
- Παραγωγή Οδηγού χλωρίδας «προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού»
- Παραγωγή Χάρτη «προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού»

- Παραγωγή ενημερωτικού εγχειρίδιου με τίτλο «Προστατευόμενη Περιοχή Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού»
- Παραγωγή Φυλλαδίου ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης για τους κατοίκους της προστατευόμενης περιοχής Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού
- Παραγωγή 5 ετήσιων εκθέσεων αξιολόγησης
- Παραγωγή υλικού προώθησης και προβολής

Η υπηρεσία βρίσκεται σε εξέλιξη.

Πληροφοριακές πινακίδες και πίνακες

Στο πλαίσιο υποστήριξης των δράσεων ενημέρωσης του κοινού, το τμήμα έχει εκπονήσει και προβεί σε όλες τις απαραίτητες διαδικασίες για την ανάθεση της έργου «Προμήθεια, μεταφορά και εγκατάσταση πληροφοριακών πινακίδων και πινάκων εντός της προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα – υγροτόπου Μουστού» (συγγραφή και δημοσίευση προκήρυξης, αξιολόγηση προσφορών και κατακύρωση τελικού αναδόχου).

Παραδοτέο αντικείμενο του έργου είναι η προμήθεια και τοποθέτηση:

- δέκα (10) πινακίδων κατεύθυνσης σε επιλεγμένες θέσεις που θα οδηγούν στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης της Προστατευόμενης Περιοχής,
- μίας (1) ενημερωτικής πινακίδας μπροστά από το Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Αγίου Πέτρου,
- έξι (6) πινάκων ανάρτησης δημοσιεύσεων του Φορέα Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού,
- τριάντα (30) πινακίδων οριοθέτησης,
- είκοσι (20) πινακίδων απαγόρευσης εντός της προστατευόμενης περιοχής Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού
- πέντε (5) πινακίδων επεξήγησης θέας των Περιοχών Απολύτου Προστασίας του όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού
- δεκαπέντε (15) πινακίδων επεξήγησης θέας των Περιοχών Απόλυτης Προστασίας του Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού
- δεκαπέντε (15) εξειδικευμένων πινακίδων ενημέρωσης (Πινακίδων Ερμηνείας Περιβάλλοντος)

Βρισκόμαστε στην υλοποίηση της 1^{ου} σταδίου του έργου που αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί μέχρι τις 31/7/2013. Το συνολικό έργο πρόκειται να ολοκληρωθεί και παραδοθεί έως τις 31/12/2013.

Ξεναγήσεις επισκεπτών

Στα τρία κέντρα περιβαλλοντικής ενημέρωσης του φορέα διαχείρισης (Άστρος, Άγιο Πέτρο & Καστάνιτσα) υλοποιούνται προγράμματα ξεναγήσης και είναι επισκέψιμα εργάσιμες ημέρες, αλλά και σαββατοκύριακα και αργίες κατόπιν ραντεβού, για απλές επισκέψεις ή επισκέψεις ομάδων. Οι επισκέψεις πραγματοποιούνται χωρίς καμία οικονομική επιβάρυνση και διαμορφώνονται ανάλογα με τις ηλικίες και τα ενδιαφέροντα των ομάδων.

Για την αποτύπωση και τη καταγραφή των επισκεπτών τηρείται ειδικό ηλεκτρονικό αρχείο (βιβλίο επισκεπτών) σε κάθε κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης. Τα κέντρα κατά τη διάρκεια του έτους 2012 δέχθηκαν συνολικά **πάνω από 4.500 επισκέπτες** (μεμονωμένους και ομάδες) οι οποίοι ξεναγήθηκαν στους ειδικά διαμορφωμένους χώρους τους.

Πέραν των μεμονωμένων επισκεπτών και των μαθητών, παρακάτω παρουσιάζονται οι προγραμματισμένες επισκέψεις που πραγματοποιήθηκαν από ομάδες εντός της προστατευόμενης περιοχής κατά τη διάρκεια του έτους και αφορούσαν α) ξεναγήση στα κέντρα ενημέρωσης, β) περιήγηση στην προστατευόμενη περιοχή, ή γ) επίσκεψη στο πεδίο για παρατήρηση και γνωριμία με τη φύση:

1. Στις 29/01/2012 η ομάδα του συλλόγου πεζοπόρων Τυρού επισκέφθηκε τον υγρότοπο Μουστού. Περίπου τριάντα μέλη του πεζοπόρησαν ακολουθώντας κυκλική διαδρομή εντός της προστατευμένης περιοχής του υγροτόπου Μουστού. Στο τέλος της περιήγησής τους ξεναγήθηκαν στο πανοραμικό σημείο της λιμνοθάλασσας.
2. Στις 28/04/2012 και στις 02/05/2012, γκρουπ 16 φυσιολατρών από την Αγγλία, επισκέφτηκε και ξεναγήθηκε στο ΚΠΕ Καστάνισσας και στην προστατευόμενη περιοχή του υγροτόπου Μουστού αντίστοιχα.
3. Στις 28/04/2012 εκπρόσωποι από τρεις αναπτυξιακές εταιρείες – δικαιούχοι του τοπικού προγράμματος Leader – επισκέφτηκαν την περιοχή συστάδας δρυπώδους άρκευθου (*Juniperus drupaceae*) μονής Μαλεβής και το κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Αγίου Πέτρου, καθώς και τον υγρότοπο Μουστού και το κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Άστρους. Η επίσκεψη πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της διακρατικής συνεργασίας με τίτλο «PARKS PROTECTION II - Management, Protection and Economic Development of protected areas» στην οποία συμμετέχει ως τρίτος εταίρος η αναπτυξιακή εταιρεία Πάρνωνα. Στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Άστρους πραγματοποιήθηκε ειδική θεματική παρουσίαση με στόχο την ενημέρωση των δύο διακρατικών εταίρων από τη Λετονία και την Αγγλία γύρω από τον ρόλο, τις αρμοδιότητες και τη δράση του φορέα διαχείρισης αλλά και σχετικά με τη θεσμοθέτηση της προστατευόμενης περιοχής και το καθεστώς προστασίας της.
4. Στις 07/10/2012 πεζοπόροι από τον όμιλο φίλων ακτής επισκέφθηκαν το κέντρο ενημέρωσης Καστάνισσας. Στην συνέχεια περπάτησαν κατά μήκος του σηματοδοτημένου μονοπατιού που ενώνει την Καστάνισσα με τον Πραστό.

Ξεναγήσεις μαθητών & φοιτητών

Η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των μαθητών για την προστασία του περιβάλλοντος και ιδιαίτερα για την προστατευόμενη περιοχή του όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού αποτελεί μία από τις βασικές προτεραιότητες του φορέα διαχείρισης. Για τον λόγο αυτό πραγματοποιήθηκαν ξεναγήσεις σχολείων, τόσο στα κέντρα περιβαλλοντικής ενημέρωσης, όσο και στο πεδίο της προστατευόμενης περιοχής. Στις επισκέψεις των σχολείων που πραγματοποιήθηκαν παράλληλα με την επίσκεψη τους στα κέντρα πληροφόρησης, υλοποιούνταν αρκετά συχνά εκπαιδευτικές δραστηριότητες στη φύση, όπως μικρής διάρκειας πεζοπορία σε επιλεγμένα μονοπάτια και παρατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας.

Ο αριθμός των μαθητών και των συνοδών εκπαιδευτικών που ξεναγήθηκαν, κατά τη διάρκεια του έτους, τόσο στα κέντρα περιβαλλοντικής ενημέρωσης όσο και εντός της προστατευόμενης περιοχής, έφτασαν περίπου τα **1.600 άτομα**. Σε κάθε ένα από τα τρία κέντρα περιβαλλοντικής ενημέρωσης υπάρχουν αίθουσες έκθεσης ερμηνείας περιβάλλοντος, στις οποίες οι μαθητές ενημερώνονται και συζητούν με τους ξεναγούς, μεταξύ άλλων, για το ρόλο και τις αρμοδιότητες του φορέα διαχείρισης, την πλούσια πανίδα, χλωρίδα και τους σημαντικούς τύπους οικοτόπων της προστατευόμενης περιοχής, καθώς και για το καθεστώς προστασίας της περιοχής.

Πιο συγκεκριμένα στο:

Κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Άστρους οι μαθητές περιηγήθηκαν στην αίθουσα ερμηνείας περιβάλλοντος και παρατήρησαν με τη βοήθεια των ξεναγών την τρισδιάστατη μακέτα της περιοχής του υγροτόπου Μουστού και τμήματος του Πάρνωνα, όπου παρουσιάζεται το ανάγλυφο της περιοχής, η φυτοκάλυψη και άλλα στοιχεία του φυσικού και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Μέσα στους ειδικά διαμορφωμένους χώρους με τις εκθεματικές επιφάνειες του Κέντρου, πραγματοποιήθηκε μια συνολική παρουσίαση της προστατευόμενης περιοχής.

Στη συνέχεια, στον υγρότοπο Μουστού, οι ξεναγοί επισήμαναν για ακόμα μια φορά στους μαθητές τη μεγάλη οικολογική και επιστημονική αξία του και την ιδιαίτερη σπουδαιότητα του για τα μεταναστευτικά πουλιά. Με την χρήση κατάλληλου εξοπλισμού παρακολούθησης (κιάλια – τηλεσκόπια – οδηγοί παρατήρησης κ.α.) όλοι οι μαθητές είχαν τη δυνατότητα να παρατηρήσουν τα διάφορα παρυδάτιων και υδρόβιων πουλιών που διαχειμάζουν στον υγρότοπο.

Η ξενάγηση, εφόσον οι καιρικές συνθήκες το επέτρεπαν, συνδυάζονταν με μικρή πεζοπορία στο μονοπάτι που εφάπτεται στο υγρότοπο όπου και υπάρχουν τρία παρατηρητήρια από τα οποία οι μαθητές παρακολουθούσαν διακριτικά τα πουλιά από πιο κοντινή απόσταση.

Κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Αγίου Πέτρου οι μαθητές ενημερώθηκαν για τη μεγάλη οικολογική και επιστημονική αξία του δάσους με δρυπώδη άρκευθο στην περιοχή της μονής Μαλεβής πλησίον του Αγίου Πέτρου όπου μία έκταση 740 στρ. σύμφωνα με το ΦΕΚ 121Δ/1980 έχει κηρυχθεί «Διατηρητέο μνημείο της φύσης». Εξοικειώθηκαν μέσα από την ξενάγηση με τα σπάνια και τα ενδημικά φυτά του Πάρνωνα, τους οικοτόπους και την προστατευόμενη πανίδα της περιοχής καθώς και τους ενδιαφέροντες γεωλογικούς σχηματισμούς που είναι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό γνώρισμα της περιοχής. Η ξενάγηση, εφόσον οι καιρικές συνθήκες το επέτρεπαν, συνδυάζονταν με μικρή πεζοπορία στο μονοπάτι που βρίσκεται μέσα στο δάσος με δρυπώδη άρκευθο πλησίον της Μονής Μαλεβής.

Κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Καστάνιτσας οι μαθητές ενημερώθηκαν για τη μακρόχρονη παρουσία του ανθρώπου στον Πάρνωνα, την καλή προσαρμογή του στις τοπικές συνθήκες και την επίδρασή του στα φυτά και τα ζώα, καθώς την ανάγκη διατήρησης της φυσικής και της πολιτιστικής κληρονομιάς του Πάρνωνα. Επίσης, πληροφορήθηκαν για βασικές οικολογικές και βιολογικές έννοιες και στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής. Η ξενάγηση, εφόσον οι καιρικές συνθήκες το επέτρεπαν, συνδυάζονταν με μια βόλτα εντός του οικισμού της Καστάνιτσας που έχει χαρακτηριστεί: α) τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους & β) παραδοσιακός – διατηρητέος οικισμός με ιδιαίτερη φυσική και αρχιτεκτονική ομορφιά, με επισκέψιμο σημείο, μεταξύ άλλων τον πύργο του Καψάμπελη.

Η ξενάγηση σε όλα τα Κέντρα ολοκληρώνονταν με τη διανομή πληροφοριακού υλικού για την προστατευόμενη περιοχή καθώς και εποικοδομητική συζήτηση μεταξύ μαθητών, εκπαιδευτικών και ξεναγών.

Συνοπτικά, οι επισκέψεις στην προστατευόμενη περιοχή των σχολικών ομάδων στο πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης κατά το έτος 2012 υπήρξαν οι ακόλουθες:

- Στις 19/01/2012 επίσκεψη – ξενάγηση Γυμνασίου Λεωνιδίου στον Υγρότοπο Μουστού.
- Στις 7/2/2012 επίσκεψη – ξενάγηση Δημοτικού σχολείου Κιβερίου στον υγρότοπο Μουστού και στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Άστρους.
- Στις 16/02/2012 επίσκεψη – ξενάγηση της Γ΄ και Δ΄ τάξης του 2^{ου} Δημοτικού σχολείου Ναυπλίου στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Άστρους και στον υγρότοπο Μουστού.
- Στις 20/02/2012 επίσκεψη – ξενάγηση της Β΄ τάξης του 11^{ου} & 12^{ου} Δημοτικού σχολείου Τρίπολης στον υγρότοπο Μουστού.
- Στις 24/02/2012 επίσκεψη – ξενάγηση της Γ΄ τάξης του 15^{ου} γυμνασίου Πάτρας στον υγρότοπο Μουστού.
- Στις 05/03/2012 επίσκεψη – ξενάγηση της Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης του 2^{ου} Δημοτικού σχολείου Ναυπλίου στον υγρότοπο Μουστού και στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Άστρους.
- Στις 05/03/2012 επίσκεψη – ξενάγηση της Γ΄ τάξης του 1^{ου} Γυμνασίου Τρίπολης στον υγρότοπο Μουστού.
- Στις 07/03/2012 επίσκεψη – ξενάγηση Δημοτικού σχολείου Παραλίου Άστρους στον υγρότοπο Μουστού και στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Άστρους.
- Στις 16/03/2012 επίσκεψη – ξενάγηση Γυμνασίου Μεγαλόπολης στον υγρότοπο Μουστού.
- Στις 20/03/2012 επίσκεψη – ξενάγηση 8^{ου} Γυμνασίου Λάρισας στον υγρότοπο Μουστού.
- Στις 22/3/2012 επίσκεψη – ξενάγηση της Α΄ Λυκείου του ΕΠΑΛ Άστρους στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Άστρους και προβολή παρουσίασης με θέμα «Υγρότοποι: λειτουργίες, αξίες και απειλές»
- Στις 30/03/2012 επίσκεψη – ξενάγηση του 4^{ου} Γυμνασίου Πετρούπολης στον υγρότοπο Μουστού.

- Την 01/04/2012 επίσκεψη – ξενάγηση του 5^{ου} Γυμνασίου Νέας Σμύρνης στην περιοχή συστάδας δρυπώδους άρκευθου (*Juniperus drupaceae*) μονής Μαλεβής, στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Αγίου Πέτρου καθώς και στην προστατευόμενη περιοχή υγρότοπου Μουστού.
- Στις 02 – 03/04/2012 επίσκεψη – ξενάγηση 4^{ου} Δημοτικού σχολείου Ναυπλίου στον υγρότοπο Μουστού και στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Άστρους.
- Στις 04/04/2012 επίσκεψη – ξενάγηση της Β΄ τάξης του 1^{ου} Γυμνασίου Σπάρτης στον υγρότοπο Μουστού.
- Στις 06/04/2012 επίσκεψη – ξενάγηση της περιβαλλοντικής ομάδας του Γυμνασίου Κερατέας Αττικής τον υγρότοπο Μουστού.
- Στις 30/4/2012 επίσκεψη – ξενάγηση του ΓΕΛ Τροπαίων στον υγρότοπο Μουστού.
- Από τις 12 έως τις 14/05/2012 επίσκεψη – ξενάγηση ομάδας μεταπτυχιακών φοιτητών πανεπιστημίου Πατρών του τμήματος βιολογίας στην περιοχή συστάδας δρυπώδους άρκευθου (*Juniperus drupaceae*) μονής Μαλεβής και στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Αγίου Πέτρου, στον υγρότοπο Μουστού και στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Άστρους, καθώς και στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Καστάνιτσας.
- Στις 04/10/2012 επίσκεψη – ξενάγηση των Α΄, Β΄, Γ΄ και Δ΄ τάξεων του Δημοτικού σχολείου Άστρους στην περιοχή συστάδας δρυπώδους άρκευθου (*Juniperus drupaceae*) μονής Μαλεβής, και στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Αγίου Πέτρου.
- Στις 31/10/2012 επίσκεψη – ξενάγηση του 3^{ου} Γυμνασίου Άργους με την Α΄ τάξη στον υγρότοπο Μουστού και στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Άστρους και η Β΄ και Γ΄ τάξη στην περιοχή συστάδας δρυπώδους άρκευθου (*Juniperus drupaceae*) μονής Μαλεβής και στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Αγ. Πέτρου.
- Την 01/11/2012 επίσκεψη – ξενάγηση Δημοτικού σχολείου Μελιγούς στο δάσος του δενδρόκεδρου στη μονή Μαλεβής και στο κέντρο ενημέρωσης Αγίου Πέτρου.
- Στις 08/11/2012 επίσκεψη – ξενάγηση της Α΄ και Β΄ τάξης του 5^{ου} Δημοτικού σχολείου Άργους στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Άστρους και στον υγρότοπο Μουστού.
- Στις (20/11/2012) επίσκεψη – ξενάγηση 4^{ου} Γυμνασίου Άργους στον υγρότοπο Μουστού και στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Άστρους.
- Στις 22/11/2012 επίσκεψη – ξενάγηση Γυμνασίου Αγίου Αντρέα στον υγρότοπο Μουστού.
- Στις 28/11/2012 επίσκεψη – ξενάγηση 1^{ου} Δημοτικού σχολείου Σκάλας Λακωνίας στην περιοχή συστάδας δρυπώδους άρκευθου (*Juniperus drupaceae*) μονής Μαλεβής και στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Αγίου Πέτρου και στον υγρότοπο Μουστού.
- Στις 4/12/2012 επίσκεψη – ξενάγηση Δημοτικού σχολείου Σελλασίας στην περιοχή συστάδας δρυπώδους άρκευθου (*Juniperus drupaceae*) μονής Μαλεβής και στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Αγίου Πέτρου και στον υγρότοπο Μουστού.

Συνολικά οι επισκέψεις και οι ξεναγήσεις στα Κέντρα Πληροφόρησης καθώς και στην Προστατευόμενη Περιοχή παρουσιάζονται στον ακόλουθο Πίνακα (Πίνακας 1)

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ – ΞΕΝΑΓΗΣΕΙΣ ΜΑΘΗΤΩΝ - ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2012

Μήνας	α/α	Ημερομηνία	Επισκέπτης	Αριθμός επισκεπτών	Θέση ξενάγησης
Ιανουάριος	1	19/01/2012	Γυμνάσιο Λεωνιδίου	100	Υγρότοπος Μουστού
Φεβρουάριος	2	07/02/2012	Δημοτικό σχολείο Κιβερίου	65	Υγρότοπος Μουστού, ΚΠΕ Άστρους
Φεβρουάριος	3	16/02/2012	2ο Δημοτικό σχολείο Ναυπλίου (Γ' και Δ' τάξη)	100	Υγρότοπος Μουστού, ΚΠΕ Άστρους
Φεβρουάριος	4	20/02/2012	11ου & 12ου Δημοτικού σχολείου Τρίπολης	40	Υγρότοπος Μουστού
Φεβρουάριος	5	21/02/2012	Γυμνάσιο Άστρους (Α τάξη)	25	ΚΠΕ Άστρους
Φεβρουάριος	6	24/02/2012	15ο Γυμνάσιο Πάτρας (Γ τάξη)	30	Υγρότοπος Μουστού
Μάρτιος	7	05/03/2012	2ο Δημοτικό σχολείο Ναυπλίου	100	Υγρότοπος Μουστού, ΚΠΕ Άστρους
Μάρτιος	8	05/03/2012	1ο Γυμνάσιο Τρίπολης	40	Υγρότοπος Μουστού
Μάρτιος	9	07/03/2012	Δημοτικό σχολείο Παρ. Άστρους	45	Υγρότοπος Μουστού, ΚΠΕ Άστρους
Μάρτιος	10	16/03/2012	Γυμνάσιο Μεγαλόπολης	40	Υγρότοπος Μουστού
Μάρτιος	11	20/03/2012	Γυμνάσιο Λάρισας	50	Υγρότοπος Μουστού
Μάρτιος	12	22/03/2012	ΕΠΑΛ Άστρους (Α' τάξη)	14	Υγρότοπος Μουστού, ΚΠΕ Άστρους
Μάρτιος	13	30/03/2012	4ο Γυμνάσιο Πετρούπολης	40	Υγρότοπος Μουστού
Απρίλιος	14	01/04/2012	5ο Γυμνάσιο Νέας Σμύρνης	25	Δάσος δενδρόκεδρου ΚΠΕ Αγ. Πέτρου και υγρότοπος Μουστού
Απρίλιος	15	02/04/2012	4ο Δημοτικό σχολείο Ναυπλίου (Β' και Γ' τάξη)	76	Υγρότοπος Μουστού, ΚΠΕ Άστρους
Απρίλιος	16	03/04/2012	4ο Δημοτικό σχολείο Ναυπλίου (Δ' τάξη)	40	Υγρότοπος Μουστού, ΚΠΕ Άστρους
Απρίλιος	17	04/04/2012	1ο Γυμνάσιο Σπάρτης	27	Υγρότοπος Μουστού, ΚΠΕ Άστρους
Απρίλιος	18	06/04/2012	Γυμνάσιο Κερατέας	25	Υγρότοπος Μουστού
Απρίλιος	19	30/04/2012	ΓΕΛ Τροπαίων	40	Υγρότοπος Μουστού
Μάιος	20	12-14/05/2012	Ομάδα μεταπτυχιακών φοιτητών Πανεπιστημίου Πατρών	14	Δάσος δενδρόκεδρου, ΚΠΕ Αγ. Πέτρου και υγρότοπος Μουστού
Οκτώβριος	21	04/10/2012	Δημοτικό σχολείο Άστρους	90	Δάσος δενδρόκεδρου, ΚΠΕ Αγ. Πέτρου
Οκτώβριος	22	31/10/2012	3ο Γυμνάσιο Άργους (Α' τάξη)	80	Υγρότοπος Μουστού, ΚΠΕ Άστρους
Οκτώβριος	23	31/10/2012	3ο Γυμνάσιο Άργους (Β' και Γ' τάξη)	90	Δάσος δενδρόκεδρου, ΚΠΕ Αγ. Πέτρου
Νοέμβριος	24	01/11/2012	Δημοτικό σχολείο Μελιγούς	30	Δάσος δενδρόκεδρου, ΚΠΕ Αγ. Πέτρου
Νοέμβριος	25	08/11/2012	5ο Δημοτικό σχολείο Άργους (Α' και Β' τάξη)	45	Υγρότοπος Μουστού, ΚΠΕ Άστρους
Νοέμβριος	26	20/11/2012	4ο Γυμνάσιο Άργους	150	Υγρότοπος Μουστού, ΚΠΕ Άστρους
Νοέμβριος	27	22/11/2012	Γυμνάσιο Αγίου Αντρέα	50	Υγρότοπος Μουστού
Νοέμβριος	28	28/11/2012	1ο Δημοτικό σχολείο Σκάλας	82	Δάσος δενδρόκεδρου, ΚΠΕ Αγ. Πέτρου και υγρότοπος Μουστού
Δεκέμβριος	29	04/12/2012	Δημοτικό σχολείο Σελλασίας	32	Δάσος δενδρόκεδρου, ΚΠΕ Αγ. Πέτρου και υγρότοπος Μουστού
Σύνολο	29			1.585	

Εκδηλώσεις – Περιβαλλοντική ενημέρωση

Ο φορέας διαχείρισης κατά την διάρκεια του έτους 2012 συμμετείχε σε διάφορες περιβαλλοντικές δράσεις οι οποίες συνοπτικά ήταν οι ακόλουθες:

1. Μεσοχειμωνιάτικες καταμετρήσεις στον υγρότοπο του Μουστού. Ο φορέας διαχείρισης συνέδραμε στις μεσοχειμωνιάτικες καταμετρήσεις υδρόβιων πουλιών οι οποίες πραγματοποιούνται ετησίως το 2^ο και 3^ο σαββατοκύριακο του Ιανουαρίου σε πολλές χώρες υπό τον συντονισμό της Wetlands International. Στο πλαίσιο της προσπάθειας αυτής συνεργάστηκε με την Ελληνική ορνιθολογική εταιρεία, υπεύθυνο φορέα για τις καταμετρήσεις στη χώρα μας, παρέχοντας τον εξοπλισμό παρακολούθησης που διαθέτει (κιάλια, τηλεσκόπια, φωτογραφικές μηχανές, βιντεοκάμερα κλπ) καθώς και 8 άτομα από το προσωπικό του για το σκοπό αυτό. Με σχετικά χαμηλή θερμοκρασία (περί τους 4 βαθμούς) αλλά χωρίς βροχή, πραγματοποιήθηκε η καταμέτρηση, από τις 9 το πρωί έως τις 3 το μεσημέρι στις περιοχές: Μουστός, Χερονήσι και Κάτω Βέρβена.

2. Επισκέψεις σε σχολεία στο πλαίσιο της παγκόσμιας ημέρας υγροτόπων. Με αφορμή την παγκόσμια ημέρα υγροτόπων που εορτάζεται κάθε χρόνο στις 2 Φεβρουαρίου, ο φορέας διαχείρισης όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού με σκοπό την ανάδειξη της αξίας των πολύτιμων αλλά και πολύπαθων υγροτοπικών οικοσυστημάτων, πραγματοποίησε επισκέψεις περιβαλλοντικής ενημέρωσης, σε οκτώ (8) σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης των νομών Αρκαδίας και Λακωνίας. Οι μαθητές παρακολούθησαν ενημερωτική προβολή γύρω από τη ζωτική σημασία των υγροτόπων, αλλά και τα προβλήματα υποβάθμισης που αντιμετωπίζουν όσοι έχουν απομείνει στη χώρας μας. Η παρουσίαση είχε ως θέμα: «Υγρότοποι: λειτουργίες, αξίες και απειλές». Για το νομό Αρκαδίας πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις στα Δημοτικά σχολεία Τυρού, Παραλίου Άστρους, Αγίου Ανδρέα, Λεωνιδίου και στο Γυμνάσιο Άστρους και για το νομό Λακωνίας στο 1^ο, 2^ο και 3^ο Γυμνάσιο Σπάρτης. Υπολογίζεται πως συνολικά πάνω από 500 μαθητές είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν την εν λόγω παρουσίαση και να συμμετάσχουν σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες και εκπαιδευτικά παιχνίδια.

3. Κατασκευή ξύλινων φωλιών για τα πουλιά με αφορμή την Nest box week. Με αφορμή την εβδομάδα αφιερωμένη στην κατασκευή τεχνητών φωλιών για τα πουλιά η οποία διοργανώνεται από 14 έως 21 Φεβρουαρίου κάθε χρόνο από το Βρετανικό οργανισμό για την ορνιθολογία (British Trust for Ornithology - BTO), ο φορέας διαχείρισης υλοποίησε δράση με μαθητές πάνω στην κατασκευή ξύλινων φωλιών και την τοποθέτησή τους σε κατάλληλα σημεία στη φύση. Η δράση αυτή πραγματοποιήθηκε από το προσωπικό του τμήματος πληροφόρησης 20 και 21 Φεβρουαρίου 2012 με στόχο την ενημέρωση - ευαισθητοποίηση των μαθητών γύρω από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ορνιθοπανίδα εξαιτίας της υποβάθμισης των οικοσυστημάτων από τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Στην κατασκευή των ξύλινων φωλιών για τους φτερωτούς μας φίλους, συμμετείχαν συνολικά πάνω από 70 μαθητές από τα Γυμνάσια Άστρους και Αγίου Ανδρέα. Για την περίπτωση της περιβαλλοντικής ομάδας του Γυμνασίου Άστρους η δράση συνδυάστηκε με επίσκεψη και ξενάγηση στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Άστρους.

Όλοι οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν ειδική παρουσίαση με θέμα «Nest Box Week 2012 Ας φτιάξουμε φωλιές για τα πουλιά!». Στοχεύοντας στην καλύτερη προετοιμασία μαθητών και εκπαιδευτικών για την περιβαλλοντική αυτή δράση, το προσωπικό του τμήματος πληροφόρησης ενημέρωσε όλους ότι η παρουσία των πουλιών σε αστικές και περιαστικές περιοχές αποτελεί δείκτη ποιότητας ζωής για τον άνθρωπο, ενισχύει τη βιοποικιλότητα και βοηθά στη διατήρηση των αναπαραγόμενων πουλιών.

Τοποθέτηση ξύλινων φωλιών για πουλιά. Οι ξύλινες φωλιές που κατασκεύασαν και φιλοτέχνησαν οι μαθητές των Γυμνασίων Αγίου Ανδρέα και Άστρους, με αφορμή τη Nest box week 2012, τοποθετήθηκαν στον προαύλειο χώρο του σχολείου στο Γυμνάσιο Αγίου Ανδρέα, την Τετάρτη 21/03/2012 και στο πάρκο του ιδρύματος μνήμη Αγγελικής & Λεωνίδα Ζαφείρη, πλησίον του σχολικού χώρου στο Γυμνάσιο Άστρους, την Παρασκευή 30/03/2012.

4. Επισκέψεις περιβαλλοντικής ενημέρωσης σε σχολικές μονάδες της προστατευόμενης περιοχής. Με στόχο την γενική ενημέρωση των μαθητών για την αξία της προστατευόμενης

περιοχής όρους Πάρνωννα και υγροτόπου Μουστου αλλά και την ευαισθητοποίησή τους γύρω από περιβαλλοντικά ζητήματα, συνεχίστηκαν μέσα στους μήνες Απρίλιο και Μάιο, οι επισκέψεις του προσωπικού του τμήματος πληροφόρησης, εκπαίδευσης και δημοσιότητας στα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, Νομών Αρκαδίας και Λακωνίας.

Πιο συγκεκριμένα, οι τρεις ξεναγοί του φορέα πραγματοποίησαν τη Δευτέρα 23 Απριλίου 2012 επίσκεψη περιβαλλοντικής ενημέρωσης, σε τρία σχολεία της Λακωνίας. Η παρουσίαση πραγματοποιήθηκε στο Δημοτικό, Γυμνάσιο και Λύκειο Γερακίου Λακωνίας και αφορούσε στην ενημέρωση μαθητών και εκπαιδευτικών γύρω από τον ρόλο, τις αρμοδιότητες και τη δράση του φορέα διαχείρισης αλλά και σχετικά με τη θεσμοθέτηση της προστατευόμενης περιοχής και το καθεστώς προστασίας της. Η επίσκεψη ολοκληρώθηκε με συζήτηση για τα κέντρα περιβαλλοντικής ενημέρωσης και τις δυνατότητες που προσφέρουν στους επισκέπτες και τις υλοποιημένες και τις προγραμματιζόμενες δράσεις του τμήματος πληροφόρησης, εκπαίδευσης και δημοσιότητας. Υπολογίζεται πως συνολικά πάνω από 170 μαθητές είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν την εν λόγω παρουσίαση.

Η επόμενη ενημερωτική συνάντηση γύρω από την ίδια θεματολογία πραγματοποιήθηκε, την Πέμπτη 3 Μαΐου 2012 στο Δημοτικό σχολείο Γκοριτσάς - Σκούρας νομού Λακωνίας σε συνολικά 80 μαθητές.

5. Συμμετοχή στην παγκόσμια εθελοντική καμπάνια Let's do It. Ο φορέας διαχείρισης συμμετείχε στην παγκόσμια εθελοντική καμπάνια «Let's do It – Καθαρίζουμε την Ελλάδα σε μια μέρα!» που πραγματοποιήθηκε πανελλαδικά την Κυριακή 29 Απριλίου 2012 υπό τον συντονισμό της Ελληνικής εταιρείας διαχείρισης στερεών αποβλήτων (ΕΕΔΣΑ) και του περιβαλλοντικού συλλόγου Αττικής «Ωρα για Δράση». Η πρωτοβουλία της παγκόσμιας εθελοντικής καμπάνιας Let's do It - Greece, είχε στόχο να ενεργοποιηθούν οι πολίτες σε ολόκληρη την Ελλάδα ούτως ώστε όλοι μαζί, να καθαρίσουν μέσα σε μία μόνο ημέρα από απλές περιοχές έως και αξιόλογα οικοσυστήματα της χώρας μας. Ο δύσκολος αυτός στόχος για την περίπτωση του υγροτόπου Μουστου επιτεύχθηκε σε μεγάλο βαθμό καθώς ανέλαβαν δράση, τοπικές αρχές, σύλλογοι, μαθητές, κάτοικοι της περιοχής, εθελοντές, στο σύνολό τους ενεργοί πολίτες, ούτως ώστε να προστατεύσουν και να εξυγιάνουν τη σημαντική αυτή φυσική περιοχή. Ο φορέας, εκτός από την ενεργή συμμετοχή του στη δράση με σύσσωμο το προσωπικό του, ανέλαβε και τον συντονισμό των εθελοντών και των φορέων που έλαβαν μέρος στον καθαρισμό στην περιοχή του υγροτόπου, μοίρασε γάντια, σακούλες απορριμμάτων και νερά. Η προσπάθεια των εθελοντών απέδωσε πλούσιους καρπούς, καθώς συγκεντρώθηκε μεγάλος όγκος απορριμμάτων όπως σακούλες, καπάκια, μπουκάλια, κουτάκια αναψυκτικών, αποτσίγαρα και κομμάτια πλαστικού, ενώ δεν έλειψαν τα ογκώδη αντικείμενα. Συνολικά πάνω από εκατό (100) εθελοντές έδωσαν δυναμικό «παρών» με τη συμβολή του προσωπικού του Δήμου Βόρειας Κυνουρίας στον καθαρισμό να χαρακτηρίζεται καθοριστική και πολύτιμη. Με τη βοήθεια ειδικών μηχανημάτων καθαρισμού επιτεύχθηκε ο στόχος της απομάκρυνσης από την περιοχή μεγάλου όγκου αδρανών υλικών, παλιών οικοσκευών και επίπλων, καθώς και δεκάδες παλιών ελαστικών αυτοκινήτων.

6. Συμμετοχή στη γιορτή των φαραγγιών (Σίταινα). Με ποικιλία δραστηριοτήτων, έντονη δράση και μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά η γιορτή των φαραγγιών στη Σίταινα Αρκαδίας. Κατά τη διάρκεια των τριήμερων εκδηλώσεων, από τις 18 έως 20 Μαΐου, πλήθος κόσμου είχε την ευκαιρία να γνωρίσει τον θαυμαστό κόσμο των φαραγγιών του Βρασιάτη, τα πολιτιστικά αυτά μνημεία του οικοσυστήματος, μέσα από ένα πλούσιο φωτογραφικό υλικό και εικόνες, να ενημερωθεί για δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στον Πάρνωννα, να απολαύσει παραδοσιακές γεύσεις της περιοχής και να διασκεδάσει με χορούς και μουσική. Ο φορέας διαχείρισης συμμετείχε δυναμικά τόσο στην οργάνωση όσο και τις εκδηλώσεις, με διάνοιξη, καθαρισμό και σήμανση της πεζοπορικής διαδρομής που διαπερνά το φαράγγι του Λούλουγγα καθώς και με ενημερωτική παρουσίαση για το κοινό με θέμα «Φαράγγια: οι όμορφες ρυτίδες της γης. Η περίπτωση του φαραγγιού του Λούλουγγα».

7. Συμμετοχή στην Πανελλαδική εκστρατεία «Καθαρίστε τη Μεσόγειο 2012». Ο φορέας διαχείρισης συνεχίζοντας την προσπάθεια του για περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των πολιτών και ενδυνάμωση του θεσμού του εθελοντισμού, συμμετείχε για 4^η συνεχόμενη χρονιά στην

πανελλαδική εκστρατεία «Καθαρίστε τη Μεσόγειο», μία πρωτοβουλία εθελοντικών καθαρισμών ακτών, βυθού και φυσικών περιοχών, η οποία τελεί υπό τον συντονισμό του δικτύου ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ SOS. Υλοποιήθηκε ένα τριήμερο πρόγραμμα εθελοντικών καθαρισμών από Σάββατο 19 Μαΐου, έως και την Τετάρτη 23 Μαΐου 2012 και καθαρίστηκαν περιοχές του Πλατάνου και του Τυρού Αρκαδίας και του Γερακίου Λακωνίας.

Στην εκστρατεία αυτή, περίπου 100 εθελοντές έδωσαν δυναμικό «παρών» με συμμετοχή μαθητών, εκπαιδευτικών, συλλόγων, φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης καθώς και μεμονωμένων πολιτών. Οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να παρουσιάσουν θεατρικά δρώμενα, ποιήματα και ζωγραφιές με θέμα την προστασία του περιβάλλοντος και να συμμετάσχουν στην δραστηριότητα παρατήρησης και καταγραφής των απορριμμάτων, του δικτύου Μεσόγειος SOS.

Ο κύριος όγκος των σκουπιδιών που συγκεντρώθηκε αποτελείτο κυρίως από συσκευασίες φαγητού, πλαστικές σακούλες, καπάκια, μπουκάλια, κουτάκια αναψυκτικών, αποτσίγαρα, ενώ δεν έλειψαν τα ογκώδη μεταλλικά αντικείμενα, τα στρώματα, τα έπιπλα, τα σπασμένα τζάμια και οι οικιακές συσκευές.

8. Επισκέψεις σε σχολεία στο πλαίσιο της παγκόσμιας ημέρας περιβάλλοντος. Με στόχο τη γενική ενημέρωση των μαθητών για την αξία της προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα & υγροτόπου Μουστού αλλά και την ευαισθητοποίησή τους γύρω από περιβαλλοντικά ζητήματα και με αφορμή την παγκόσμια ημέρα περιβάλλοντος, ο φορέας διαχείρισης την Τρίτη 5 Ιουνίου και την Τετάρτη 6 Ιουνίου 2012 επισκέφτηκε δύο σχολεία, το Δημοτικό σχολείο Σελλασίας και το Δημοτικό σχολείο Λεωνιδίου, με σκοπό την ενημέρωση μαθητών και εκπαιδευτικών για το έργο LIFE+ ΦΥΣΗ LIFE07 NAT/GR/000286 με τίτλο «Αποκατάσταση των δασών *Pinus nigra* στον Πάρνωνα (GR2520006) μέσω μιας δομημένης προσέγγισης». Επίσης, συμμετείχε την Τετάρτη 6 Ιουνίου 2012 στον συμβολικό καθαρισμό της ακτής «Πλάκας Λεωνιδίου», μια πρωτοβουλία του Δημοτικού Σχολείου Λεωνιδίου, η οποία υποστηρίχθηκε μεταξύ άλλων από το Δήμο Νότιας Κυνουρίας και το λιμενικό σταθμό Λεωνιδίου.

9. Συμμετοχή στην 7^η περιφερειακή έκθεση ΑΡΚΑΔΙΚΟ πανόραμα. Ο φορέας διαχείρισης συμμετείχε στην 7^η περιφερειακή έκθεση ΑΡΚΑΔΙΚΟ πανόραμα που υλοποιεί κάθε δύο χρόνια το επιμελητήριο Αρκαδίας. Η έκθεση έλαβε χώρα στη ΒΙΠΕ Τρίπολης στο ανακαινισμένο κτήριο της ΓΑΙΑ ΑΕ, από την Τετάρτη 20 έως και τη Δευτέρα 25 Ιουνίου 2012. Ο φορέας διαχείρισης φιλοξενήθηκε στο περίπτερο του Δήμου Βόρειας Κυνουρίας, από όπου το προσωπικό του Τμήματος Πληροφόρησης ενημέρωνε τους επισκέπτες για τη μεγάλη οικολογική αξία της προστατευόμενης περιοχής, καθώς και για το ρόλο του φορέα στην οικολογικά ευαίσθητη αυτή περιοχή. Συγκεκριμένα στο περίπτερο, ο φορέας διαχείρισης μέσα από την ανάρτηση αφισών, προσπάθησε να αναδείξει τις αρμοδιότητες και τις δράσεις των τμημάτων του, καθώς και τα αξιόλογα για επίσκεψη σημεία της περιοχής. Επιπλέον, οι επισκέπτες, είχαν την ευκαιρία να δουν από κοντά τα υλικά προώθησης που φέρουν το λογότυπο και την επωνυμία της προστατευόμενης περιοχής στο σύνολό τους και να επιλέξουν μέσα από μια ποικιλία σχεδίων και αντικειμένων. Τέλος η έκθεση ήταν μια καλή ευκαιρία για δηλώσεις συμμετοχής στο πρόγραμμα εθελοντισμού που υλοποιεί ο φορέας διαχείρισης, συμπληρώνοντας την αντίστοιχη αίτηση.

10. Συμμετοχή στην 6^η Πανελλήνια εξόρμηση ερασιτεχνών αστρονόμων. Ο φορέας διαχείρισης συμμετείχε στην 6^η Πανελλήνια εξόρμηση ερασιτεχνών αστρονόμων που διοργανώθηκε από τις 20 έως και τις 23 Ιουλίου 2012 στο ορειβατικό καταφύγιο του ΕΟΣ Σπάρτης στον Πάρνωνα. Κατά την διάρκεια αυτών των ημερών πραγματοποιήθηκαν εργαστήρια αστροφωτογραφίας, ομιλίες από καθηγητές αστροφυσικής, ηλιακή παρατήρηση, πεζοπορίες και αστρονομικές δραστηριότητες για τα παιδιά. Ο φορέας διαχείρισης ως χορηγός της εκδήλωσης συμμετείχε με παρουσιάσεις που αφορούσαν στην αξία της προστατευόμενης περιοχής του όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού. Οι παρουσιάσεις περιελάμβαναν γενικά στοιχεία για την χλωρίδα και την πανίδα της προστατευόμενης περιοχής, με ειδική αναφορά στα ερπετά του Πάρνωνα. Η παρουσίαση αυτή απέσπασε το ενδιαφέρον και την προσοχή του κοινού. Έντονη ήταν και η παρουσία των φυλάκων του φορέα όλες αυτές τις ημέρες εξαιτίας του μεγάλου αριθμού επισκεπτών που υπήρχαν στην ευρύτερη περιοχή του καταφυγίου.

11. Συμμετοχή στη γιορτή του δάσους (Καστάνιτσα). Ο φορέας διαχείρισης συμμετείχε για άλλη μια χρονιά στις εκδηλώσεις της γιορτή του δάσους στην Καστάνιτσα Αρκαδίας. Από τις 21 Ιουλίου έως και τις 13 Αυγούστου 2012 πραγματοποιήθηκαν εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, πεζοπορίες και αθλητικοί αγώνες για τα παιδιά. Οι κάτοικοι και οι επισκέπτες του χωριού είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν παρουσιάσεις από το προσωπικό του τμήματος πληροφόρησης που αφορούσαν στη φύλαξη, προστασία και ανάδειξη του φυσικού πλούτου της περιοχής του Πάρνωνα καθώς και τις δράσεις ενημέρωσης που πραγματοποιεί ο φορέας. Επίσης στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης Καστάνιτσας τα μικρά παιδιά ξεναγήθηκαν από το προσωπικό του φορέα και ενημερώθηκαν για την χλωρίδα και την πανίδα της περιοχής, για τα προστατευόμενα είδη, για την τσακωνική διάλεκτο και παράλληλα ασχολήθηκαν με περιβαλλοντικές δραστηριότητες.

12. Διοργάνωση θεματικής ημερίδας (Άστρος - Σπάρτη). Η 1^η θεματική ημερίδα του φορέα διαχείρισης διοργανώθηκε στις 8 και 9 Σεπτεμβρίου 2012, στο Άστρος και στη Σπάρτη, αντίστοιχα. Κατά τις εργασίες των ημερίδων παρουσιάστηκαν και συζητήθηκαν οι αξίες της βιοποικιλότητας για τη φύση και τον άνθρωπο, η ειδικότερη σημασία των επιμέρους στοιχείων της προστατευόμενης περιοχής, το ιστορικό και οι προοπτικές του θεσμικού πλαισίου προστασίας της περιοχής, η ταυτότητα και οι δράσεις του φορέα διαχείρισης με το σκοπό και τους προϋπολογισμούς τους, οι αναπτυξιακές δυνατότητες που παρέχει το καθεστώς προστασίας μιας περιοχής και τα ενδιαφέροντα για τον ενεργό πολίτη σημεία της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

13. Συνδιοργάνωση εθελοντικής δράσης καθαρισμού ακτής στο πλαίσιο της παγκόσμιας ημέρας εθελοντικού καθαρισμού ακτών. Στο πλαίσιο της παγκόσμιας ημέρας εθελοντικού καθαρισμού ακτών 2012 (Σάββατο 15 Σεπτεμβρίου) και του μήνα εθελοντικής δράσης για το θαλάσσιο περιβάλλον (15 Σεπτεμβρίου έως 15 Οκτωβρίου 2012) ο φορέας διαχείρισης συνδιοργάνωσε με τον Δήμο Βόρειας Κυνουρίας και την ελληνική ένωση προστασίας θαλασσιού περιβάλλοντος (HELMERA) εθελοντικό καθαρισμό στην παραλία Πόρτες, στις 30 Σεπτεμβρίου 2012, εντός της περιοχής απόλυτης προστασίας του υγροτόπου Μουστού. Ο καθαρισμός κάλυψε την περιοχή από την θέση παλαιό λιμανάκι μέχρι την εκβολή του «Βαυαρικού» καναλιού στον υγρότοπο του Μουστού. Καθαρίστηκε ένα μεγάλο κομμάτι παραλίας και συγκεντρώθηκε αρκετός όγκος απορριμμάτων όπως πλαστικά και γυάλινα μπουκάλια, σακούλες και αποτσίγαρα. Σύμφωνα με την εικόνα που αποτυπώθηκε στα ειδικά φύλλα καταγραφής απορριμμάτων, τα οποία κλήθηκαν να συμπληρώνουν οι εθελοντές κατά τη διάρκεια του καθαρισμού, το υλικό που επιβαρύνει κυρίως τις ακτές και τις θάλασσες είναι το πλαστικό. Κατά εκατοντάδες επίσης συλλέχθηκαν αλουμινένιες συσκευασίες αναψυκτικών, καλαμάκια, γόπες τσιγάρων αλλά και απορρίμματα «έκπληξη», όπως βρεφικές πάνες κ.α.

14. Ενημερωτική συνάντηση με τον τοπικό πληθυσμό (Κοσμάς). Ο φορέας διαχείρισης, στο πλαίσιο των δράσεων ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης του τοπικού πληθυσμού για την αξία της προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα - υγροτόπου Μουστού και των αρμοδιοτήτων του σε αυτήν, οργάνωσε μια σειρά ενημερωτικών συναντήσεων με τον τοπικό πληθυσμό. Η πρώτη ενημερωτική συνάντηση πραγματοποιήθηκε το πρωί της Κυριακής 07 Οκτωβρίου 2012 στην αίθουσα της πρώην κοινότητας, στον Κοσμά Αρκαδίας. Παρόντες εκτός από τους κατοίκους του Κοσμά και των γύρω περιοχών ήταν και εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης, με τους οποίους έγινε μια ιδιαίτερα εποικοδομητική συζήτηση. Τέθηκαν οι προβληματισμοί και οι προσδοκίες των κατοίκων του Κοσμά για την περιοχή, οι οποίες καταγράφηκαν και παραδόθηκαν προς επεξεργασία και αξιοποίηση, στα αρμόδια τμήματα του φορέα διαχείρισης.

15. Συμμετοχή στην 29^η γιορτή του καστανού (Καστάνιτσα). Χιλιάδες επισκέπτες κατέκλυσαν τον Πάρνωνα, για να παρευρεθούν στη γιορτή του καστανού που πραγματοποιήθηκε στην Καστάνιτσα Αρκαδίας στις 27 Οκτωβρίου. Το προσωπικό του φορέα διαχείρισης υποδέχθηκε εκατοντάδες επισκέπτες στο κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης της Καστάνιτσας και τους ξενάγησε στους χώρους του όπου είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν για τη σημαντική βιολογική ποικιλότητα της προστατευόμενης περιοχής, τις περιοχές προστασίας και απολύτου προστασίας της φύσης, τη διαχρονική συνύπαρξη του ανθρώπου με τη φύση, τα ιστορικά μνημεία, τα μοναστήρια, την αρχιτεκτονική του χωριού και την Τσακωνική διάλεκτο. Την ημέρα εκείνη, πραγματοποιήθηκε και

παρουσίαση στο χώρο παρουσιάσεων του κέντρου με θέμα: «Καστανίτσα - Ένας ξεχωριστός παραδοσιακός οικισμός στην προστατευόμενη περιοχή του Πάρνωνα».

16. Συμμετοχή στη γιορτή καρυδιού (Καρυές). Για πρώτη φορά φέτος στις Καρυές Λακωνίας διοργανώθηκε το Σάββατο 27 Οκτωβρίου η «Γιορτή του καρυδιού» από τους επαγγελματίες του χωριού σε συνεργασία με τον πολιτιστικό σύλλογο Καρυών και τους τοπικούς κατοίκους. Η γιορτή συμπεριελάμβανε ομιλίες και παραδοσιακό γλέντι στην πλατεία του χωριού όπου επίσης, προσφέρθηκαν ποικιλία γλυκισμάτων σχετικών με το καρύδι. Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα της πρώην κοινότητας Καρυών, έγινε παρουσίαση με θέμα «Η αξία της προστατευόμενη περιοχή και οι αρμοδιότητες του φορέα διαχείρισης».

17. Συμμετοχή στην ημερίδα «Πάρνωνας - οπτικές και προοπτικές» (Σπάρτη). Ο πολιτιστικός σύλλογος Βαμβακούς «Νέα Ζωή», διοργάνωσε στο Σαΐνοπούλειο πολιτιστικό κέντρο της Σπάρτης το Σάββατο 27 Οκτωβρίου, την ημερίδα «Πάρνωνας - οπτικές και προοπτικές». Στην ημερίδα συμμετείχε ως ομιλητής το μέλος του διοικητικού συμβουλίου του φορέα διαχείρισης - εκπρόσωπος του Α.Σ. Καστανοπαραγωγών Πάρνωνα κ. Μαχαίρας Παναγιώτης. Η παρουσίαση επικεντρώθηκε στα αξιολογικά είδη πανίδας και χλωρίδας της προστατευόμενης περιοχής, στο ρόλο του φορέα διαχείρισης, καθώς και στις αναπτυξιακές δυνατότητες που παρέχει το σημερινό καθεστώς προστασίας στην περιοχή. Την παρουσίαση του κυρίου Μαχαίρα επιμελήθηκε το προσωπικό του τμήματος πληροφόρησης.

18. Συνδιοργάνωση γιορτής ανακύκλωσης (Άστρος). Την Κυριακή 18/11/2012 το ενδιαφέρον των κατοίκων του Άστρους Κυνουρίας μεταφέρθηκε στο περιβαλλοντικό ζήτημα των απορριμμάτων και σε πρακτικές επαναχρησιμοποίησης ανακυκλώσιμων υλικών. Αξιοσημείωτη ήταν η μαζική προσέλευση των μικρών μας φίλων στη γιορτή της ανακύκλωσης που συνδιοργανώθηκε από τον φορέα διαχείρισης όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστου και τον σύλλογο γονέων και κηδεμόνων 1^{ου} 2/Θ ολοήμερου Νηπιαγωγείου Άστρους. Το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων για υιοθέτηση συλλογικής οικολογικής στάσης απέναντι στο πρόβλημα των απορριμμάτων ήταν εξαιρετικό.

Η γιορτή είχε ως στόχο να εξοικειώσει τα παιδιά με τη διαδικασία και τα οφέλη της ανακύκλωσης, αλλά και να αναδείξει την αναγκαιότητα να γίνει η ανακύκλωση καθημερινή συνήθεια όλων με τρόπο δημιουργικό και διαδραστικό. Ζωγραφική και κατασκευές με ανακυκλώσιμα υλικά υπό την καθοδήγηση των ανθρώπων του εικαστικού εργαστηρίου στον ειδικό χώρο που είχε παραχωρηθεί για τον σκοπό αυτό, έδωσαν «ζωή» σε πολλά «άχρηστα» υλικά. Παιχνίδια ανακύκλωσης στο διαδίκτυο, παιχνίδια στον αύλειο χώρο της αίθουσας άλλα και βίντεο προβολές με παραμύθια, τραγούδια και ιστορίες γύρω από το θέμα της ανακύκλωσης έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της γιορτής. Οι επισκέπτες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν ανακυκλωμένες κατασκευές μέσα από μια σειρά ευφώνων χειροποίητων ανακυκλώσιμων κατασκευών και να λάβουν μέρος σε λαχειοφόρο αγορά κερδίζοντας πολλά δώρα.

19. Συμμετοχή στο 6^ο Συνέδριο της ΠΕΕΚΠΕ. Μεγάλη επιτυχία σημείωσε το εκπαιδευτικό συνέδριο που οργάνωσε η Πανελλήνια ένωση εκπαιδευτικών για την περιβαλλοντική εκπαίδευση με θέμα "Περιβαλλοντική εκπαίδευση – εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία στη σημερινή πραγματικότητα" που πραγματοποιήθηκε στις 30 Νοεμβρίου - 2 Δεκεμβρίου 2012 στο κέντρο διάδοσης ερευνητικών αποτελεσμάτων του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Στο πρόγραμμα του συνεδρίου περιλαμβάνονταν ανακοινώσεις επιστημονικών εργασιών, παραδείγματα εφαρμογής επιτυχημένων εκπαιδευτικών πρακτικών, καθώς και εργαστήρια περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και συζητήσεις σε ειδικές συνεδρίες επίκαιρων θεμάτων. Το προσωπικό του τμήματος, με την ενεργό συμμετοχή του στις εργασίες του συνεδρίου, αποκόμισε σημαντικές γνώσεις για την καλύτερη αξιοποίηση των εργαλείων της εκπαίδευσης, με στόχο την εκπαίδευση μαθητών για την αειφόρο ανάπτυξη στην προστατευόμενη περιοχή όρους Πάρνωνα – υγροτόπου Μουστου.

20. Επίσκεψη περιβαλλοντικής ενημέρωσης στο Δημοτικό σχολείο Βερβένων. Με στόχο τη γενική ενημέρωση των μαθητών για την αξία της προστατευόμενης περιοχής και την ευαισθητοποίησή τους γύρω από περιβαλλοντικά ζητήματα, ο φορέας διαχείρισης την Παρασκευή 7

Δεκεμβρίου 2012 επισκέφθηκε το Δημοτικό σχολείο Βερβένων. Η παρουσίαση πραγματοποιήθηκε από δυο ξεναγούς του φορέα διαχείρισης και αφορούσε στην γενική ενημέρωση μαθητών και δασκάλων για την προστατευόμενη περιοχή του Πάρνωνα. Το κοινό πληροφορήθηκε για την πλούσια χλωρίδα και πανίδα του Πάρνωνα, για τις περιοχές απόλυτης προστασίας και για τον ρόλο και τις αρμοδιότητες του φορέα διαχείρισης στην περιοχή. Η επίσκεψη ολοκληρώθηκε με συζήτηση με τους μικρούς μαθητές για την προστατευόμενη περιοχή του Πάρνωνα.

21. Επίσκεψη περιβαλλοντικής ενημέρωσης στο Δημοτικό Σχολείο Δολιανών. Δύο ξεναγοί επισκέφτηκαν το δημοτικό σχολείο Δολιανών την Δευτέρα 10 Δεκεμβρίου 2012, στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής ενημέρωσης που πραγματοποιεί το τμήμα πληροφόρησης σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην προστατευόμενη περιοχή του Πάρνωνα. Τριάντα εννιά (39) μαθητές και τρεις (3) εκπαιδευτικοί του σχολείου ενημερώθηκαν για την πανίδα, την χλωρίδα και την μεγάλη οικολογική αξία της περιοχής, για τον ρόλο και τις αρμοδιότητες του φορέα στην προστατευόμενη περιοχή, για την Τσακωνική διάλεκτο και για τις περιοχές απόλυτης προστασίας. Στο τέλος της επίσκεψης έγινε εποικοδομητική συζήτηση με τους μικρούς μαθητές και τους δασκάλους τους.

22. Συνδιοργάνωση στη γιορτή ανακύκλωσης (Τυρός). Με μεγάλη συμμετοχή των κατοίκων της τοπικής κοινωνίας πραγματοποιήθηκε το πρωί της Κυριακής 16/12/2012 η γιορτή ανακύκλωσης στο Γυμνάσιο παραλίας Τυρού, στη Νότια Κυνουρία. Ειδικότερα, οι κάτοικοι του Τυρού είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν βίντεο προβολές από τους μαθητές του Γυμνασίου και από το προσωπικό του τμήματος πληροφόρησης με θέμα την ανακύκλωση και τα οφέλη της στην προστασία του περιβάλλοντος. Οι παρουσιάσεις εξήραν το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων για υιοθέτηση συλλογικής οικολογικής στάσης απέναντι στο περιβαλλοντικό πρόβλημα των απορριμμάτων. Η γιορτή περιελάμβανε παιχνίδια, ζωγραφική, τραγούδια και θεατρικό δρώμενο στην Τσακωνική διάλεκτο. Μικροί και μεγάλοι συμμετείχαν στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες αλλά και στις κατασκευές με ανακυκλώσιμα υλικά. Οι επισκέπτες είχαν επίσης τη δυνατότητα να διαλέξουν ανακυκλωμένες κατασκευές μέσα από μια σειρά ευφών χειροποίητων ανακυκλώσιμων κατασκευών και να λάβουν μέρος σε λαχειοφόρο αγορά κερδίζοντας πολλά δώρα.

Κατάρτιση – Επιμόρφωση προσωπικού

Τα στελέχη του φορέα διαχείρισης κατά την διάρκεια του έτους 2012 συμμετείχαν σε επιμορφωτικά σεμινάρια που υλοποιήθηκαν από τρίτους, τα οποία παρουσιάζονται συνοπτικά παρακάτω.

1. Συμμετοχή στο 1^ο Πανελλήνιο συνέδριο Marketing & Branding Τόπου. Ο φορέας διαχείρισης συμμετείχε στο 1^ο Πανελλήνιο συνέδριο Marketing & Branding Τόπου που πραγματοποιήθηκε την περίοδο 30 Μαρτίου έως 1 Απριλίου 2012 στο τμήμα μηχανικών χωροταξίας, πολεοδομίας και περιφερειακής ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας στο Βόλο, παρουσιάζοντας εργασία υπό την μορφή poster με τίτλο: «Προσέλκυση επισκεπτών σε προστατευόμενες περιοχές. Η πρόκληση του Πάρνωνα». Στόχος του συνεδρίου ήταν η στρατηγική προβολής και ταυτότητας των τόπων - εκδηλώσεις αστικού πολιτισμού. Το poster παρουσιάστηκε στο πλαίσιο του θεματικού άξονα 4 «σύνδεση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης με την προβολή της ταυτότητας των προορισμών».

2. Συμμετοχή στο 12^ο Διεθνές Συνέδριο Ζωογεωγραφίας Οικολογίας και Εξέλιξης της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου (ICZEGAR 12). Ο φορέας διαχείρισης συμμετείχε στο 12^ο διεθνές συνέδριο ζωογεωγραφίας οικολογίας και εξέλιξης της νοτιοανατολικής Ευρώπης και της ανατολικής Μεσογείου (ICZEGAR 12) που διοργανώθηκε από την Ελληνική ζωολογική εταιρία και το τμήμα βιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών στις 18 – 22 Ιουνίου 2012, στο αμφιθέατρο φυσικού τμήματος στο ΕΚΠΑ στην Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου. Η συμμετοχή του φορέα αφορούσε στην παρουσίαση εργασίας υπό τη μορφή poster με τίτλο: «Amphibians & reptiles». Στόχος του συνεδρίου ήταν η παρουσίαση όλων των πρόσφατων ερευνητικών πορισμάτων για τη βιοποικιλότητα των ζώων (επίγεια, υπόγεια, γλυκών και θαλάσσιων υδάτων) της νοτιοανατολικής Ευρώπης και της ανατολικής Μεσογείου.

3. Παρουσίαση στην Αθήνα στο 2Bparks sustainable tourism symposium. Ο φορέας διαχείρισης συμμετείχε την Δευτέρα 22 Οκτωβρίου 2012 στο διεθνές συμπόσιο με τίτλο “2Bparks sustainable tourism symposium” που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος 2Bparks (www.2bparks.org), με θέμα την αειφορία του τουρισμού στις προστατευόμενες περιοχές το οποίο διοργανώθηκε από το εθνικό και καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Οι δύο θεματικοί άξονες του συμποσίου ήταν η διαχείριση του τουρισμού και η περιβαλλοντική αειφορία. Ο φορέας έλαβε συμμετοχή στον πρώτο θεματικό άξονα (διαχείριση τουρισμού), όπου επικεντρώθηκε στην αναφορά των δράσεων πληροφόρησης, μέσω της παρουσίασης με τίτλο «Environmental awareness and information in the protected area of Mount Parnon and Moustos wetland».

4. Συμμετοχή στο 12^ο Εθνικό Συνέδριο Χαρτογραφίας Ο Φορέας Διαχείρισης συμμετείχε στο 12^ο Εθνικό Συνέδριο Χαρτογραφίας με θέμα «Χαρτογραφία & Χωρική Πληροφορία στην Τοπική Αυτοδιοίκηση» 10-12.10.2012 στην Κοζάνη. Διοργάνωση: Χαρτογραφική Επιστημονική Εταιρεία Ελλάδας, με αποστολή του Δασολόγου κ. Μπόγλη Αργύριο (υπεύθυνο χαρτογράφησης Φορέα Διαχείρισης). Στο Συνέδριο παρακολούθησε διαλέξεις σχετικά με:

- τις ρεαλιστικές προσεγγίσεις που θα οδηγήσουν στην ανατροπή της υφιστάμενης κατάστασης και στην ανάπτυξη μιας πολιτικής συγκρότησης ενός δημόσιου και αποτελεσματικού συστήματος συλλογής, διαχείρισης και της κατάλληλης χαρτογραφικής αξιοποίησης της χωρικής πληροφορίας σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.
- Την αναγκαιότητα υιοθέτησης της ψηφιακής τεχνολογίας στο σύνολο των φάσεων της συλλογής, επεξεργασίας, αποθήκευσης, διάθεσης και απόδοσης της χωρικής πληροφορίας με πυρήνα τα αναγκαία εθνικά προγράμματα χαρτογράφησης και τα ενοποιημένα συστήματα πληροφοριών για τη γη και το περιβάλλον, σύμφωνα με τα διεθνώς ακολουθούμενα πρότυπα.

Δελτία τύπου

Η αποστολή ενημερωτικών δελτίων τύπου αποτελεί έναν αποτελεσματικό τρόπο προσέλκυσης δημοσιότητας καθώς και ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης του αναγνωστικού κοινού με απώτερο στόχο την ευρεία προβολή της προστατευόμενης περιοχής. Επιπρόσθετα λειτουργεί και ως ένα ισχυρό «εργαλείο» για την οικοδόμηση του ενδιαφέροντος για την αποδοχή του θεσμού της ορθής διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής. Ένα δελτίο τύπου αποτελεί βασικό επικοινωνιακό εργαλείο μέσω του οποίου ο φορέας διαχείρισης μπορεί να απευθύνει λόγο στο ευρύ κοινό.

Με δεδομένα τα παραπάνω, το τμήμα έδωσε ακόμη μεγαλύτερη βαρύτητα στα δελτία τύπου, ώστε να αποστέλλονται πιο τακτικά και σε περισσότερους αποδέκτες π.χ. σε ηλεκτρονικά και έντυπα ΜΜΕ τοπικής, περιφερειακής και εθνικής εμβέλειας και σε όλο το δίκτυο επαφών του φορέα διαχείρισης συνολικά, που καθημερινά εμπλουτίζεται και ενημερώνεται. Τα δελτία τύπου συνοδεύονται σχεδόν πάντα από πλούσιο φωτογραφικό υλικό και ταινίες μικρής διάρκειας (video).

Το τμήμα πληροφόρησης εκπαίδευσης & δημοσιότητας κατά τη διάρκεια του έτους 2012 δημοσίευσε τα ακόλουθα δελτία τύπου τα οποία παρατίθενται σε σύντομη μορφή (τίτλος & ημερομηνία δημοσίευσης) ως ακολούθως:

1. 10/01/2012: «Απολογισμός δράσεων ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης του φορέα διαχείρισης όρους Πάρνωνια και υγροτόπου Μουστού».
2. 17/01/2012: «Δράσεις ενημέρωσης ευαισθητοποίησης στα πλαίσια του πράσινου ταμείου»
3. 30/01/2012: «Μεσοχειμωνιάτικες καταμετρήσεις υδρόβιων πουλιών στον υγρότοπο Μουστού»
4. 31/01/2012: «Ο φορέας Διαχείρισης πραγματοποιεί επιστημονικές επισκέψεις σε σπήλαια της νότιας Κυνουρίας»

5. 13/02/2012: «Ο φορέας διαχείρισης όρους Πάρνωνα & υγροτόπου Μουστού επισκέπτεται τα σχολεία της προστατευόμενης περιοχής»
6. 23/02/2012: «Κατασκευή ξύλινων φωλιών για τα πουλιά 20 & 21 Φεβρουαρίου 2012»
7. 13/03/2012: «Συμμετοχή του φορέα διαχείρισης σε τριήμερο εκπαιδευτικό σεμινάριο»
8. 05/04/2012: «Συμμετοχή φορέα διαχείρισης Πάρνωνα – Μουστού στο 1^ο Πανελλήνιο συνέδριο marketing & branding τόπου»
9. 09/04/2012: «Ιδιαίτερες «τελευταίες» παρουσίες στη λιμνοθάλασσα Μουστού»
10. 18/04/2012: «Ελάτε να καθαρίσουμε όλοι μαζί την προστατευόμενη περιοχή του υγροτόπου Μουστού»
11. 24/04/2012: «Αυτή την Κυριακή καθαρίζουμε τον υγρότοπο Μουστού σε μία μέρα! Πόσοι εθελοντές μπορούμε να μαζευτούμε;»
12. 30/04/2012: «Την Κυριακή 29.4.2012 φορείς, σύλλογοι και ενεργοί πολίτες έδωσαν δυναμικό παρόν για να «λάμψει» ο Μουστός !»
13. 10/05/2012: «Συνεχίζονται οι εθελοντικοί καθαρισμοί στην προστατευόμενη περιοχή όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού»
14. 15/05/2012: «Ο φορέας διαχείρισης συμμετέχει στις γιορτές φαραγγιών 2012»
15. 17/05/2012: «Ο κίνδυνος από τις δασικές πυρκαγιές για την αντιπυρική περίοδο 2012»
16. 25/05/2012: «Συνεχίζονται οι επισκέψεις σε σχολεία της προστατευόμενης περιοχής»
17. 28/05/2012: «Εθελοντικοί καθαρισμοί & περιβαλλοντικές δράσεις στο πλαίσιο της Πανελλαδικής εκστρατείας καθαρίστε τη Μεσόγειο»
18. 08/06/2012: «Φορέας διαχείρισης όρους Πάρνωνα & υγροτόπου Μουστού: Παγκόσμια ημέρα περιβάλλοντος 5 Ιουνίου 2012»
19. 26/06/2012: «Ο φορέας διαχείρισης συμμετείχε στην έκθεση Αρκαδικό πανόραμα»
20. 17/07/2012: «Δημιουργία δικτύου εθελοντών για την παρακολούθηση και προστασία της βιοποικιλότητας της προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα – υγροτόπου Μουστού»
21. 20/07/2012: «Ο φορέας διαχείρισης όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού συμμετέχει στη γιορτή του δάσους στην Καστάνιτσα Κυνουρίας»
22. 23/07/2012: «Ο φορέας διαχείρισης όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού συμμετείχε στην 6η Πανελλήνια εξόρμηση ερασιτεχνών αστρονόμων στον Πάρνωνα»
23. 13/08/2012: «Η χλωρίδα του Πάρνωνα προσελκύει επιστήμονες από όλο τον κόσμο»
24. 14/08/2012: «Συμμετοχή του φορέα διαχείρισης στην γιορτή του άσους»
25. 04/09/2012: «Ημερίδα: «Η αξία της προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα - υγροτόπου Μουστού για τη φύση και τον άνθρωπο», πρόσκληση»
26. 06/09/2012: «Ημερίδα φορέα διαχείρισης όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού»
27. 13/09/2012: «Ολοκλήρωση εργασιών ημερίδας του φορέα διαχείρισης όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού»
28. 20/09/2012: «Εθελοντικός Καθαρισμός στην παραλία Πόρτες (Παλιό λιμανάκι) την Κυριακή 30 Σεπτεμβρίου στις 10.30 π.μ.»
29. 01/10/2012: «Εθελοντική δράση καθαρισμού ακτής την Κυριακή 30/9 στο Παράλιο Άστρος Δήμου Β. Κυνουρίας»
30. 09/10/2012: «Ενημερωτική συνάντηση του φορέα διαχείρισης όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού στον Κοσμά Αρκαδίας»

- 31.18/10/2012: «Ο φορέας διαχείρισης όρους Πάρνωνα – υγροτόπου Μουστού συμμετέχει στη γιορτή Κάστανου στην Καστάνιτσα Αρκαδίας»
- 32.30/10/2012: «Ο φορέας διαχείρισης συμμετέχει σε τοπικές εκδηλώσεις εντός και πλησίον της προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού»
- 33.02/11/2012: «Ο φορέας διαχείρισης συμμετείχε στην 29^η γιορτή του κάστανου στην Καστάνιτσα Αρκαδίας»
- 34.14/11/2012: «Χρηματοδότηση του φορέα διαχείρισης όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού από το πράσινο ταμείο για το έτος 2012»
- 35.20/11/2012: «Με μεγάλη προσέλευση και ενδιαφέρον ολοκληρώθηκε η 1^η γιορτή ανακύκλωσης στο Άστρος Κυνουρίας»
- 36.05/12/2012 «Δεύτερη ευκαιρία για το τραυματισμένο τσακάλι»
- 37.10/12/2012: «Καταγράφηκε σε video το «τέρας» του Μουστού»
- 38.11/12/12: «Ο φορέας διαχείρισης όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού συμμετείχε στις εργασίες του 6^{ου} συνεδρίου της ΠΕΕΚΠΕ»
- 39.11/12/2012: «11 Δεκεμβρίου – Παγκόσμια ημέρα βουνών»
- 40.12/12/2012: «Ένας ευγενικός νυκτόβιος κάτοικος στην περιοχή απολύτου προστασίας της φύσης “Υγρότοπος Μουστού”»
- 41.13/12/2012: «Γιορτή ανακύκλωσης στη νότια Κυνουρία»
- 42.20/12/2012: «Εξαιρετική η συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού στην γιορτή ανακύκλωσης στον Τυρό Κυνουρίας»

Πρόγραμμα περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης μαθητών

Έναν από τους βασικούς στόχους του τμήματος πληροφόρησης, εκπαίδευσης και δημοσιότητας καθώς η σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον δομείται από τα πρώτα χρόνια της σχολικής του ζωής, αποτελεί η συνειδητοποίηση από τους μικρούς μαθητές ότι η ορθολογική διαχείριση του περιβάλλοντος είναι ένα πολύ σημαντικό ζήτημα για τη διασφάλιση και την προστασία του.

Προκειμένου ο φορέας διαχείρισης να προβεί στην υλοποίηση του προγράμματος περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης κατά το σχολικό έτος 2012-2013 αιτήθηκε με την υπ’ αριθμ. 744/24-08-2012 επιστολή προς το αρμόδιο τμήμα περιβαλλοντικής αγωγής της διεύθυνσης συμβουλευτικού επαγγελματικού προσανατολισμού και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων α/βάθμιας και β/βάθμιας εκπαίδευσης, του υπουργείου παιδείας, τη χορήγηση άδειας επίσκεψης του φορέα διαχείρισης στα σχολεία Αρκαδίας και Λακωνίας, εντός της προστατευόμενης περιοχής, η οποία και εγκρίθηκε με το υπ’ αριθμ. 103750/10-09-2012 έγγραφο.

Εν συνεχεία αποστάθηκαν επιστολές σε όλες τις σχολικές μονάδες εντός των ορίων της προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού προκειμένου να γνωστοποιηθεί η δυνατότητα του φορέα να βρεθεί μέσα στις σχολικές αίθουσες και να υλοποιήσει το πρόγραμμα περιβαλλοντικής ενημέρωσης. Παράλληλα, αποστάθηκαν σχετικές ενημερωτικές επιστολές και στις υπόλοιπες σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης των νομών Αρκαδίας και Λακωνίας, καθώς και Αργολίδας και Μεσσηνίας, προκειμένου συνολικά όλοι οι υπεύθυνοι περιβαλλοντικής εκπαίδευσης αλλά και οι μαθητές να:

- α) γνωρίσουν τα αξιόλογα οικολογικά και πολιτισμικά στοιχεία της περιοχής
- β) ενημερωθούν για το ρόλο του φορέα διαχείρισης στην προστατευόμενη περιοχή
- γ) μάθουν για τις περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης, περιοχές προστασίας της φύσης, περιοχές του δικτύου NATURA 2000 και τα τοπία φυσικού κάλλους,

δ) πληροφορηθούν για τα σπάνια και ενδημικά φυτά και τα είδη προς εξαφάνιση και τις τοποθεσίες με ιδιαίτερο ιστορικό, θρησκευτικό και αρχαιολογικό ενδιαφέρον.

Στο πλαίσιο της παραπάνω επικοινωνίας – σε συνδυασμό με αυτήν του προηγούμενου σχολικού έτους³ - και σε ανταπόκριση των υπεύθυνων καθηγητών περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, ο φορέας διαχείρισης μέχρι το τέλος του 2012 έχει φιλοξενήσει και ξεναγήσει περίπου **1600** μαθητές και συνοδούς εκπαιδευτικούς, τόσο στα Κέντρα Ενημέρωσης όσο και στο πεδίο της προστατευόμενης περιοχής, από σχολεία προερχόμενα εντός και εκτός των ορίων αυτής.

Οι επισκέψεις – ξεναγήσεις πραγματοποιήθηκαν χωρίς καμία οικονομική επιβάρυνση της σχολικής μονάδας ή των μαθητών και διαμορφώθηκαν ανάλογα με τις ηλικίες και τα ενδιαφέροντα της ομάδας. Περιελάμβαναν μία ή περισσότερες από τις κάτωθι δραστηριότητες:

A. Ξεναγήση στα κέντρα πληροφόρησης, στους ειδικά διαμορφωμένους χώρους με εκθεματικές επιφάνειες και ενημερωτικό υλικό, για μια συνολική παρουσίαση της προστατευόμενης περιοχής

B. περιήγηση στην προστατευόμενη περιοχή, σε ειδικά επιλεγμένες διαδρομές, για γνωριμία με τους 15 τύπους οικοτόπων, μερικοί από τους οποίους μοναδικοί (π.χ. η περιοχή δάσους με δρυπώδη άρκευθο γύρω από την μονή Μαλεβής στον Άγιο Πέτρο Κυνουρίας που έχει κηρυχθεί από το 1980 "Διατηρητέο μνημείο της φύσης") ή ιδιαίτερα αξιόλογοι για τον ελλαδικό και τον ευρωπαϊκό χώρο, όπως οι παράκτιοι υγρότοποι με προεξάρχουσα τη λιμνοθάλασσα Μουστού, οι εκτεταμένοι καστανώνες και τα δάση της μαύρης πεύκης

Γ. θεματικές παρουσιάσεις για το μεγαλύτερο πλούτο της περιοχής τη χλωρίδα, με έναν πολύ μεγάλο αριθμό σημαντικών ειδών φυτών, πολλά από τα οποία είναι ενδημικά, σπάνια ή απειλούμενα.

Δ. Εκπαιδευτικές δραστηριότητες που στόχευαν στη γνωριμία με τη φύση, όπως πεζοπορίες σε μονοπάτια της προστατευόμενης περιοχής και αναγνώριση – παρατήρηση ειδών της ορνιθοπανίδας στον υγροβιότοπο του Μουστού.

Επιπλέον, για χρήση στην τάξη και για την προετοιμασία των μαθητών πριν την επίσκεψη στην προστατευόμενη περιοχή, υπήρχε η δυνατότητα να αποσταλεί πληροφοριακό υλικό από τη βιβλιοθήκη του φορέα διαχείρισης (σε ηλεκτρονική και έντυπη μορφή) για τον υπεύθυνο εκπαιδευτικό καθώς και δραστηριότητες σε φύλλα εργασίας για τους μαθητές (Δημοτικού & Γυμνασίου).

Θεματικές παρουσιάσεις σε σχολεία

Όπως αναφέρθηκε αναλυτικά και στην ενότητα Εκδηλώσεις – περιβαλλοντική ενημέρωση του παρόντος κεφαλαίου, οι τρεις ξεναγοί πραγματοποίησαν κατά το έτος 2012 επισκέψεις περιβαλλοντικής ενημέρωσης στα σχολεία της προστατευόμενης περιοχής και πλησίον αυτής.

Πιο συγκεκριμένα πραγματοποιήθηκαν πέντε διαφορετικές παρουσιάσεις καθ' όλη τη διάρκεια του έτους σε 20 σχολεία της Αρκαδίας και της Λακωνίας.

Στο πλαίσιο των παρουσιάσεων αυτών ενημερώθηκαν πάνω από **1.200** μαθητές και εκπαιδευτικοί. Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της εκάστοτε παρουσίασης, ο υπεύθυνος ξεναγός προσάρμοζε κάθε φορά το περιεχόμενό της ανάλογα με την ηλικία, τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητες του κοινού που την παρακολουθούσε. Με τον τρόπο αυτό οργανώθηκε ένα ιδιαίτερα πλούσιο αρχείο παρουσιάσεων προσαρμοσμένο για μαθητές Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου, αλλά και για φοιτητές κ.α.

³ Η από 19-10-2011 ηλεκτρονική επιστολή προς το αρμόδιο τμήμα περιβαλλοντικής αγωγής της διεύθυνσης συμβουλευτικού επαγγελματικού προσανατολισμού και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων α/βάθμιας και β/βάθμιας εκπαίδευσης, του υπουργείου παιδείας, τη χορήγηση άδειας επίσκεψης του φορέα διαχείρισης στα σχολεία Αρκαδίας και Λακωνίας, εντός της προστατευόμενης περιοχής, η οποία και εγκρίθηκε με το υπ' αριθμ. 120010/Γ7/30-11-11 έγγραφο.

Περισσότερες πληροφορίες για το πρόγραμμα των επισκέψεων περιβαλλοντικής ενημέρωσης έτους 2012 στα σχολεία δίδονται στον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 2):

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΣΕ ΣΧΟΛΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2012

α/α	Ημερομηνία	Σχολείο	Αριθμός μαθητών	Θέμα παρουσίασης
1	2/2/2012	Δημοτικό Σχολείο Τυρού	60	«Υγρότοποι: λειτουργίες, αξίες & απειλές»
2	3/2/2012	Δημοτικό Σχολείο Παρ. Άστρους	30	«Υγρότοποι: λειτουργίες, αξίες & απειλές»
3	9/2/2012	2ο Γυμνάσιο Σπάρτης	35	«Υγρότοποι: λειτουργίες, αξίες & απειλές»
4	9/2/2012	3ο Γυμνάσιο Σπάρτης	35	«Υγρότοποι: λειτουργίες, αξίες & απειλές»
5	13/2/2012	Γυμνάσιο Άστρους	50	«Υγρότοποι: λειτουργίες, αξίες & απειλές»
6	14/2/2012	Δημοτικό Σχολείο Αγ. Ανδρέα	75	«Υγρότοποι: λειτουργίες, αξίες & απειλές»
7	20/2/2012	Γυμνάσιο Αγ. Ανδρέα	47	"Nest Box Week 2012 Ας φτιάξουμε φωλιές για τα πουλιά!"
8	21/2/2012	Γυμνάσιο Άστρους	25	"Nest Box Week 2012 Ας φτιάξουμε φωλιές για τα πουλιά!"
9	23/2/2012	Δημοτικό Σχολείο Λεωνιδίου	200	«Υγρότοποι: λειτουργίες, αξίες & απειλές»
10	17/3/201	1ο Γυμνάσιο Σπάρτης	25	«Υγρότοποι: λειτουργίες, αξίες & απειλές»
11	28/3/2012	Γυμνάσιο Άστρους	28	«Ερπετά: οι παρεξηγημένοι ευεργέτες του ανθρώπου»
12	5/4/2012	ΕΠΑΛ Άστρους	100	«Ερπετά: οι παρεξηγημένοι ευεργέτες του ανθρώπου»
13	22/4/2012	Δημοτικό Σχολείο Γερακίου Λακωνίας	90	Παρουσίαση ΦΔ και προστατευόμενης περιοχής
14	22/4/2012	Γυμνάσιο Γερακίου Λακωνίας	78	Παρουσίαση ΦΔ και προστατευόμενης περιοχής
15	22/4/2012	Λύκειο Γερακίου Λακωνίας	45	Παρουσίαση ΦΔ και προστατευόμενης περιοχής
16	3/5/2012	Δημοτικό Σχολείο Γκοριτσάς - Σκούρας	80	Παρουσίαση ΦΔ και προστατευόμενης περιοχής
17	5/6/2012	Δημοτικό Σχολείο Σελλασίας	40	Παρουσίαση ΦΔ και προστατευόμενης περιοχής
18	6/6/2012	Δημοτικό Σχολείο Λεωνιδίου	80	Παρουσίαση ΦΔ και προστατευόμενης περιοχής
19	7/12/2012	Δημοτικό Σχολείο Βερβένων	35	"Προστατευόμενη περιοχή όρους Πάρνωνα & υγροτόπου Μουστού"
20	10/12/2012	Δημοτικό Σχολείο Δολιανών	43	"Προστατευόμενη περιοχή όρους Πάρνωνα & υγροτόπου Μουστού"

Δικτυακός Τόπος

Μία από τις αρμοδιότητες του τμήματος πληροφόρησης, εκπαίδευσης & δημοσιότητας είναι ο συνεχής εμπλουτισμός και η ενημέρωση του δικτυακού τόπου του φορέα διαχείρισης www.fdrarnonas.gr προκειμένου οι ενδιαφερόμενοι χρήστες να βρίσκουν επικαιροποιημένες πληροφορίες για οτιδήποτε σχετίζεται με την προστατευόμενη περιοχή όρους Πάρνωνα – υγροτόπου Μουστού. Το τμήμα σε συνεργασία με υπόλοιπα στελέχη του φορέα, συνεχώς εμπλουτίζει και ενημερώνει τον δικτυακό τόπο προκειμένου οι ενδιαφερόμενοι χρήστες του διαδικτύου να βρίσκουν γενικές πληροφορίες για την προστατευόμενη περιοχή, το φυσικό της περιβάλλον, το καθεστώς προστασίας, το ρόλο και τα έργα που υλοποιεί ο φορέας διαχείρισης καθώς και χάρτες υψηλής ανάλυσης, ανακοινώσεις – δελτία τύπου, βίντεο και άλλες χρήσιμες πληροφορίες που επικαιροποιούνται τακτικά για την ορθή και έγκυρη ενημέρωση των επισκεπτών της ιστοσελίδας.

Κοινωνική δικτύωση

Ο φορέας διαχείρισης θέλοντας να καλύψει όλα τα πεδία, μέσα και τρόπους επικοινωνίας, με στόχο την ολοκληρωμένη επικοινωνία με άτομα ή ομάδες με κοινά περιβαλλοντικά ενδιαφέροντα συνεχίζει να ενημερώνει και να παρακολουθεί καθημερινά την σελίδα του στο facebook, με κείμενα, φωτογραφίες και βίντεο από τις δράσεις που υλοποιεί. Επίσης, πραγματοποιείται άμεση επικοινωνία με ανθρώπους που επιθυμούν ενημέρωση σε ζητήματα που αφορούν στην προστατευόμενη περιοχή.

Επίσης το τμήμα πληροφόρησης ενημερώνει το κανάλι του στο YouTube με βίντεο που αφορούν σε δράσεις και των υπολοίπων τμημάτων του φορέα διαχείρισης. Κατά το έτος 2012, το προσωπικό του τμήματος πληροφόρησης παρήγαγε βίντεο, τα οποία στη συνέχεια πρόβαλλε στο κανάλι που διαθέτει με την ακόλουθη θεματολογία:

1. Απελευθέρωση τσακαλιού και τριών γερακίνων.
2. Εκδήλωση παρατήρησης πουλιών στον υγρότοπο Μουστού.
3. Δεύτερη ευκαιρία για το τραυματισμένο τσακάλι (*Canis aureus*).
4. 1^η γιορτή ανακύκλωσης στο Άστρος Κυνουρίας.
5. Γιορτή κασάνου 2012 – Καστάνιτσα Αρκαδίας Νο 3.
6. Γιορτή κασάνου 2012 – Καστάνιτσα Αρκαδίας Νο 2.
7. Γιορτή κασάνου 2012 – Καστάνιτσα Αρκαδίας Νο 1.
8. Ο φορέας διαχείρισης στην 29^η γιορτή του Κασάνου – Καστάνιτσα Αρκαδίας.
9. Η ημερίδα φορέα διαχείρισης Πάρνωννα-Μουστού 8-9/9/2012.
10. Γιορτή του δάσους 2012.
11. Ο φορέας διαχείρισης Πάρνωννα-Μουστού Αστροεξόρμηση 2012.
12. Ο φορέας διαχείρισης Πάρνωννα-Μουστού στο 7^ο Αρκαδικό πανόραμα.
13. Εθελοντικός καθαρισμός και περιβαλλοντικές δράσεις.
14. Γιορτή φαραγγιών 2012 στη Σίταινα Αρκαδίας.
15. *Canis aureus*.
16. Foreign visitors at Moustos.
17. Let's do It Moustos.
18. Seminario KPE.
19. Αμφίβια και ερπετά.
20. Κατασκευή ξύλινων φωλιών για τα πουλιά.
21. Με αφορμή την παγκόσμια ημέρα υγροτόπων.

Συνεργασίες

Ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο που αφορά στην ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση του κοινού πάνω στο θέμα της προστασίας του περιβάλλοντος είναι αφενός η καλή εσωτερική συνεργασία μεταξύ των επιμέρους τμημάτων του φορέα και αφετέρου η συνεργασία με φορείς που έχουν άμεση σχέση με το αντικείμενο των δραστηριοτήτων του.

Η συνεργασία του τμήματος πληροφόρησης με τα υπόλοιπα τμήματα του φορέα είναι πολύ χρήσιμη και αποδοτική. Το τμήμα πληροφόρησης υποστηρίζει τις διάφορες δράσεις των υπόλοιπων τμημάτων

μέσω της προβολής των δραστηριοτήτων τους, ακολουθώντας μια καθορισμένη μεθοδολογία π.χ. αναρτήσεις σε facebook και στο κανάλι youtube του φορέα, αποστολή ενημερωτικών δελτίων τύπου, διάχυση πληροφορίας μέσω συνεντεύξεων κ.ά. Σημειωτέον, πολύ σημαντική είναι και η βοήθεια που δίδεται στο τμήμα πληροφόρησης από τα υπόλοιπα τμήματα του φορέα π.χ. από το τμήμα επόπτευσης φύλαξης & εφαρμογών διαχείρισης και το τμήμα προστασίας & διαχείρισης, κατά τη πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων του τμήματος βάσει αρμοδιότητας. Για παράδειγμα η επικουρία των προαναφερθέντων τμημάτων σε περιπτώσεις ξεναγήσεων ομάδων επισκεπτών που αριθμούν δεκάδες ή ακόμα και εκατοντάδες είναι πολύτιμη.

Όσον αφορά στη συνεργασία του τμήματος με εξωτερικούς φορείς ή υπηρεσίες, για παράδειγμα σε περίπτωση συνδιοργάνωσης κάποιας δράσης περιβαλλοντικού χαρακτήρα, γίνεται άμεσα η απαραίτητη γραπτή ή προφορική επικοινωνία προκειμένου να βελτιστοποιηθεί η εν λόγω προγραμματιζόμενη δράση και να προκύψουν όσο το δυνατό καλύτερα αποτελέσματα.

Επίσης, όσον αφορά στην περιβαλλοντική ενημέρωση μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καλλιεργήθηκε από το τμήμα μια ιδιαίτερα εποικοδομητική συνεργασία με τους υπεύθυνους σχολικών δραστηριοτήτων των νομών περιφέρειας Πελοποννήσου και συγκεκριμένα της Αρκαδίας, της Λακωνίας, της Αργολίδας, της Κορινθίας και της Μεσσηνίας. Το τμήμα πληροφόρησης αποστέλλει ηλεκτρονικά πληροφοριακό υλικό στους υπεύθυνους σχολικών δραστηριοτήτων για τις προγραμματιζόμενες δράσεις του φορέα και εκείνοι με τη σειρά τους προωθούν το μήνυμα στα σχολεία της αρμοδιότητάς τους με τελικούς αποδέκτες τους μαθητές.

Είναι ευνόητο ότι ο φορέας μας καλωσορίζει και ενθαρρύνει δραστηριότητες περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην περιοχή αρμοδιότητάς του, καθώς αυτές συνάδουν με τους ιδρυτικούς του στόχους. Έχοντας υπόψη ότι τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης είναι πολύ ενεργά στον τομέα αυτό, στο πλαίσιο καλής συνεργασίας και όταν προγραμματίζουν την υλοποίηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στη φύση (προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης) στις ζώνες απόλυτης προστασίας της φύσης (ΑΠΦ) και προστασίας της φύσης (ΠΦ) ενημερώνουν εκ των προτέρων τον φορέα διαχείρισης προκειμένου να τους χορηγηθεί η σχετική άδεια ξενάγησης. Η διαδικασία αυτή είναι απαραίτητη, για τη διασφάλιση, τόσο της νομιμότητας της εκπαιδευτικής δραστηριότητας στις ζώνες υψηλής προστασίας, όσο και της άσκησης των υποχρεώσεων του φορέα, όπως αυτές προβλέπονται από τη νομοθεσία. Επιπρόσθετα, ειδικά για τις περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης, για την τήρηση των όρων και των απαγορεύσεων που ισχύουν, οι περιβαλλοντικές δραστηριότητες συνοδεύονται από στέλεχος του φορέα - του τμήματος επόπτευσης φύλαξης & εφαρμογών διαχείρισης.

Συμπερασματικά, αρκετά εποικοδομητική ήταν η συνεργασία του τμήματος πληροφόρησης με τα δύο κέντρα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης που βρίσκονται εντός των ορίων της αρμοδιότητας του φορέα. Πιο συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια του έτους 2012 και στο πλαίσιο των ξεναγήσεων σχολικών ομάδων στην προστατευόμενη περιοχή υπήρξε αποτελεσματική συνεργασία με το ΚΠΕ Καστρίου και το ΚΠΕ Νέας Κίου, υποβοηθώντας τον σημαντικό εκπαιδευτικό ρόλο που παίζουν οι δύο αυτοί φορείς στην περιοχή.

Ημερίδες

Στις 8 και 9 Σεπτεμβρίου 2012, διοργανώθηκε η πρώτη θεματική ημερίδα του φορέα διαχείρισης με θέμα «Η αξία της προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωννα- -υγροτόπου Μουστού για τη φύση και τον άνθρωπο» στο Άστρος Κυνουρίας και στη Σπάρτη Λακωνίας, αντίστοιχα. Κατά τις εργασίες των ημερίδων παρουσιάστηκαν και συζητήθηκαν οι αξίες της βιοποικιλότητας για τη φύση και τον άνθρωπο, η ειδικότερη σημασία των επιμέρους στοιχείων της προστατευόμενης περιοχής, το ιστορικό και οι προοπτικές του θεσμικού πλαισίου προστασίας της περιοχής, η ταυτότητα και οι δράσεις του φορέα διαχείρισης με το σκοπό και τους προϋπολογισμούς τους, οι αναπτυξιακές δυνατότητες που παρέχει το καθεστώς προστασίας μιας περιοχής και τα ενδιαφέροντα για τον ενεργό πολίτη σημεία της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Πρώθηση συμμετοχικής διαδικασίας

Στο πλαίσιο του έργου «Προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας του όρους Πάρνωνα και υδροτόπου Μουστου» του Άξονα 9 του Ε.Π.ΠΕΡ.Α.Α. 2007-2013, το τμήμα πληροφόρησης ξεκίνησε την προσπάθεια δημιουργίας μιας ομάδας εθελοντών με σκοπό την παρακολούθηση, αλλά και την προστασία και ανάδειξη της βιοποικιλότητας της προστατευόμενης περιοχής, μέσα από ένα ευρύ φάσμα δράσεων. Στόχος του προγράμματος εθελοντισμού είναι η δημιουργία, οργάνωση και εκπαίδευση ομάδας εθελοντών, η ανάπτυξη σταθερών συνεργασιών με υφιστάμενες ομάδες εθελοντών για τη διαφύλαξη και προστασία της προστατευόμενης περιοχής, αλλά και η ανάπτυξη οργανωμένης συμμετοχικής δράσης ενεργών ευαισθητοποιημένων συνδημοτών στο πνεύμα της προσφοράς και της αλληλεγγύης προς το κοινωνικό σύνολο. Για την υλοποίηση του προγράμματος συντάχθηκε ειδικό σχέδιο δράσης εθελοντισμού που ακολουθείται πιστά.

Αρχικά, απεστάλη η υπ' αριθμ. 125/13-02-2012 επιστολή προς τους Δήμους της προστατευόμενης περιοχής μέσω της οποίας τους ζητήσαμε να μας αποστείλουν τις υπάρχουσες καταστάσεις εθελοντικών ομάδων της προστατευόμενης περιοχής. Αυτά τα αρχεία έχουν συλλεχθεί από τον φορέα και βρίσκονται σε στάδιο επεξεργασίας για την καλύτερη δυνατή αξιοποίησή τους.

Στις 17/07/2012 απεστάλη δελτίο τύπου με το οποίο καλέσαμε τους κατοίκους της προστατευόμενης περιοχής, αλλά και της γειτνιάζουσας, να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα εθελοντισμού που θα υλοποιηθεί από τον φορέα διαχείρισης. Στο πρόγραμμα αυτό οι εθελοντές θα είναι σε θέση να παρακολουθήσουν ειδικά σεμινάρια εκπαίδευσης που θα οργανωθούν από τον φορέα διαχείρισης σε διάφορους τόπους εντός και πλησίον της χωρικής αρμοδιότητάς του. Τα σεμινάρια θα έχουν ως αντικείμενο την παρακολούθηση της τοπικής βιοποικιλότητας και των απειλών που αυτή αντιμετωπίζει, την αναγνώριση της άγριας ορνιθοπανίδας και την καταγραφή του πληθυσμού των ειδών, την δασοπροστασία-δασοπυρόσβεση και τον προσανατολισμό στο πεδίο, καθώς και άλλα που θα προκύψουν από τις πολυάριθμες δράσεις του προγράμματος ΕΠΠΕΡΑΑ στην προστατευόμενη περιοχή.

Με το πέρας των παραπάνω η ομάδα θα είναι σε θέση να πραγματοποιήσει δράσεις όπως η επιτήρηση της προστατευόμενης περιοχής για την πρόληψη πυρκαγιών και για παράνομες δραστηριότητες, η παρακολούθηση των πληθυσμών των πουλιών στην λιμνοθάλασσα του Μουστου, η δημιουργία κατάλληλων θέσεων φωλιάσματος για τα πουλιά, η καταγραφή και ενημέρωση των επισκεπτών, η αποκατάσταση επιλεγμένων συστάδων μέσω φυτεύσεων, ο καθαρισμός ακτών και φυσικών περιοχών μέσω της συμμετοχής τους σε αντίστοιχες δράσεις που υλοποιεί ο φορέας διαχείρισης.

Για την ενίσχυση της προβολής της δράσης αυτής, δημιουργήσαμε το λογότυπο «Γίνε εθελοντής για την προστατευόμενη περιοχή όρους Πάρνωνα και υδροτόπου Μουστου», καθώς και αφίσες οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν σε διάφορες δράσεις που υλοποίησε ο φορέας σε συνεργασία με το ευρύ κοινό.

Παράλληλα, δημιουργήθηκε ειδικό έντυπο «**Αίτηση συμμετοχής**» το οποίο συμπληρώνει ο κάθε ενδιαφερόμενος που επιθυμεί να λάβει μέρος στην πρωτοβουλία αυτή, προκειμένου το τμήμα πληροφόρησης να είναι σε θέση να επικοινωνήσει μαζί του. Η αίτηση τοποθετήθηκε σε επιλεγμένα μέρη και σημεία της προστατευόμενης περιοχής, όπως ΚΕΠ, κατά τόπους δημοτικά καταστήματα, κ.α. αλλά και στην ιστοσελίδα του φορέα. Μέχρι το τέλος του 2012 είχαν αποσταλεί στα γραφεία του φορέα **συνολικά 28 αιτήσεις εθελοντών**. Στα αρχεία του φορέα έχει δημιουργηθεί μία ηλεκτρονική βάση δεδομένων με τα στοιχεία επικοινωνίας των υποψηφίων εθελοντών και η οποία ενημερώνεται διαρκώς.

Ειδικό σχέδιο δράσης

Το έτος 2012 ο Φορέας Διαχείρισης προχώρησε στην υλοποίηση δράσεων που είχαν συμπεριληφθεί στο εγκεκριμένο Σχέδιο Δράσης. Η ανάγκη για την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών πληροφόρησης και ενημέρωσης του τοπικού πληθυσμού σε δράσεις που αφορούν στην προστατευόμενη περιοχή, καθώς επίσης η ενίσχυση και βελτίωση της αποδοτικότητας και ποιότητας

των υπηρεσιών ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης, θα αποτελέσουν το βασικό και κύριο στόχο για την οργάνωση και κατάρτιση του νέου Σχεδίου Δράσης για το έτος 2013 εκ μέρους του προσωπικού του τμήματος πληροφόρησης. Καθώς είναι ένα σχήμα δυναμικό, κάθε χρόνο κρίνεται πως το τμήμα θα είναι ικανό και σε θέση να το προσαρμόζει ή να το μεταβάλλει ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες, τις προβλέψεις και τον σχεδιασμό των δράσεων.

Το νέο Ειδικό Σχέδιο Δράσης θα αφορά σε δράσεις που έχει προγραμματίσει να υλοποιήσει το Τμήμα Πληροφόρησης Εκπαίδευσης και Δημοσιότητας για την ακόμα πληρέστερη ενημέρωση – ευαισθητοποίηση των επισκεπτών και του τοπικού πληθυσμού της προστατευόμενης περιοχής.

Τήρηση ηλεκτρονικού αρχείου & αλληλογραφία τμήματος

Βιογραφικό φορέα διαχείρισης Μία από τις πάγιες εργασίες του τμήματος πληροφόρησης είναι η τακτική ενημέρωση του βιογραφικού του φορέα διαχείρισης κάθε φορά που πραγματοποιείται κάποια δράση από τις υπηρεσίες του φορέα. Η εργασία αυτή ακολουθήθηκε πιστά κατά το έτος 2012 από το προσωπικό του τμήματος, με αποτέλεσμα το βιογραφικό του φορέα διαχείρισης να διανέμεται επικαιροποιημένο (όποτε κρίθηκε αυτό αναγκαίο) και να αποτελεί έναν πλήρη ενημερωτικό οδηγό για τον πολίτη σε ζητήματα σχετικά με την προστατευόμενη περιοχή όρους Πάρνωννα – υγροτόπου Μουστου και το ρόλο του φορέα διαχείρισης σε αυτήν.

Ημερολόγιο δράσεων Το ημερολόγιο δράσεων του τμήματος πληροφόρησης, είναι ένα βοηθητικό ηλεκτρονικό αρχείο που δημιουργήθηκε για την κάλυψη των αναγκών παρακολούθησης των δράσεων του τμήματος, όπου καταγράφονται οι προγραμματισμένες δραστηριότητές του. Σκοπός της δημιουργίας του ήταν η προσπάθεια για αποτελεσματικότερη οργάνωση και συντονισμό των ενεργειών του τμήματος. Ενημερώνεται και αυτό τακτικά από το προσωπικό του τμήματος.

press@fdparnonas.gr Η ηλεκτρονική αλληλογραφία (e-mail) είναι πλέον μία από τις πιο δημοφιλείς υπηρεσίες του internet, καθώς επιτρέπει την άμεση και γρήγορη επικοινωνία μεταξύ των χρηστών του διαδικτύου. Η υπηρεσία αυτή αποτελεί ένα από τα πιο χρήσιμα εργαλεία του τμήματος πληροφόρησης για την ταχύτερη πληροφόρηση του κοινού για ζητήματα που σχετίζονται με την προστατευόμενη περιοχή. Για την ενίσχυση της προσπάθειας που γίνεται σχετικά με την ευρεία προβολή και ανάδειξη της προστατευόμενης περιοχής, έχει δημιουργηθεί ήδη από το 2011, ειδική διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (press@fdparnonas.gr) την οποία παρακολουθούν καθημερινά τα στελέχη του τμήματος.

Κατά τη διάρκεια του έτους 2012 διαπιστώθηκε η ανάγκη εντατικοποίησης της χρήσης του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προκειμένου να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος στόχος προβολής και ανάδειξης των ποικίλων δράσεων του φορέα διαχείρισης. Για το λόγο αυτό, η ειδική διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (press@fdparnonas.gr) χρησιμοποιήθηκε από το συνολικό ανθρώπινο δυναμικό του τμήματος.

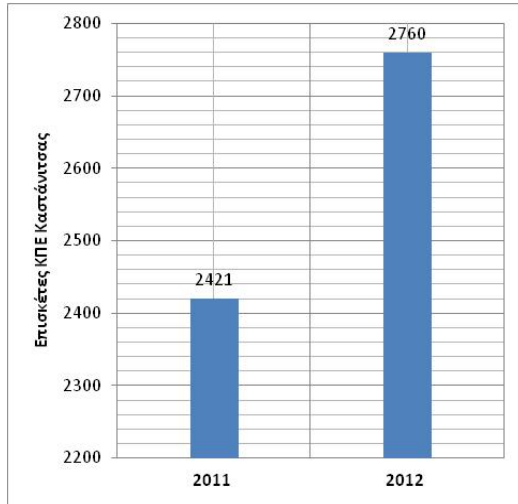
Συμπεράσματα

Κατά το 2012 επιτεύχθηκε αποδοτικότερη συνεργασία του φορέα διαχείρισης με εκπαιδευτικούς φορείς, με αποτέλεσμα την υλοποίηση ολοένα και περισσότερων περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων με μαθητές στην προστατευόμενη περιοχή. Ειδικότερα παρατηρήθηκε: α) αύξηση της συμμετοχής των σχολικών μονάδων στα προγράμματα των περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων του τμήματος πληροφόρησης, β) έντονο ενδιαφέρον από τους εκπαιδευτικούς, να φιλοξενήσουν τον φορέα διαχείρισης στις σχολικές αίθουσες για την προβολή θεμάτων σχετικών με την προστατευόμενη περιοχή, καθώς και να οργανώσουν επισκέψεις περιβαλλοντικής ενημέρωσης στην προστατευόμενη περιοχή. Επομένως, ο στόχος που είχε θέσει ο φορέας για την μαθητική κοινότητα, κατέληξε σε επιθυμητό αποτέλεσμα.

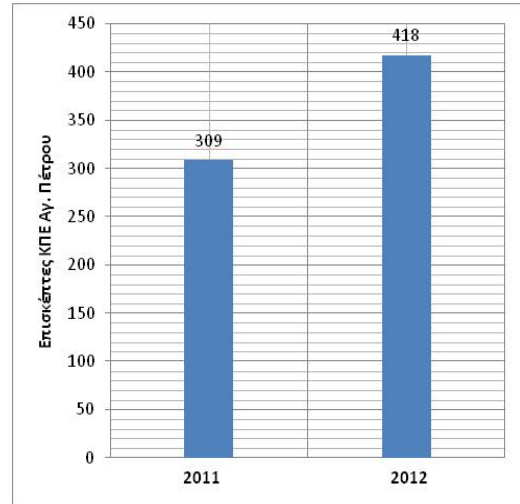
Όπως φαίνεται και από τα ακόλουθα διαγράμματα (Διάγραμμα 1,2,3) οι επισκέψεις και στα τρία Κέντρα Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης, δείχνουν σε όλες τις περιπτώσεις αυξητική τάση (αύξηση που κυμαίνεται από 14% στην περίπτωση του ΚΠΕ Καστάνισσας έως και 290% στην περίπτωση του ΚΠΕ

Άστρους) συγκριτικά με το έτος 2011. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το ΚΠΕ Καστάνισσας, παρ' ότι εμφανίζει μικρή αύξηση των επισκέψεων, εξακολουθεί να διαθέτει το μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών (2.769) συγκριτικά με το ΚΠΕ Άστρους (846) & το ΚΠΕ Αγίου Πέτρου (418).

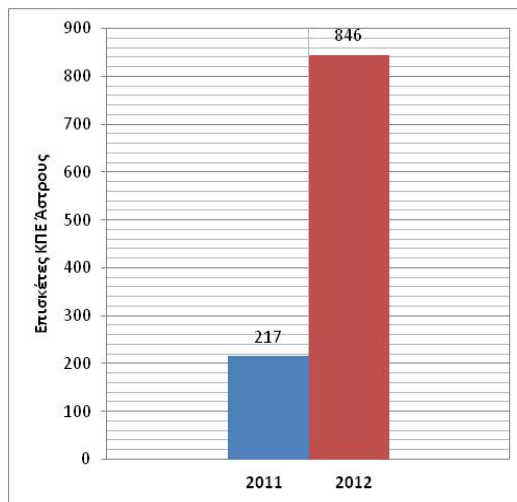
ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ – ΞΕΝΑΓΗΣΕΙΣ 2011 & 2012

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: 14% ΑΥΞΗΣΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑΣ

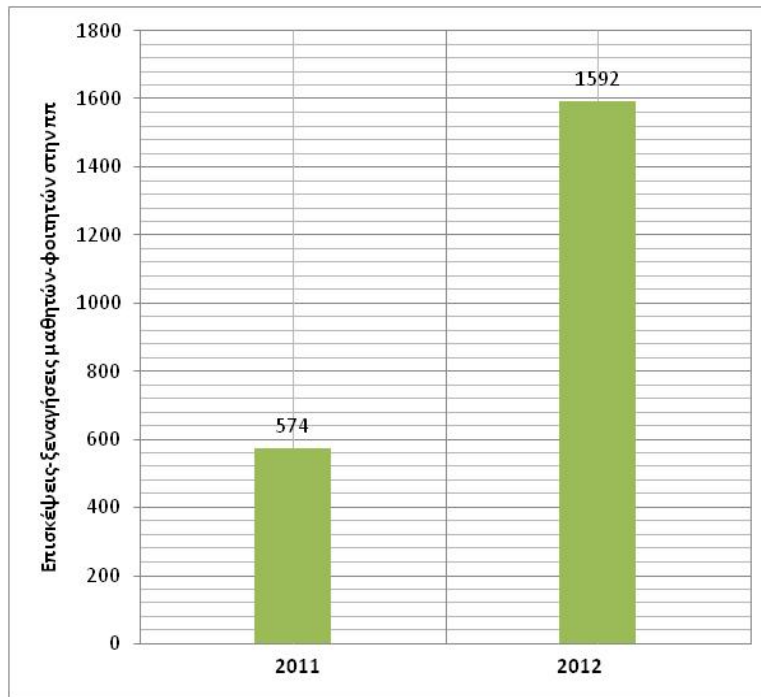

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2: 35% ΑΥΞΗΣΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3: 290% ΑΥΞΗΣΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑΣ

Παράλληλα, όπως φαίνεται παρακάτω στο διάγραμμα 4, οι επισκέψεις των μαθητών – φοιτητών (και εκπαιδευτικών εν γένει) στο πεδίο της προστατευόμενης περιοχής έχουν σημειώσει το 2012 θεματική αύξηση της τάξης του 177% σε σχέση με το 2011.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4: 177% ΑΥΞΗΣΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑΣ

Η επικοινωνία του φορέα διαχείρισης με την τοπική κοινωνία και η διαμόρφωση φιλοπεριβαλλοντικών αντιλήψεων στους πολίτες είναι υψίστης σημασίας. Για το λόγο αυτό επιδιώχθηκε από το τμήμα η διοργάνωση ποικίλων δράσεων ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης (ενημερωτικές συναντήσεις, συμμετοχή σε γιορτές κ.ά.) που προβλήθηκαν έντονα με όλα τα δυνατά μέσα, με απώτερο στόχο την αλλαγή της κουλτούρας του τοπικού πληθυσμού σε σχέση με την επαφή του με το περιβάλλον. Σημαντικό πόρισμα αυτής της προσπάθειας είναι ότι ενισχύθηκε το ενδιαφέρον των πολιτών για την προστατευόμενη περιοχή, το οποίο καταδεικνύεται από τον αυξανόμενο αριθμό συμμετεχόντων σε αυτές τις δράσεις.

Μέσα από μια πλειάδα δράσεων ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης που πραγματοποιήθηκαν για την προβολή της περιοχής, διαπιστώθηκε επίσης και το έντονο ενδιαφέρον για την παραγωγή και διανομή έντυπου πληροφοριακού υλικού όπως χάρτες, ενημερωτικά φυλλάδια κ.α. που σημαίνει ότι υπήρξε αύξηση του γενικού ενδιαφέροντος για ενημέρωση σχετικά με την προστατευόμενη περιοχή. Δυστυχώς διαπιστώθηκε παράλληλα η έλλειψη στο κομμάτι της διανομής ενημερωτικού έντυπου υλικού καθώς έχει καθυστερήσει σημαντικά ο διαγωνισμός που αφορά στην παραγωγή εντύπων.

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω μπορούμε να συμπεράνουμε πως το τμήμα πληροφόρησης, ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, κατά το έτος 2012 κατάφερε να προσεγγίσει αρκετά τους επιδιωκόμενους στόχους σε συνάφεια με το σκοπό λειτουργίας του.

Δράσεις εκτός Ε.Π.ΠΕΡ.Α.Α.

ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΑΜΕΙΟ Παραγωγή υλικών ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης

Σε συνέχεια της με Α.Π. 1290/2-5-2012 Πρόσκλησης του Πράσινου Ταμείου για την υποβολή προτάσεων στο πλαίσιο του Χρηματοδοτικού Προγράμματος «Στήριξη Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών 2012», ο φορέας υπέβαλλε πρόταση για την χρηματοδότηση της Πράξης με τίτλο «ΣΤΗΡΙΞΗ ΦΟΡΕΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ» και δημόσια δαπάνη 40.000,00 ευρώ.

Οι δράσεις ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης που μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν από το Πράσινο Ταμείο για το έτος 2012, σχετίζονταν γενικά με την προστασία και τη διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστου και ήταν μεταξύ άλλων:

- γνωμοδοτήσεις, αυτοψίες και έλεγχος τήρησης περιβαλλοντικών όρων για νέα ή υφιστάμενα έργα και δραστηριότητες στα όρια των περιοχών ευθύνης των ΦΔΠΠ,
- άμεσες δράσεις και μικρής κλίμακας παρεμβάσεις προστασίας και διαχείρισης οικοσυστημάτων και ειδών,
- **δράσεις προσέλκυσης κοινού και ανάπτυξης συστήματος εξασφάλισης πόρων (δραστηριότητες και εκδηλώσεις με σκοπό την οικονομική ενίσχυση του ΦΔΠΠ),**
- υπηρεσίες υποστήριξης για μελέτες και τεχνικά έργα τα οποία αδυνατούν οι ΦΔΠΠ να υλοποιήσουν λόγω έλλειψης κατάλληλης διαχειριστικής επάρκειας.
- έκτακτες ανάγκες και απρόβλεπτα

Στο πλαίσιο των δράσεων προσέλκυσης κοινού και ανάπτυξης συστήματος εξασφάλισης πόρων, το προσωπικό του τμήματος πληροφόρησης πρότεινε:

- την εφαρμογή και ενίσχυση του προγράμματος ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού
- την ανάπτυξη συστήματος εξασφάλισης πόρων του φορέα διαχείρισης με την πώληση των προϊόντων για την άμεση οικονομική ενίσχυση του.

Το φυσικό αντικείμενο της πράξης αφορούσε στην επιχορήγηση του φορέα για την υλοποίηση δράσεων, συμπληρωματικά με το ΕΠΠΕΡΑΑ, με στόχο την καλύτερη λειτουργία του, τη δημιουργία μίας πηγής έστω μικρής αυτοχρηματοδότησης και γενικά της μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας του έργου του, πάντοτε μέσα από διαφανή διαχείριση των πόρων για την αιφόρο ανάπτυξη, την προστασία και την αναβάθμιση του περιβάλλοντος στην περιοχή του όρους Πάρνωνα και του υγροτόπου Μουστου.

Πιο συγκεκριμένα, η πρόταση αφορούσε στην προμήθεια εξοπλισμού και υλικών προώθησης που θα φέρουν το λογότυπο και την επωνυμία του φορέα διαχείρισης για την προσέλκυση του κοινού και την ευαισθητοποίηση του σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος που πρεσβεύει ο Φορέας Διαχείρισης, ως ακολούθως:

- καπέλα (πλατύγυρα), με λογότυπο φορέα.
- καπέλα τύπου (baseball) με λογότυπο φορέα στην μπροστινή επιφάνεια του, σε διάφορα χρώματα.
- T-shirt μακό ανδρικά, με λογότυπο φορέα, σε διάφορα χρώματα.
- T-shirt μακό γυναικεία, με λογότυπο φορέα, σε διάφορα χρώματα.
- Μπλούζες μακρυμάνικες με λογότυπο του φορέα, σε διάφορα χρώματα.
- Πτυσσόμενο σκίαστρο
- Πτυσσόμενο εκθετήριο

Στον Πίνακα 2 παρατίθεται αναλυτικά ο προϋπολογισμός των προτεινόμενων δαπανών που αφορούν στην ενημέρωση – ευαισθητοποίηση:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ 2012 - ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΑΜΕΙΟ

Κατηγορία δαπάνης	Ποσό προτεινόμενης δαπάνης
Υλικά προώθησης και ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης	4.700,00 €
Δράσεις προσέλευσης κοινού	5.200,00 €
ΣΥΝΟΛΟ	9.900,00 €

Πρόγραμμα LIFE+

Το έργο LIFE+ ΦΥΣΗ LIFE07 NAT/GR/000286 με τίτλο «Αποκατάσταση των δασών *Pinus nigra* στον Πάρνωνα (GR2520006) μέσω μιας δομημένης προσέγγισης» υλοποιείται από το Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας/Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων σε συνεργασία με την Περιφέρεια Πελοποννήσου, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης και τον Φορέα Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού. Το έργο ξεκίνησε τον Ιανουάριο του έτους 2009 και αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Ιούνιο του 2013. Ο προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται στα 3.035.791,00 ευρώ, εκ των οποίων ποσό 2.270.468,09 ευρώ (74,79%) αποτελεί Κοινοτική χρηματοδότηση. Το έργο συγχρηματοδοτείται από τη Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος - Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Οι δράσεις του έργου τις οποίες υλοποίησε ο Φορέας Διαχείρισης κατά το έτος 2012 ήταν οι ακόλουθες:

ΔΡΑΣΗ D1: WEB SITE

Η ιστοσελίδα του έργου: www.parnonaslife.gr λειτουργεί κανονικά και ανανεώνεται τακτικά από το προσωπικό του φορέα διαχείρισης. Στην ιστοσελίδα παρουσιάζονται οι ενέργειες, οι στόχοι, τα παραδοτέα και τα αποτελέσματα του έργου Life+, καθώς επίσης παρουσιάζεται κάθε είδους τεχνικό και ενημερωτικό υλικό το οποίο παράγεται κατά τη διάρκεια του έργου (κείμενα, προκηρύξεις, γραφήματα, πίνακες, παρουσιάσεις και φωτογραφικό υλικό).

ΔΡΑΣΗ D2: ΦΥΛΛΑΔΙΟ, ΕΚΛΑΪΚΕΥΜΕΝΟΣ ΟΔΗΓΟΣ, ΣΗΜΑΝΣΕΙΣ, ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Ο Ανάδοχος, στα πλαίσια σύμβασης, με την οποία ανέλαβε τη «Δημιουργία Φυλλαδίου, Εκλαϊκευμένου Οδηγού, Σημάνσεων, Τεχνικής Έκδοσης» του έργου Life+ «Αποκατάσταση των δασών *Pinus nigra* στον Πάρνωνα (GR2520006) μέσω μιας δομημένης προσέγγισης» έχει ολοκληρώσει και παραδώσει την Α' & Β' Φάση των υπηρεσιών που του έχουν ανατεθεί σύμφωνα με τα Άρθρα 2, 5 και 27 της υπογραφείσας Σύμβασης και την Προκήρυξη. Η Α' Φάση αφορούσε α) την δημιουργία ενός ενημερωτικού τρίπτυχου φυλλαδίου και β) την δημιουργία - τοποθέτηση σημάνσεων/ πινακίδων έργου, ενώ η Β' Φάση αφορούσε γ) τη δημιουργία τεχνικής έκθεσης/πρακτικών συνεδρίου.

Ολοκλήρωση της Α' Φάσης

α) Το τρίπτυχο ενημερωτικό φυλλάδιο παρουσιάζει τους σκοπούς του έργου, τις δράσεις που περιλαμβάνει, τα αναμενόμενα αποτελέσματα αυτού και σύντομη περιγραφή της περιοχής. Το φυλλάδιο, που παραδόθηκε σε 5.000 αντίτυπα (4.000 στα ελληνικά και 1.000 στα αγγλικά) και σε ηλεκτρονική μορφή (αρχείο pdf), διανέμεται στους επισκέπτες της περιοχής (συμπεριλαμβανομένων των αλλοδαπών), στις κυβερνητικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις και είναι επίσης διαθέσιμο από τον ιστοχώρο του έργου (www.parnonaslife.gr) στο ευρύ κοινό. Το φυλλάδιο θα συνεχίσει να διανέμεται κανονικά, μέχρι της εξαντλήσεώς του.

β) Οι τρεις πινακίδες σήμανσης έχουν κατασκευαστεί και έχουν τοποθετηθεί σε καίρια σημεία στην περιοχή υλοποίησης του έργου, σύμφωνα με τις υποδείξεις του Φορέα Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα – Υγροτόπου Μουστού.

Ολοκλήρωση της Β' Φάσης

Τα πρακτικά του συνεδρίου που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2009 και αποτελούν την τεχνική έκδοση του έργου, ολοκληρώθηκαν και παραδόθηκαν σε 500 αντίτυπα στην ελληνική και αγγλική γλώσσα. Η τεχνική έκδοση του έργου / πρακτικά του Συνεδρίου έχουν διανεμηθεί στους εταίρους του έργου και στους ομιλητές του συνεδρίου, ενώ αναμένεται να παραδοθούν στο προσεχές μέλλον από τον Φορέα Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα-Υγροτόπου Μουστού στα αρμόδια γραφεία του Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και της Γενικής Διεύθυνσης Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος, στις αρμόδιες διευθύνσεις της Περιφέρειας Πελοποννήσου, καθώς επίσης στα Δασαρχεία της επικράτειας που εξαπλώνεται η μαύρη πεύκη.

ΔΡΑΣΗ D3 B): ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΑΙΝΙΑΣ

Ο Ανάδοχος για την «Παραγωγή Κινηματογραφικού Υλικού (DVD)» του έργου Life+ «Αποκατάσταση των δασών *Pinus nigra* στον Πάρνωνα (GR2520006) μέσω μιας δομημένης προσέγγισης», ολοκλήρωσε την υπηρεσία που του έχει ανατεθεί σύμφωνα με τα Άρθρα 2 και 5 της από 12/10/2009 Σύμβασής του και την Προκήρυξη. Έχει ήδη πραγματοποιήσει αρκετές λήψεις πεδίου και έχει οριστικοποιήσει το προκαταρκτικό σενάριο της ταινίας. Η ταινία έχει ως θέμα την κάλυψη όλων των δράσεων και χαρακτηριστικών του Έργου, από την αρχή της υλοποίησής του μέχρι και τις προσπάθειες αποκατάστασης. Έως 30/6/2012 παρήχθη η 1^η έκδοση της ταινίας και έως την 31/10/2012 ολοκληρώθηκε η 2^η έκδοση της ταινίας. Εντός του 2012 παραδόθηκε η τελική, 3^η έκδοση της ταινίας με τίτλο «Το ταξίδι του σπόρου» σύμφωνα με τα Άρθρα 2 και 5 της από 12/10/2009 Σύμβασής του και την Προκήρυξη. Με την παράδοση της υπηρεσίας, παραδόθηκαν στον φορέα 200 αντίγραφα της ταινίας (DVD) σε δύο γλώσσες (150 στην ελληνική γλώσσα και 50 στην αγγλική γλώσσα).

ΔΡΑΣΗ D.7: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΣΩ ΤΥΠΟΥ

Αυτή η δράση αποσκοπεί στη συνεχή παρουσίαση των ενεργειών και των αποτελεσμάτων του προγράμματος με τη δημοσίευση δελτίων τύπου, μέσω του τοπικού και εθνικού Τύπου. Μέχρι στιγμής έχουν δημοσιευθεί δεκατρία (15) δελτία τύπου εκ των οποίων τα δύο δημοσιεύθηκαν το 1^ο εξάμηνο του έτους 2012. Αυτές οι δημοσιεύσεις περιέχουν πληροφορίες για τη συμβολή του δικτύου Natura 2000 στην προστασία των δασών και ενημερώσεις για την πρόοδο του έργου LIFE07 NAT/GR/000286. Εν συνεχεία παρατίθενται οι τίτλοι των δελτίων τύπου και οι ημερομηνίες αποστολής τους για δημοσίευση.

2012

1. Συμμετοχή Φορέα Διαχείρισης Πάρνωνα – Μουστού στο 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Marketing & Branding Τόπου (5/4/2012)
2. Παγκόσμια ημέρα περιβάλλοντος (8/6/2011)

Τα παραπάνω δελτία τύπου στάλθηκαν για δημοσίευση σε ραδιόφωνα, εφημερίδες και τηλεοπτικούς σταθμούς και δικτυακούς του τοπικού κυρίως τύπου. Οι αποδέκτες τους αριθμούσαν στους εκατό (100) περίπου σε αριθμό ανά αποστολή.

Κεφάλαιο 5

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2013

Ακολούθως παρουσιάζονται οι προγραμματισμένες ενέργειες-δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης που θα υλοποιηθούν από τον φορέα διαχείρισης μέσα στην χρονική περίοδο του 2013, βάσει των αρμοδιοτήτων του τμήματος πληροφόρησης, εκπαίδευσης & δημοσιότητας (άρθρο 11 του «Κανονισμού λειτουργίας υπηρεσιών και του προσωπικού του φορέα διαχείρισης όρους Πάρνωννα & υγροτόπου Μουστού»).

Οργάνωση και υλοποίηση σχεδίων διασφάλισης οικονομικών πόρων

Ανακύκλωση τηγανελαίου

Έχοντας υπόψη ότι τα απόβλητα των τηγανελαίων συγκαταλέγονται στα ιδιαίτερα τοξικά, από άποψη ρυπαντικού φορτίου, γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι η ρύπανση που προκαλείται από αυτά είναι ένα σημαντικό περιβαλλοντικό πρόβλημα που απασχολεί σήμερα το φορέα αλλά και την επιστημονική κοινότητα εν γένει. Το μεγαλύτερο πρόβλημα δημιουργείται από τα υγρά αυτά απόβλητα όταν εκχύνονται σε κοντινούς υδάτινους αποδέκτες όπως ρεματιές, ποτάμια, λίμνες και θάλασσες. Στην περίπτωση αυτή δημιουργείται μεγάλο πρόβλημα μόλυνσης των υπογείων υδάτων λόγω της τοξικότητας των αποβλήτων, καθώς και μία γενικότερη υποβάθμιση του περιβάλλοντος γύρω από το χώρο απόρριψής τους.

Ο φορέας διαχείρισης πρόκειται να προβεί σε μια σειρά δράσεων ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης για την προώθηση του έργου της ανακύκλωσης χρησιμοποιημένων τηγανέλαιων, την επεξεργασία τους και την αξιοποίησή τους για την παραγωγή χειροποίητων σαπουνιών. Το χρησιμοποιημένο τηγανέλαιο μπορεί, με την κατάλληλη μέθοδο ανακύκλωσης να επεξεργαστεί και να γίνει σαπούνι για το πλύσιμο των ρούχων και για την καθαριότητα γενικής χρήσης. Με τη συνεργασία εικαστικού εργαστηρίου της περιοχής θα υποδειχθεί ο τρόπος ανακύκλωσής του και η μετατροπή του σε χειροποίητο σαπούνι προς πώληση.

Μέσω των ενεργειών που προγραμματίζει ο φορέας διαχείρισης μπορεί αφενός να επιτευχθεί ο στόχος για οικολογικά ορθή αξιοποίηση των τηγανελαίων που προκύπτουν από την οικιακή χρήση και τη χρήση επιχειρήσεων εστίασης, καθώς θα γίνει ευρέως γνωστή η περιβαλλοντική επιβάρυνση που προκαλείται όταν το χρησιμοποιημένο έλαιο ακολουθεί τη συνήθη πορεία απόρριψης των αποβλήτων. Επίσης, αφετέρου, μέσω της μεταποίησης από την οποία προκύπτει προστιθέμενη αξία, μπορεί να δημιουργηθεί μια μικρή πηγή εσόδων για τον φορέα από το προς πώληση σαπούνι γενικής/ οικιακής χρήσης.

Έχοντας υπόψη ότι η δράση για την προστασία του περιβάλλοντος καθώς και για την βελτίωση της ποιότητας της ζωή μας εξαρτάται και από τη συλλογική προσπάθεια και τη συνεργασία, η ενημέρωση – ευαισθητοποίηση της αποδοτικής ανακύκλωσης του τηγανελαίου θα απευθύνεται προς όλους τους ενεργούς πολίτες. Κάνοντας λοιπόν γνωστή την δράση αυτή στο ευρύ κοινό, μπορούμε να αποτρέψουμε σε μεγάλο βαθμό τα προβλήματα που προκύπτουν στο περιβάλλον από την αλόγιστη ή και ανεξέλεγκτη απόρριψη του τηγανελαίου σε αυτό, αποφεύγοντας έτσι τα σοβαρότερα προβλήματα ρύπανσης.

Ξεκινώντας από την ευαισθητοποίηση των μαθητών στο θέμα της ανακύκλωσης των τηγανέλαιων και δίνοντας παράλληλα έμφαση στο περιβαλλοντικό όφελος που προκύπτει από αυτή, ο φορέας διαχείρισης έχει σκοπό να καλλιεργήσει πρωτίστως την οικολογική συνείδηση της μαθητικής κοινότητας και δευτερευόντως όλων των ανθρώπων που κατοικούν εντός των ορίων της προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωννα – υγροτόπου Μουστού. Η ενημέρωση –

ευαισθητοποίηση για το έργο της αποδοτικής ανακύκλωσης θα επιτευχθεί μέσω επισκέψεων στα σχολεία της προστατευόμενης περιοχής και εκδηλώσεων σε διάφορους οικισμούς της.

Προσέλκυση – πληροφόρηση επισκεπτών

Ξεναγήσεις επισκεπτών

Τα τρία κέντρα περιβαλλοντικής ενημέρωσης θα εξακολουθήσουν να δέχονται επισκέπτες (μεμονωμένους και ομάδες) οι οποίοι και θα ξεναγούνται στους ειδικά διαμορφωμένους χώρους τους ακολουθώντας τη διαδικασία αποστολής του εντύπου ΑΙΤΗΣΗ ΞΕΝΑΓΗΣΗΣ (ο υπεύθυνος εκπρόσωπος της ομάδας συμπληρώνει την αίτηση ξενάγησης και την αποστέλλει στον φορέα διαχείρισης προκειμένου να εκδοθεί η σχετική άδεια, σύμφωνα με το άρθρο 5 της υπ' αριθ. 33999/2010 Κ.Υ.Α. ΦΕΚ/353/ΑΑΠ/6.9.2010 «Άδειες επιστημονικής έρευνας και άδειες ξενάγησης χορηγούνται και από τον Φορέα Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού για τις Περιοχές Απόλυτης Προστασίας και τις Περιοχές Προστασίας της Φύσης»).

Στην περίπτωση άλλες υπηρεσίες και φορείς περιλαμβάνουν ξεναγήσεις ομάδων επισκεπτών στις περιοχές Απόλυτου προστασίας της προστατευόμενης περιοχής, οφείλουν να ενημερώνουν τον φορέα διαχείρισης προκειμένου να χορηγηθεί σχετική άδεια ξενάγησης.

Συνολικά, ο φορέας διαχείρισης για το έτος του 2013 στοχεύει να υποδεχτεί και να ξεναγήσει πάνω από **4.000** άτομα (μεμονωμένους και ομάδες), ενισχύοντας με τον τρόπο αυτό την επισκεψιμότητα της προστατευόμενης περιοχής και τονώνοντας την τοπική οικονομία.

Ξεναγήσεις μαθητών – φοιτητών

Το τμήμα πληροφόρησης, εκπαίδευσης και δημοσιότητας στοχεύει να ξεπεράσει τους **1.600** μαθητές και εκπαιδευτικούς, οι οποίοι πρόκειται να ξεναγηθούν τόσο στα τρία κέντρα περιβαλλοντικής ενημέρωσης όσο και στο πεδίο της προστατευόμενης περιοχής. Στο πλαίσιο αυτής της στόχευσης θα γίνεται τακτική επικοινωνία με τις σχολικές μονάδες εντός και πλησίον της προστατευόμενης περιοχής τόσο μέσω των ΜΜΕ όσο και τηλεφωνικώς.

Ομοίως με τις ξεναγήσεις των επισκεπτών, η μέθοδος γραπτής επικοινωνίας η οποία θα ακολουθείται είναι η αποστολή του εντύπου ΑΙΤΗΣΗ ΞΕΝΑΓΗΣΗΣ στη ενδιαφερόμενη σχολική μονάδα. Η εν λόγω αίτηση αφού επιστραφεί στον φορέα διαχείρισης συμπληρωμένη και υπογεγραμμένη από τον υπεύθυνο εκπαιδευτικό – συνοδό θα χορηγείται η σχετική άδεια και θα προγραμματίζεται η επίσκεψη του σχολείου.

Περιβαλλοντική ενημέρωση/ εκπαίδευση

Έντυπο πληροφοριακό υλικό

Για την ενίσχυση της ενημέρωσης, πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης του τοπικού πληθυσμού, των επισκεπτών της περιοχής και της κοινωνίας γενικότερα, σχετικά με: α) την αναγκαιότητα της ορθολογικής διαχείρισης της βιοποικιλότητας της προστατευόμενης περιοχής και β) την ανάδειξη της οικολογικής, ιστορικής - πολιτιστικής αξίας της, το τμήμα πληροφόρησης έχει ολοκληρώσει την σύνταξη προκήρυξης ανοιχτού διαγωνισμού με θέμα: «Παραγωγή εντύπων και υλικών ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης». Η δημοσίευση του διαγωνισμού, η επιλογή του Αναδόχου, καθώς και η παραλαβή μέρους παραδοτέων αναμένεται να έχουν ολοκληρωθεί εντός του έτους 2013.

Παραδοτέο αντικείμενο του έργου είναι η παραγωγή των ακόλουθων εντύπων:

- Παραγωγή οικοτουριστικού οδηγού «προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού»
- Παραγωγή Βιβλίου με τίτλο "Το Αλφαβητάρι του Πάρνωνα"

- Παραγωγή Φυλλαδίου με τα μέτρα προστασίας «προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού»
- Παραγωγή Οδηγού χλωρίδας «προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού»
- Παραγωγή Χάρτη «προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού»
- Παραγωγή ενημερωτικού εγχειρίδιου με τίτλο «Προστατευόμενη Περιοχή Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού»
- Παραγωγή Φυλλαδίου ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης για τους κατοίκους της προστατευόμενης περιοχής Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού
- Παραγωγή 5 ετήσιων εκθέσεων αξιολόγησης
- Παραγωγή υλικού προώθησης και προβολής

Πληροφοριακές πινακίδες και πίνακες

Στο πλαίσιο υποστήριξης των δράσεων ενημέρωσης του κοινού, το τμήμα ενημέρωσης έχει αναθέσει σε Ανάδοχο την υλοποίηση του έργου «Προμήθεια, μεταφορά και εγκατάσταση πληροφοριακών πινακίδων και πινάκων εντός της προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα – υγροτόπου Μουστού». Το συνολικό έργο πρόκειται να ολοκληρωθεί και παραδοθεί έως τα τέλη του έτους 2013.

Παραδοτέο αντικείμενο του έργου είναι η προμήθεια και τοποθέτηση:

- δέκα (10) πινακίδων κατεύθυνσης σε επιλεγμένες θέσεις που θα οδηγούν στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης της Προστατευόμενης Περιοχής,
- μίας (1) ενημερωτικής πινακίδας μπροστά από το Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Αγίου Πέτρου,
- έξι (6) πινάκων ανάρτησης δημοσιεύσεων του Φορέα Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού,
- τριάντα (30) πινακίδων οριοθέτησης,
- είκοσι (20) πινακίδων απαγόρευσης εντός της προστατευόμενης περιοχής Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού
- πέντε (5) πινακίδων επεξήγησης θέας των Περιοχών Απολύτου Προστασίας του όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού
- δεκαπέντε (15) πινακίδων επεξήγησης θέας των Περιοχών Απόλυτης Προστασίας του Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού
- δεκαπέντε (15) εξειδικευμένων πινακίδων ενημέρωσης (Πινακίδων Ερμηνείας Περιβάλλοντος)

Ενημέρωση κοινού

Όπως έχει αναφερθεί και στο προηγούμενο κεφάλαιο, η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σε θέματα που αφορούν στην οικολογική και ιστορική- πολιτιστική αξία της περιοχής, άρα και στη συνεπαγόμενη ανάγκη προστασίας και διατήρησης της, μπορεί να βασιστεί σε μεγάλο βαθμό στην προώθηση κατάλληλων ενεργειών ενημέρωσης, δημοσιότητας και προβολής. Για το σκοπό αυτό, εντός του 2013 πρόκειται να διεξαχθεί ένας διαγωνισμός ο οποίος θα αφορά σε καταχωρήσεις, ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά σποτ για την προβολή της οικολογικής αξίας της προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα – υγροτόπου Μουστού. Ο διαγωνισμός των ραδιοτηλεοπτικών σποτ θα περιλαμβάνει αναλυτικά τα ακόλουθα:

- Παραγωγή ραδιοφωνικού μηνύματος τριάντα δευτερολέπτων και μετάδοσή του σε εθνική και περιφερειακή εμβέλεια.
- Παραγωγή τηλεοπτικού μηνύματος ενός λεπτού και προβολή του σε εθνική και περιφερειακή εμβέλεια.

- Παραγωγή τεσσάρων 15 λεπτών ταινιών. Οι ταινίες θα διατίθενται σε δύο γλώσσες (ελληνικά, αγγλικά) και θα στοχεύουν στην ανάδειξη όλων των αξιών και λειτουργιών της ΠΠ (οικολογικών, αισθητικών, ιστορικών, πολιτιστικών), στην αναγκαιότητα της προστασίας και στα μέτρα που εφαρμόζονται για τη διατήρησή της.
- Παραγωγή 30λεπτης ταινίας.
- Καταχωρήσεις-Δημοσιεύσεις σε εφημερίδες και περιοδικά εθνικής και περιφερειακής κυκλοφορίας.

Εκδηλώσεις – Περιβαλλοντική ενημέρωση

Ο φορέας διαχείρισης για το έτος του 2013 προγραμματίζει τη διοργάνωση και τη συμμετοχή σε διάφορες εκδηλώσεις, περιβαλλοντικές δράσεις και πρωτοβουλίες, σε οικισμούς που βρίσκονται εντός των ορίων της προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα – υγροτόπου Μουστού. Ενδεικτικά αναφέρονται οι ενέργειες που έχουν ήδη προγραμματιστεί για το έτος 2013, χωρίς να αποκλείονται μια σειρά δράσεων που μπορεί να προκύψουν το επόμενο διάστημα και να υλοποιηθούν το τρέχον έτος. Ενδεικτικά λοιπόν και συνοπτικά, παρουσιάζονται παρακάτω μια σειρά δράσεων περιβαλλοντικής ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης:

1. Επισκέψεις σε νηπιαγωγεία της προστατευόμενης περιοχής με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα για το Νερό 22 Μαρτίου 2013.
2. Συμμετοχή του φορέα διαχείρισης στην διεθνή εθελοντική καμπάνια "Let's Do It" την Κυριακή 14^η Απριλίου 2013.
3. Διοργάνωση εκδήλωσης στο πλαίσιο της δεύτερης διεθνούς "Ημέρας της Μαγείας των Φυτών" 18 Μαΐου του 2013.
4. Συμμετοχή του φορέα διαχείρισης στην Γιορτή των φαραγγιών στη Σίταινα Αρκαδίας κατά το διάστημα 18-20 Μαΐου 2013.
5. Συμμετοχή για 5^η συνεχόμενη χρονιά στην πανελλαδική εκστρατεία «Καθαρίστε τη Μεσόγειο, κατά το διάστημα του Μαΐου 2013 με στόχο την περιβαλλοντική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση όλων των πολιτών, την ενδυνάμωση του θεσμού του εθελοντισμού.
6. Περιβαλλοντική ενημέρωση για την προστατευόμενη περιοχή Πάρνωνα Υγροτόπου Μουστού σε σχολικές αίθουσες σχολείων που βρίσκονται εντός των ορίων αρμοδιότητας του φορέα διαχείρισης, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος, κατά το διάστημα του Ιουνίου 2013.
7. Συμμετοχή στην 16^η Γιορτή Τσακώνικης Μελιτζάνας του Δήμου Νότιας Κυνουρίας.
8. Συμμετοχή του φορέα διαχείρισης στην Γιορτή του Δάσους στην Καστάνιτσα Κυνουρίας, κατά το διάστημα του Αυγούστου 2013.
9. Συμμετοχή του φορέα διαχείρισης στην Ποδηλατοδρομία του Δήμου Βόρειας Κυνουρίας το Σεπτέμβριο του 2013 με αφορμή την Παγκόσμια ημέρα μετακίνησης χωρίς αυτοκίνητο.
10. Διοργάνωση εκδήλωσης «Γνωριμία με τα μεταναστευτικά πουλιά» τον Οκτώβριο 2013 με αφορμή τους πρώτους φτερωτούς επισκέπτες του Υγροτόπου Μουστού για το έτος 2013 σε συνεργασία με την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία, με αφορμή την Παγκόσμια Γιορτή Πουλιών.
11. Περιβαλλοντικές δράσεις στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Καστάνιτσας με αφορμή την Γιορτή Καστάνου κατά το διάστημα του Οκτωβρίου 2013.

Τέλος, ο φορέας διαχείρισης για το έτος 2013 έχει σκοπό να παραστεί και να συμμετάσχει ενεργά σε διάφορες σημαντικές τοπικές γιορτές των Δήμων που βρίσκονται στην περιοχή αρμοδιότητας του.

Θεματικές παρουσιάσεις σε σχολεία

Το τμήμα πληροφόρησης, εκπαίδευσης και δημοσιότητας πρόκειται να πραγματοποιήσει και κατά το έτος 2013 επισκέψεις περιβαλλοντικής ενημέρωσης στα σχολεία της προστατευόμενης περιοχής και πλησίον αυτής. Πιο συγκεκριμένα οι επισκέψεις αυτές θα πραγματοποιηθούν τόσο σε σχολεία Πρωτοβάθμιας όσο και σε σχολεία Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, της Αρκαδίας και της Λακωνίας. Στο πλαίσιο των παρουσιάσεων αυτών στόχος του τμήματος είναι να ενημερωθούν πάνω από **1.200** μαθητές και εκπαιδευτικοί.

Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της εκάστοτε παρουσίασης, ο υπεύθυνος ξεναγός θα προσαρμόζει κάθε φορά το περιεχόμενό της ανάλογα με την ηλικία, τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητες του κοινού που την παρακολουθεί προκειμένου να γίνεται πιο εύληπτο το περιεχόμενό της. Με τον τρόπο αυτό οργανώνεται ένα ιδιαίτερα πλούσιο αρχείο παρουσιάσεων προσαρμοσμένο για μαθητές Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου, αλλά και για φοιτητές, επισκέπτες από το εξωτερικό κ.α.

Συνεργασίες

Ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο που αφορά στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού πάνω στο θέμα της προστασίας του περιβάλλοντος και συγκεκριμένα της προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα και υδροτόπου Μουστού είναι η συνεργασία με εκπαιδευτικούς φορείς και αρμόδια υπουργεία.

Ο φορέας διαχείρισης πρόκειται να αποστείλει επαναληπτική επιστολή στο Υπουργείο Παιδείας και συγκεκριμένα προς το αρμόδιο Τμήμα Περιβαλλοντικής Αγωγής της Διεύθυνσης Συμβουλευτικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων, προκειμένου να χορηγηθεί άδεια επίσκεψης του φορέα διαχείρισης στα σχολεία Αρκαδίας και Λακωνίας, εντός της προστατευόμενης περιοχής, για το ακαδημαϊκό έτος 2013-2014.

Στη συνέχεια πρόκειται να αποσταλούν ενημερωτικές επιστολές προς τους όλους τους υπεύθυνους σχολικών δραστηριοτήτων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Νομών Αρκαδίας & Λακωνίας προκειμένου να γνωστοποιηθεί η χορήγηση, από το Υπουργείο Παιδείας, άδειας επίσκεψης στα σχολεία της αρμοδιότητάς τους. Με τον τρόπο αυτό θα διευκολυνθεί η πραγματοποίηση επισκέψεων περιβαλλοντικής ενημέρωσης από το προσωπικό του τμήματος σε όλες τις σχολικές μονάδες εντός των ορίων της προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα και υδροτόπου Μουστού, για ακόμα μια χρονιά.

Επίσης το τμήμα πληροφόρησης, έχοντας αντιληφθεί τη σημασία και την αναγκαιότητα της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης θα εξακολουθήσει να συνεργάζεται με το ΚΠΕ Καστρίου Αρκαδίας ενισχύοντας έτσι το πρόγραμμα περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης μαθητών. Στο πλαίσιο της παραπάνω δράσης θα αποστέλλεται το πρόγραμμα των εκπαιδευτικών επισκέψεων των σχολείων στην προστατευόμενη περιοχή, που αφορά στο ΚΠΕ και πιο συγκεκριμένα στις ζώνες απόλυτης προστασίας της φύσης (ΑΠΦ) και προστασίας της φύσης (ΠΦ) ούτως ώστε να ενημερώνεται εκ των προτέρων ο φορέας διαχείρισης προκειμένου να χορηγήσει άμεσα τη σχετική άδεια ξενάγησης. Η διαδικασία αυτή είναι απαραίτητη, για τη διασφάλιση, τόσο της νομιμότητας της εκπαιδευτικής δραστηριότητας στις ζώνες υψηλής προστασίας, όσο και της άσκησης των υποχρεώσεων του φορέα, όπως αυτές προβλέπονται από τη νομοθεσία.

Με αυτόν τον τρόπο ενθαρρύνεται η καλύτερη οργάνωση της συνεργασίας των δύο φορέων προκειμένου να βελτιστοποιείται η εμπειρία της επίσκεψης των μαθητικών ομάδων στην προστατευόμενη περιοχή ενώ παράλληλα πρόκειται να συνδυάζονται οι δραστηριότητες παιδαγωγικού χαρακτήρα στην περιοχή που διοργανώνονται από το ΚΠΕ, με τις οργανωμένες ξεναγήσεις που προσφέρονται από το εξειδικευμένο προσωπικό του ΦΔ.

Ημερίδες

Ο φορέας διαχείρισης θα προβεί στην σύνταξη του διαγωνισμού για την εξωτερική ανάθεση της οργάνωσης των ημερίδων που βρίσκονται σε στάδιο προγραμματισμού (τέσσερις θεματικές ημερίδες και μία διημερίδα). Μέσα στο έτος 2013 αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί ο διαγωνισμός, να έχει επιλεγεί ο Ανάδοχος και να έχει υλοποιηθεί μέρος των υπηρεσιών (η διοργάνωση μίας θεματικής ημερίδας).

Οι ενέργειες αυτές κρίνονται απαραίτητες σε μια προσπάθεια α) ενημέρωσης και κατάρτισης του πληθυσμού και των επισκεπτών γύρω από θέματα αναγόμενα στην διατήρηση των προστατευτέων αντικειμένων στις περιοχές ευθύνης του φορέα διαχείρισης και β) ανάπτυξης και προώθησης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και της κοινωνικοοικονομικής ευημερίας της ευρύτερης

περιοχής, μέσω της ανταλλαγής των επιστημονικών απόψεων αλλά και της ανάδειξης των καλών πρακτικών εφαρμογής σε άλλες προστατευόμενες περιοχές.

Σχεδιασμός και οργάνωση προγραμμάτων εθελοντών

Οι στόχοι της δράσης αυτής αφορούν την ενθάρρυνση των τοπικών κοινωνιών και των εθελοντών της προστατευόμενης περιοχής να αναπτύξουν συνεργασίες και να γίνουν μέλη ενός δικτύου εθελοντών για την προστασία και την ανάδειξή της. Η ομάδα εθελοντών που θα συσταθεί, θα επιμορφωθεί κατάλληλα μέσω σεμιναρίων, με σκοπό να συμμετέχει ενεργά και να υποστηρίζει με ορθό τρόπο τις περιβαλλοντικές δράσεις που υλοποιούνται στα πλαίσια του προγράμματος Ε.Π.ΠΕΡ.Α.Α. και αφορούν: α) την προστασία, παρακολούθηση και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος της Π.Π., β) τη φύλαξη και επόπτευση της Π.Π. από ενδεχόμενες εστίες πυρκαγιών και παράνομες δραστηριότητες και γ) την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των ντόπιων κατοίκων και των επισκεπτών της περιοχής, μέσω της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και πληροφόρησης. Επιπλέον, η εν λόγω δράση στοχεύει στη δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης και στην καλλιέργεια συμμετοχικών διαδικασιών στη λήψη αποφάσεων για την προστασία της περιοχής.

Οργάνωση εθελοντικής δομής

Ο φορέας διαχείρισης, με στόχο την ανάπτυξη εθελοντικών δράσεων για την προστασία και την ανάδειξη των στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος και της φυσικής κληρονομιάς στην προστατευόμενη περιοχή, έχει κάνει ανοικτό κάλεσμα σε τοπικούς φορείς και ντόπιους κατοίκους που ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα εθελοντισμού που διοργανώνει στα πλαίσια του προγράμματος ΕΠΠΕΡΑΑ.

Ο στόχος του προγράμματος εθελοντισμού είναι η δημιουργία, οργάνωση και εκπαίδευση ομάδας εθελοντών για την προστασία της περιοχής και η ανάπτυξη σταθερών συνεργασιών με υφιστάμενες ομάδες εθελοντών. Η ομάδα των εθελοντών θα λάβει από το προσωπικό του Φ.Δ. την κατάλληλη κατάρτιση ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες του Φ.Δ. για προγραμματισμένες ή έκτακτες δράσεις. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην προσέγγιση και ενεργοποίηση των κατοίκων της περιοχής, οι οποίοι και μπορούν να ανταποκριθούν πιο άμεσα σε κάλεσμα του Φ.Δ.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, έχει ήδη δημιουργηθεί η ηλεκτρονική βάση δεδομένων με τα στοιχεία δεκάδων υποψήφιων εθελοντών, που έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον συμμετοχής μετά από τη ανοιχτή πρόσκληση του φορέα διαχείρισης μέσω της δημοσίευσης δελτίων τύπου και της ανάρτησης αφισών εντός της ΠΠ. Εντός του έτους 2013 προβλέπεται να υλοποιηθούν: α) η διοργάνωση συναντήσεων με την τοπική κοινωνία (προσέλκυση ατόμων), β) ο εμπλουτισμός της ηλεκτρονικής βάσης με στοιχεία εθελοντών, γ) η υλοποίηση σεμιναρίων εκπαίδευσης, δ) η διοργάνωση περιβαλλοντικών δράσεων από το Φ.Δ. με την ενεργό συμμετοχή της ομάδας εθελοντών.

European voluntary service

Ο φορέας διαχείρισης, στο πλαίσιο των εθελοντικών δράσεων που αναπτύσσει, σχεδιάζει για το έτος 2013 να συμμετάσχει στο **Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Εθελοντικής Υπηρεσίας** (European Voluntary Service - EVS). Πρόκειται να κατατεθεί σχετική αίτηση προς τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς έως το μήνα Μάιο 2013, προκειμένου να λάβει τη σχετική πιστοποίηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση και πλέον να μπορεί να λειτουργήσει ως Φορέας υποδοχής εθελοντών και ως Συντονιστής Φορέας του προγράμματος. Ο φορέας διαχείρισης πρόκειται με την ενέργεια αυτή να αποτελέσει τον δεύτερο πιστοποιημένο φορέα διαχείρισης της EVS στην Ελλάδα.

Η EVS αποτελεί δράση του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης "Νέα Γενιά σε Δράση" που έχει σκοπό να υποστηρίξει τη συμμετοχή των νέων σε διάφορες μορφές εθελοντικών δράσεων, τόσο εντός όσο και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δίδει τη δυνατότητα σε νέους ηλικίας 18-30 ετών να προσφέρουν εθελοντική εργασία για περίοδο έως και 12 μηνών, σε διαφορετική χώρα από τη χώρα

διαμονής τους, με στόχο την ανάπτυξη της αλληλεγγύης και την προαγωγή της ιδιότητας του ενεργού πολίτη και της αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ των νέων. **Το πρόγραμμα προβλέπει και την οικονομική υποστήριξη των εθελοντών χωρίς ουσιαστική επιβάρυνση του φορέα διαχείρισης.**

Η συμμετοχή του φορέα διαχείρισης στην EVS ως Συντονιστής Φορέας πρόκειται να διευρύνει τις δράσεις του και να συμβάλει στην επίτευξη των διαχειριστικών του στόχων. Η πιστοποίηση του ως Φορέας Υποδοχής θα είναι επίσης πολύ σημαντική στο πλαίσιο των εθελοντικών του δράσεων, καθώς δίνεται η δυνατότητα οργανωμένης συμμετοχής νέων από το εξωτερικό, με σκοπό αυτοί να γνωρίσουν την προστατευόμενη περιοχή όρους Πάρνωνα & υγροτόπου Μουστού και να συμβάλλουν στην προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας του, συμμετέχοντας σε δράσεις του φορέα, σύμφωνα με συγκεκριμένο προγραμματισμό που θα κατατεθεί με την αίτηση υποψηφιότητας.

Προβολή, δημοσιότητα και ανάπτυξη δημοσίων σχέσεων

Δελτία τύπου

Το τμήμα πληροφόρησης, εκπαίδευσης και δημοσιότητας το οποίο είναι μεταξύ άλλων υπεύθυνο για την επικοινωνία του φορέα διαχείρισης με τα τοπικά και περιφερειακά ΜΜΕ θα εξακολουθήσει να αποστέλλει ενημερωτικά δελτία τύπου με στόχο την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση του ευρέως κοινού. Η θεματολογία των δελτίων αυτών θα είναι ποικίλη και θα αφορά τόσο στις εκδηλώσεις και στις δράσεις του φορέα όσο και στις επισκέψεις σχολείων και ομάδων επισκεπτών στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης.

Επίσης, θα ξεκινήσει την σύνταξη και έκδοση τριμηνιαίων newsletter που θα έχουν ως περιεχόμενο τις σημαντικότερες δράσεις του φορέα διαχείρισης για την χρονική εκείνη περίοδο. Στο έτος 2013 έχει προγραμματιστεί η σύνταξη και έκδοση τεσσάρων ηλεκτρονικών φυλλαδίων (ένα ανά τρίμηνο).

Δικτυακός τόπος

Επιδίωξη του τμήματος πληροφόρησης, εκπαίδευσης και δημοσιότητας, με τη συνεργασία και των υπολοίπων στελεχών του φορέα διαχείρισης, είναι ο συνεχής εμπλουτισμός και η ενημέρωση του δικτυακού τόπου www.fdparnonas.gr προκειμένου οι ενδιαφερόμενοι χρήστες του διαδικτύου να βρίσκουν επικαιροποιημένες πληροφορίες για τις υλοποιούμενες δράσεις του φορέα.

Κοινωνική δικτύωση

Ο φορέας διαχείρισης θα εξακολουθήσει να ενημερώνει και να παρακολουθεί καθημερινά την σελίδα του στο facebook καθώς επίσης και το κανάλι στο YouTube όπου θα συνεχίσουν να προβάλλονται οι δράσεις του για τις οποίες παράχθηκαν εφαρμογές video για την καλύτερη επικοινωνία με τα ΜΜΕ. Επίσης πρόκειται να δημιουργηθεί και ένα ακόμα κανάλι στο vimeo με σκοπό την επίτευξη των παραπάνω στόχων.

Eurosite

Ένα σημαντικό βήμα για την προβολή της προστατευόμενης περιοχής του όρους Πάρνωνα & υγροτόπου Μουστού αλλά και του φορέα διαχείρισης είναι η προώθηση του αιτήματος για την ένταξη του φορέα στο δίκτυο Eurosite, ένα από τα μεγαλύτερα πανευρωπαϊκά δίκτυα κυβερνητικών και μη οργανισμών, με στόχο την ανταλλαγή, ανάδειξη και προώθηση εμπειριών στον τομέα της διαχείρισης προστατευόμενων και μη περιοχών. Το δίκτυο αριθμεί 67 μέλη - οργανισμούς από 22 ευρωπαϊκές χώρες και ο φορέας διαχείρισης πρόκειται να είναι ο 6^{ος} οργανισμός από την Ελλάδα που συμμετέχει σε αυτό.

Ερωτηματολόγιο επισκεπτών και ευρέως κοινού

Με δεδομένο ότι η επίσκεψη σε μια προστατευόμενη περιοχή με τη βοήθεια των ξεναγών εξασφαλίζει την ευχαρίστηση της μάθησης, οδηγεί σε εμπειρίες που εκπλήσσουν και συγκινούν τους επισκέπτες αλλά και στην ανακάλυψη εννοιών και αντικειμένων, αποφασίστηκε να σχεδιαστεί ένα ερωτηματολόγιο για τη συλλογή διάφορων χρήσιμων πληροφοριών για τον φορέα διαχείρισης. Πιο συγκεκριμένα, προκειμένου να ενισχυθεί η προσπάθεια που καταβάλλει το προσωπικό του τμήματος πληροφόρησης για συνεχή βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, αποφασίστηκε η εκπόνηση ερωτηματολογίου και η διανομή του προς τους επισκέπτες, το οποίο θα συμπληρώνεται μετά την ξενάγηση στο πεδίο της προστατευόμενης περιοχής. Το ερωτηματολόγιο αυτό θα διαθέτει κλειστού τύπου απαντήσεις έτσι ώστε να διευκολύνεται η αποκωδικοποίησή τους. Στόχος της συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου είναι να δημιουργηθεί ένα εργαλείο εσωτερικής αξιολόγησης καθώς και μια επιπρόσθετη πηγή πληροφόρησης για το επίπεδο ποιότητας της πληροφορίας και της «εμπειρίας» που αποκομίζουν οι επισκέπτες κατά τη διάρκεια και μετά την ξενάγηση. Απώτερος σκοπός του τμήματος είναι να βελτιστοποιηθεί η ποιότητα της παρεχόμενης ξενάγησης προς τους επισκέπτες εν γένει. Ενδεικτικός τίτλος ερωτηματολογίου: Φύλλο αξιολόγησης ξενάγησης «πόσο καλά ενημερωθήκατε για την προστατευόμενη περιοχή;»

Επιπρόσθετα, πρόκειται να σχεδιαστεί και ένα δεύτερο ερωτηματολόγιο το οποίο θα έχει ως αποδέκτες το ευρύ κοινό (κάτοικοι περιοχής, επισκέπτες, κλπ.) προκειμένου να συλλεχθούν πληροφορίες για το επίπεδο της γνώσης που υπάρχει στην τοπική κοινωνία αλλά και στο ευρύ κοινό, για το ρόλο, τις αρμοδιότητες, το αντικείμενο εργασίας του φορέα διαχείρισης αλλά και για τη σχέση του με τους κατοίκους της περιοχής, τις δράσεις που υλοποιεί κλπ. με ενδεικτικό τίτλο «Τι γνωρίζεις για τον φορέα διαχείρισης της περιοχής σου;» Στόχος της συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου αυτού είναι να δημιουργηθεί μια επιπρόσθετη πηγή πληροφόρησης για το πόσο γνωστό γίνεται το έργο του φορέα διαχείρισης σε τοπικό αλλά και περιφερειακό επίπεδο. Το ερωτηματολόγιο θα αποτελέσει ένα εργαλείο επικοινωνίας με την τοπική κοινωνία, με στόχο να ενημερωθεί το τμήμα πληροφόρησης σχετικά με τις γνώσεις του τοπικού πληθυσμού γύρω από τα θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων του φορέα διαχείρισης, καθώς και τη γνώμη τους για την αξία του ρόλου του φορέα στην προστασία και προβολή της προστατευόμενης περιοχής.

Κατάρτιση – Επιμόρφωση προσωπικού

Το προσωπικό του φορέα διαχείρισης όρους Πάρωννα και υγροτόπου Μουστου, θα συνεχίσει γενικά να συμμετέχει ενεργά σε διάφορα προγραμματισμένα αλλά και έκτακτα επιμορφωτικά προγράμματα και σεμινάρια.

Πιο συγκεκριμένα, μέλη του προσωπικού του φορέα διαχείρισης πρόκειται να παρακολουθήσουν εκπαιδευτικό επιμορφωτικό σεμινάριο που αφορά στην «υποστήριξη των φορέων διαχείρισης ως δικαιούχων πράξεων του ΕΣΠΑ». Σκοπός της επιμόρφωσης είναι η εκπαίδευση των εργαζομένων στο αντικείμενο της παρακολούθησης (monitoring), η οποία και αποτελεί υποέργο που έχουν αρχίσει να υλοποιούν οι φορείς. Με δεδομένο ότι στο πλαίσιο των τεχνικών δελτίων των φορέων διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών (ΦΔΠΠ) υλοποιούνται, στις περιοχές ευθύνης τους, υποέργα με αντικείμενο την καταγραφή, εποπτεία και αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης ειδών και τύπων οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος, κρίθηκε απαραίτητη η εκπαίδευση των εργαζομένων των φορέων σε θέματα παρακολούθησης (monitoring) ειδών και τύπων οικοτόπων. Το εκπαιδευτικό σεμινάριο πρόκειται να περιλαμβάνει θεωρητική κατάρτιση και εργασία πεδίου. Το σεμινάριο θα διεξαχθεί στην περιοχή Κοτυχίου-Στροφυλιάς και όρος Παναχαϊκό, από τις **13/4/2013** έως τις **21/4/2013**.

Μέχρι σήμερα δεν υπάρχουν άλλα προγραμματισμένα σεμινάρια. Παρ' όλ' αυτά δεν αποκλείεται η οργάνωση και άλλων επιμορφωτικών σεμιναρίων για την περαιτέρω εξειδίκευση του προσωπικού του φορέα διαχείρισης και η συμμετοχή μας σε αυτά.

Επισκέψεις πεδίου

Με δεδομένο ότι το σύστημα επιστημονικής παρακολούθησης (monitoring) θα τεθεί σε εφαρμογή εντός του έτους 2013, οι τρεις ξεναγοί πρόκειται να συμβάλουν ως μέλη των Ομάδων Έργου στην καταγραφή και παρακολούθηση ειδών χλωρίδας και πανίδας. Κατά συνέπεια, θα εξακολουθήσουν να συμμετέχουν ενεργά σε επισκέψεις πεδίου προκειμένου να ενισχυθεί το πρόγραμμα παρακολούθησης και θα εξειδικευθούν περαιτέρω στην αναγνώριση και την καταγραφή του πληθυσμού των ειδών.

Έκθεση Αναφοράς έτους 2013

Στο τέλος του έτους 2013 και προκειμένου να γίνεται ορθά η παρακολούθηση των πεπραγμένων, πρόκειται να συνταχθεί έκθεση αναφοράς των δράσεων που εφαρμόστηκαν για την ανάδειξη της προστατευόμενης περιοχής καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Η αναγκαιότητα της σύνταξης της έκθεσης αυτής πρόκειται να συμβάλλει στην παρακολούθηση των αποτελεσμάτων και πρέπει να γίνεται συνεχώς με στόχο την ανανέωση, διαμόρφωση και προσαρμογή των δράσεων που ο φορέας διαχείρισης υλοποιεί κάθε φορά.

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε πως καθίσταται προφανές ότι μέσα από ορθά στοχευμένα έργα περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης, ο φορέας μπορεί να επηρεάσει και να αλλάξει στάσεις, απόψεις και συμπεριφορές κοινωνικών ομάδων, καθώς επίσης να προωθήσει τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και των εμπλεκόμενων φορέων στη διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής.

Δράσεις εκτός ΕΠΠΕΡΑΑ

Πρόγραμμα LIFE+

Το έργο LIFE+ ΦΥΣΗ LIFE07 NAT/GR/000286 με τίτλο «Αποκατάσταση των δασών *Pinus nigra* στον Πάρνωνα (GR2520006) μέσω μιας δομημένης προσέγγισης» υλοποιείται από το Μουσείο Γουλιανδρή Φυσικής Ιστορίας/Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων σε συνεργασία με την Περιφέρεια Πελοποννήσου, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης και τον Φορέα Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού. Το έργο ξεκίνησε τον Ιανουάριο του έτους 2009 και **αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Ιούνιο του 2013**. Οι δράσεις του έργου τις οποίες πρόκειται να υλοποιήσει ο φορέας διαχείρισης κατά το έτος 2013 είναι οι ακόλουθες:

ΔΡΑΣΗ D1: WEB SITE

Η ιστοσελίδα του έργου: www.parnonaslife.gr θα εξακολουθήσει να λειτουργεί κανονικά για τουλάχιστον τα επόμενα 2 έτη και να ανανεώνεται τακτικά από το προσωπικό του φορέα διαχείρισης.

ΔΡΑΣΗ D2: LAYMAN'S REPORT

Ο Ανάδοχος, στο πλαίσιο σύμβασης, με την οποία ανέλαβε τη «Δημιουργία Φυλλαδίου, Εκλαϊκευμένου Οδηγού, Σημάνσεων, Τεχνικής Έκδοσης» του έργου Life+ «Αποκατάσταση των δασών *Pinus nigra* στον Πάρνωνα (GR2520006) μέσω μιας δομημένης προσέγγισης» αναμένεται να παραδώσει έως τις 30/6/2013 την έκδοση του «Εκλαϊκευμένου Οδηγού».

ΔΡΑΣΗ D4 B): ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΑΣΚΕΨΗΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΥΡΚΑΓΙΑ

Ο φορέας διαχείρισης έχει αναλάβει επίσης για το έτος 2013 την οργάνωση με ίδια μέσα, μιας τεχνικής – επιστημονικής συνάντησης για την ανασκόπηση των μεταπυρικών επεμβάσεων αποκατάστασης σε δάση της μαύρης πεύκης.

Πρόκειται να πραγματοποιηθεί μια συνάντηση διάρκειας δύο ημερών στην Σπάρτη Λακωνίας στο πλαίσιο της οποίας πρόκειται να παρουσιαστούν οι δράσεις που έχουν υλοποιηθεί μέχρι σήμερα για την αποκατάσταση δασών μαύρης πεύκης και της προτεινόμενης προσέγγισης για το γενικότερο σχεδιασμό και την εφαρμογή των δράσεων αποκατάστασης. Η μια από τις δύο μέρες πρόκειται να αφορά επίσκεψη στο πεδίο, εφόσον ο καιρός είναι κατάλληλος.

ΔΡΑΣΗ D.7: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΣΩ ΤΥΠΟΥ

Αυτή η δράση αποσκοπεί στη συνεχή παρουσίαση των ενεργειών και των αποτελεσμάτων του προγράμματος με τη δημοσίευση δελτίων τύπου, μέσω του τοπικού και εθνικού Τύπου. Στόχος του τμήματος είναι να δημοσιευθούν ακόμα άλλα δύο (2) δελτία τύπου τουλάχιστον, εντός του 1^{ου} εξαμήνου του 2013.

Τα δελτία τύπου αυτά πρόκειται να αποσταλούν για δημοσίευση σε ραδιόφωνα, εφημερίδες, καθώς επίσης τηλεοπτικούς σταθμούς και διαδικτυακούς του τοπικού κυρίως τύπου.

ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ – Περιβαλλοντική Ενημέρωση Μαθητών

Ο φορέας διαχείρισης προσβλέπει να συνεχίσει και κατά το έτος 2013 το πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα σχολεία της ευρύτερης περιοχής η οποία έχει πληγεί από τις πυρκαγιές του έτους 2007 αλλά και να επεκταθεί με τη δράση αυτή και στην ευρύτερη περιοχή της περιφέρειας Πελοποννήσου. Το πρόγραμμα θα περιλαμβάνει προβολή της ταινίας «Το ταξίδι του σπόρου», εκπαιδευτικά παιχνίδια με τους μαθητές και εκτενέστατη ενημέρωση τους σχετικά με τις δράσεις του έργου LIFE07 NAT/GR/000286, τη σημασία της μαύρης πεύκης για την προστατευόμενη περιοχή και τις καταστροφικές βλάβες των πυρκαγιών.

ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ – Υλικά προώθησης

Πιο συγκεκριμένα, η δράση αυτή αφορά στην προμήθεια υλικών προώθησης που θα φέρουν το λογότυπο και την επωνυμία του έργου LIFE07 NAT/GR/000286 για την προσέλκυση του κοινού και την ευαισθητοποίηση του γύρω από το θέμα της αποκατάστασης των δασών *Pinus nigra* στον Πάρνωνα, ως ακολούθως:

- καπέλα τύπου (baseball) με λογότυπο Life+ «Αποκατάσταση των δασών *Pinus nigra* στον Πάρνωνα στην μπροστινή επιφάνεια του (70 τεμ.)
- μπλούζες τύπου φούτερ (με κουκούλα) με λογότυπο Life+ «Αποκατάσταση των δασών *Pinus nigra* στον Πάρνωνα στην μπροστινή επιφάνεια του (70 τεμ.)
- μπλουζάκι τύπου T-shirt με λογότυπο Life+ «Αποκατάσταση των δασών *Pinus nigra* στον Πάρνωνα στην μπροστινή επιφάνεια του (160 τεμ.)

Παράρτημα

Νομοθεσία της προστατευόμενης περιοχής

Εθνική νομοθεσία για τις προστατευόμενες περιοχές

- Ν. 856/37 «Περί Εθνικών Δρυμών»
- Ν. 1456/50 «Τοπία Φυσικού Κάλλους»
- Ν.Δ. 86/69 «Δασικός Κώδικας»
- Ν. 1650/86 «Για την προστασία του περιβάλλοντος»
- Ν. 2742/99 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις»
- Ν. 3937/11 «Διατήρηση της Βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις»

Διεθνείς συμβάσεις και Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- «Συμφωνία επί των Διεθνούς ενδιαφέροντος Υγροτόπων, ιδία ως Υγροβιότοπων» γνωστή ως Σύμβαση Ramsar.
- Σύμβαση για τη διατήρηση των αποδημητικών ειδών που ανήκουν στην άγρια πανίδα (Bonn Convention).
- Σύμβαση για την προστασία της Άγριας Ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης (Bern convention).
- Οδηγία του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για τη διατήρηση των άγριων πτηνών (79/409/ΕΟΚ).
- Οδηγία του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την προστασία των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (92/43/ΕΟΚ).
- Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το τοπίο.

Κ.Υ.Α.

Κ.Υ.Α. υπ' αριθμ. 33999 «Καθορισμός χρήσεων όρων και περιορισμών δόμησης για την προστασία χερσαίων και υδάτινων εκτάσεων των Δήμων Βόρειας Κυνουρίας, Λεωνιδίου, Σκιρίτιδας και Τυρού του Ν. Αρκαδίας, των Δήμων Θεραπνών, Οινούντος και Γερόνθρων του Ν. Λακωνίας και των κοινοτήτων Κοσμά (Ν. Αρκαδίας) και Καρυών (Ν. Λακωνίας) της περιοχής όρους Πάρνωννα-Υγροτόπου Μουστού», (ΦΕΚ 353/ΑΑΠ/6-9-2010) και τροποποίηση αυτής (ΦΕΚ 160/ΑΑΠΘ/16-6-2011)

Άρθρο 5

Άδειες επιστημονικής έρευνας και άδειες ξενάγησης χορηγούνται και από τον Φορέα Διαχείρισης Όρους Πάρνωννα και Υγροτόπου Μουστού για τις Περιοχές Απόλυτης Προστασίας και τις Περιοχές Προστασίας της Φύσης. Οι άδειες επιστημονικής έρευνας που χορηγούνται από τις καθ' ύλη αρμόδιες υπηρεσίες και φορείς ισχύουν και εκδίδονται σύμφωνα με τις διατάξεις που τις διέπουν, εφόσον δεν αντίκεινται στις διατάξεις της παρούσας απόφασης και στους ειδικότερους όρους του αντίστοιχου Κανονισμού Διοίκησης και Λειτουργίας του Φορέα Διαχείρισης.

Χρήσιμα έντυπα ξεναγών & τήρηση αρχείων

Ακολουθως παρατίθενται ορισμένα χρήσιμα έντυπα καθώς και αρχεία τα οποία ενημερώνονται τακτικά για τις ανάγκες του τμήματος πληροφόρησης.

Χρήσιμα έντυπα

- Κανόνες Ορθής Συμπεριφοράς Προστατευόμενης Περιοχής Πάρνωνα – Μουστού
- Αίτηση χορήγησης άδειας ξενάγησης
- Αίτηση χορήγησης άδειας
- Δελτίο Κίνησης
- Δελτίο τύπου
- Δελτίο παρακολούθησης
- Ταυτότητα ξεναγών

Τήρηση αρχείων

- Ημερολόγιο δράσεων
- Βιβλίο επισκεπτών
- Αρχείο ξεναγήσεων
- Βιογραφικό φορέα διαχείρισης
- Παρουσιάσεις σε σχολεία
- Λίστα εθελοντών